Roman finalist la Man Booker International Prize

POLIROM

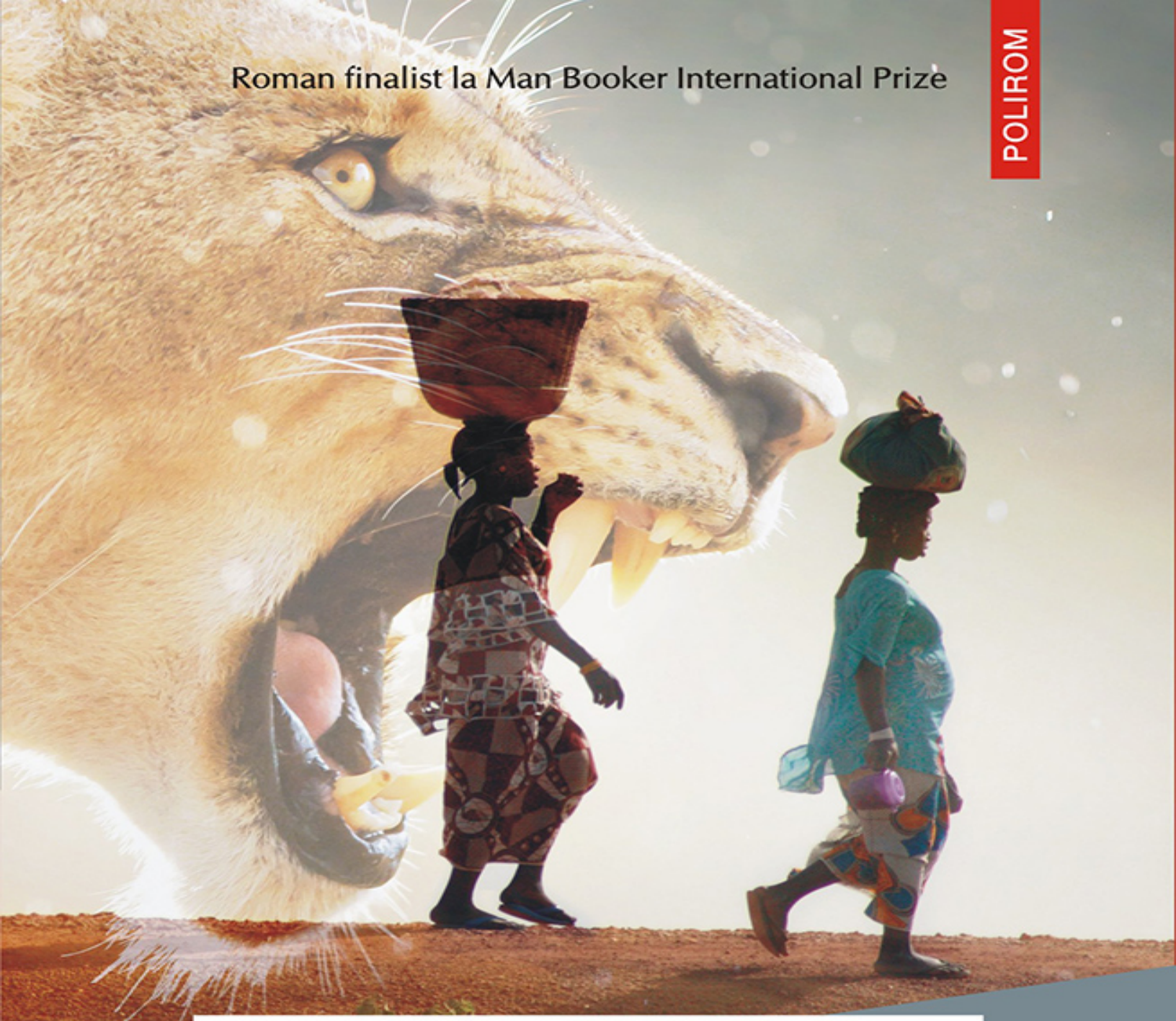

Mia Couto

Confesiunile leoaicei

BIBLIOTECA POLIROM

Mia Couto

Confesiunile leoaicei

Traducere din limba portugheză
de Simina Popa

POLIROM
2017

Mia Couto, *A Confissão da Leoa*
Copyright © Mia Couto, 2012
Published by arrangement with Literarische Agentur Mertin Inh. Nicole Witt e. K., Frankfurt am Main, Germany
All rights reserved
© 2017 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-7050-5
ISBN PDF: 978-973-46-7051-2
ISBN print: 978-973-46-6875-5

Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: © tiziano casalta/Alamy Stock Photo, © JohanSwanepoel/Depositphotos.com (colaj)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

Poet, eseist şi romancier, MIA COUTO (António Emílio Leite Couto, născut în 1955, în Beira, Mozambic) este unul dintre cei mai cunoscuţi autori de limbă portugheză, cărţile sale fiind traduse şi publicate în douăzeci şi patru de ţări. A urmat studii de medicină şi biologie. A fost jurnalist şi director al Agenţiei de Informaţii din Mozambic, apoi al revistei *Tempo*, iar în prezent este biolog şi scriitor. În 1999 i-a fost decernat premiul portughez Vergílio Ferreira pentru opera sa, deja consistentă la acel moment, iar în 2007, Premiul Uniunii Latine pentru Literaturi Romanice. În acelaşi an, Mia Couto a fost distins cu Premiul Passo Fundo Zaffari e Bourbon pentru Literatură pentru romanul său *O Outro Pé da Sereia*. Romanul *Jerusalém* a fost considerat de un juriu al postului de radio France Culture şi al revistei *Télérama* una dintre cele mai bune douăzeci de cărţi de ficţiune ale sezonului literar francez. În anul 2011, a cîştigat prestigiosul Premiu Eduardo Lourenço, acordat pentru contribuţia substanţială adusă dezvoltării limbii portugheze, iar în 2013 a primit Premiul Camões. În 2014 i-a fost decernat Neustadt International Prize for Literature, unul dintre cele mai importante premii literare din lume, acordat o dată la doi ani şi considerat „Nobelul american”. În multe dintre scrierile sale, Mia Couto încearcă să recreeze limba portugheză prin introducerea vocabularului regional din Mozambic şi a unor construcţii specifice, dînd astfel naştere unui nou model în literatura africană.

Notă lămuritoare

În 2008 firma pentru care lucrez a trimis pe teren cincisprezece tineri în calitate de agenţi de mediu pe durata deschiderii lucrărilor de prospecțiune seismică din Cabo Delgado, în nordul Mozambicului. În aceeași perioadă și în aceeași regiune au început să apară atacuri ale leilor asupra oamenilor. În câteva săptămâni atacurile fatale numărau mai mult de zece cazuri. Numărul a crescut până la douăzeci în aproximativ patru luni.

Tinerii noștri colegi lucrau în junglă, unde dormeau în corturi de campanie și se deplasau de la un sat la altul pe jos. Erau o țintă ușoară pentru feline. Trebuiau trimiși de urgență vânători care să le asigure protecția. O urgență care se adăuga, firește, nevoii de a proteja oamenii din regiune. Am sugerat companiei petroliere să-și asume responsabilitatea pentru soluționarea definitivă a acestei amenințări: lichidarea leilor devoratori de oameni. Au fost angajați doi vânători experimentați, care s-au deplasat din Maputo până la Vila de Palma, așezarea cu cele mai multe atacuri. La rândul lor, cei doi au recrutat vânători locali din sat, care să se alăture operațiunii. Între timp, numărul persoanelor ucise ajunsese la douăzeci și șase.

Vânătorii au avut de suportat două luni de frustrare și groază, răspunzând zilnic cererilor de ajutor până să reușească să omoare leii ucigaşi. Dar acestea nu au fost singurele greutăți pe care le-au întâmpinat. Li se dădea întruna de înțeles că adevărații vinovați erau locuitori ai lumii nevăzute, acolo unde pușca și glonțul își pierd orice putere. Puțin câte puțin, vânătorii au înțeles că misterele pe care le aveau de înfruntat erau doar simptomele unor conflicte sociale ce depășeau cu mult posibilitatea lor de a răspunde.

Am trăit toată situația foarte de aproape. Vizitele dese în locul în care se derula această dramă mi-au inspirat povestea pe care o relatez aici, bazată pe fapte și personaje reale.

Până ce leii nu-și vor inventa propriile povești, vânătorii vor fi de fiecare dată eroii istorisirilor de vânătoare.

Proverb african

Versiunea lui Mariamar
(1)

Vestea

Ferice de leul mâncat de om, căci leul se va face om. Dar vai de omul pe care-l mănâncă leul, căci el va deveni leu.
Evanghelia după Toma

Dumnezeu a fost cândva femeie. Înainte să se exileze departe de creația sa și pe când încă nu se numea Nungu, actualul Stăpân al Universului era asemenea tuturor mamelor din lume. Pe vremea aceea, vorbeam aceeași limbă cu mările, pământul și cerurile. Bunicul meu spune că regatul acela a murit de mult. Dar rămâne, undeva înăuntrul nostru, amintirea acelor vremuri îndepărtate. Supraviețuiesc iluzii și certitudini care, în satul nostru, Kulumani, sunt transmise din generație în generație. Toți știm, de exemplu, că cerul încă nu e terminat. Ele, femeile, țes la vălul infinit de milenii. Când li se rotunjesc pântecele, mai apare un petic de cer. Dar și invers, când pierd un copil, bucata de firmament se destramă.

Poate din cauza asta mama mea, Hanifa Assulua, nu și-a luat ochii de la nori cât a ținut înmormântarea fiicei ei celei mari. Sora mea, Silência, e ultima victimă a leilor care, de câteva săptămâni, ne torturează satul.

Pentru că a murit desfigurată, i-au așezat ce i-a mai rămas din corp pe partea stângă, cu capul spre Răsărit și picioarele îndreptate spre sud. Cât a durat ceremonia, ai fi zis că mama dansează: iar și iar, s-a aplecat deasupra unui căuș făcut din propriile-i mâini. A stropit pământul din jurul ei cu apă, apoi l-a bătătorit cu amândouă picioarele, la fel cum te legeni atunci când ești la semănat.

Când ne-am întors de la înmormântare, era prea mult cer în ochii bietei mele mame. Drumul până acasă dura doar câțiva pași: cimitirul familiei era aproape de sat. Hanifa s-a oprit puțin la râul

Lideia pentru baia purificatoare, în timp ce eu, în spate, ștergeam urmele care duceau la mormânt.

— *Să vă scuturați picioarele, prafului îi place să călătorească.*

Pe pământul sacru din cimitirul nostru apăruse încă o cruce care arăta că eram diferiți, printre musulmani și păgâni. Acum știu: așezăm o lespede peste morți, dar nu din respect. De frică. Ne e teamă să nu se întoarcă. Frica asta, cu timpul, devine mai mare decât dorul.

Toate rudele au respectat obiceiul: drumul de întoarcere a fost altul decât cel pe care o luaseră la dus. Cu toate astea, imaginea vâscoasă nu mi se desprindea din minte: corpul Silênciei dus pe umeri, înfășurat în pânze albe care se legănau ca niște aripi frânte.

Din pragul ușii noastre, mama a privit casa ca și cum ar fi învinuit-o: atât de vie, atât de veche, atât de veşnică. Casa noastră era diferită de celelalte colibe de paie. Era făcută din ciment, cu acoperiș de zinc, avea dormitoare, cameră de zi și bucătărie interioară. Pe podea se întindeau covoare și la ferestre atârnau perdele prăfuite. Și noi eram diferiți de ceilalți locuitori din Kulumani. Mai ales mama mea, Hanifa Assulua, era deosebită, asimilată și fiică de asimilați. La întoarcerea de la înmormântare mă uitam cât era de frumoasă: chiar și cu părul ras, după rigoarea doliului, chipul ei învingea tristețea. Pentru o clipă, mă fixă cu privirea, ca și cum ar fi cântărit cât îi eram de dragă. Mi s-a părut că în privirea aceea era o tandrețe maternă. Dar nu era. Alt sentiment îi desenă cuvintele:

— *Tu nu vei trece niciodată prin durerile unei mame.*

— *Mama, te rog, tocmai mi-am pierdut sora*, am spus eu.

— *Tu nu vei pierde niciodată o fiică. Așa a vrut Dumnezeu.*

Și îmi întoarse spatele. După ce se descălță, intră pe ușă și se adânci în pat. Poți să-ți îngropi o fiică, da. Mai făcuse asta înainte.

Dar nu te întorci niciodată de la o astfel de despărțire. Nimeni nu cere mai multă atenție unei mame decât un copil mort.

Atunci tatăl meu le ceru jeluitoarelor să se retragă de la noi din curte. Intră în bezna casei și se aplecă spre nevastă să o întrebe:

— *De ce ți-ai ras părul? Nu suntem creștini?*

Hanifa ridică din umeri. În acel moment nu era nimic. Plânsetul bocitoarelor se sfârșise și ea nu știa ce să facă cu atâta liniște.

— *Și acum ce-o să facem,* ntwangu?

Îi spunea bărbatului ei *ntwangu*, așa cum făceau toate femeile din Kulumani. Pe bărbat îl chema Genito Serafim Mpepe. Din respect însă, soția nu i se adresa niciodată pe nume. Eram asimilați, e adevărat, dar eram și prea legați de Kulumani. Tot prezentul nostru era făcut din trecut. În clipa aceea, cuibărindu-se lângă ea, bărbatul îi vorbi cu o gingășie cu care ea nu era obișnuită, fiecare cuvânt un nor cârpind cerul.

— *Ce-o să facem acum? Păi, acum… acum trăim, femeie.*

— *Eu nu mai știu să trăiesc*, ntwangu.

— *Nimeni nu știe. Dar asta ne cere fata noastră: să trăim.*

— *Nu-mi spune tu ce ne-a cerut fata noastră. N-ai ascultat-o niciodată.*

— *Nu acum! Acum nu, femeie.*

— *N-ai înțeles ce te-am întrebat: ce-o să facem cu partea din fata noastră pe care n-am îngropat-o?*

— *Nu vreau să vorbesc despre asta. Hai să dormim.*

Ea se ridică, sprijinită într-un cot. Ochii îi păreau spintecați, ca ai unui înecat.

— *Dar Silência noastră…*

— *Taci, femeie! Ai uitat că n-avem voie să-i mai rostim numele?*

— *Trebuie să știu: ce părți din trup i-am îngropat?*

— *Ți-am zis să taci, femeie.*

Vocea îi tremură ca o frunză: tatăl meu se lupta cu infernuri lăuntrice. Sacul însângerat cu resturile fiicei încă picura în memoria lui. Și din nou amintirea imposibil de îngropat se năpusti: ropot de voci și groază care îl trezise cu o dimineață în urmă. Genito Mpepe traversase curtea, presimțind tragedia. Cu câteva clipe înainte auzise leii dând târcoale casei. Dintr-odată, răgete, țipete și plânsete se dizolvară în gol, lumea se scufundă bucată cu bucată: nimic nu mai rămăsese în ea. Ca să poți uita atât de mult, ar trebui să nu fi trăit niciodată.

— *Inima?* întrebă din nou Hanifa.

— *Iar începi? Nu ți-am zis să taci?*

— *Am îngropat inima? Știi bine ce fac cu inima…*

Tata respiră adânc, privi îndelung către îmbrăcămintea ponosită atârnată de grindă. Nu se simți diferit de-acele haine atârnând fără formă și fără suflet, în gol. Vocea îi reveni, acum blândă:

— *Gândește-te așa, femeie: nu există groapă pentru un copil.*

— *Nu vreau să ascult, plec.*

— *Pleci?*

— *Mă duc să caut ce a mai rămas din fata noastră prin junglă…*

— *Nu te duci nicăieri. Din casa asta nu ieși.*

— *Ba n-o să mă oprească nimeni.*

Ar fi plecat de acasă, da, ar fi umblat pe unde nu mai sunt drumuri făcute de om, picioarele i-ar fi sângerat, ochii ar fi fost pârjoliţi de lumina soarelui, dar ar fi găsit ce mai rămăsese din Silência, fetița ei pentru totdeauna. Tăindu-i calea, bărbatul o amenință:

— *O să te leg cu frânghia, ca pe animale.*

— *N-ai decât să mă legi. Eu sunt de mult un animal. De mult dormeai cu un animal în pat…*

Și cu asta închise discuția: Hanifa își cuprinse picioarele cu brațele, ghemuindu-se în tăcere, ca și cum ar fi vrut să se lase pradă somnului.

— *Te culci pe jos?* întrebă Genito.

Ea își întinse trupul pe jos, cu capul direct pe piatră. Intenţia ei era să asculte măruntaiele lumii. Femeile din Kulumani știu secrete. Știu, de exemplu, că în pântecele mamei fătul își schimbă poziția, pretutindeni, în același moment. Peste tot în lume, se rotesc, ca și cum ar asculta de o voce unică și telurică. La fel se întâmplă cu morții: în aceeași noapte – și nu se poate întâmpla decât într-o noapte anume – primesc poruncă să se răsucească în pântecele pământului. Și atunci, la suprafața mormintelor, apar lumini, în vârtejuri de prafuri argintii. Cine doarme cu urechea lipită de pământ ascultă răsucirea morților. Din acest motiv, pe care Genito nu-l știa, Hanifa n-a vrut nici pat, nici pernă. Culcată pe jos, stătea să asculte pământul. În curând fata ei avea să se facă simțită. Cine știe, poate și gemenele Uminha și Igualita, stinse din viață mai demult, aveau să-i transmită mesaje de pe cealaltă parte a lumii.

Bărbatul nu se culcă: știa că-l așteaptă o noapte lungă. Amintirea trupului fetei lui sfâșiat în bucăți avea să-i gonească somnul. Răgetul leului avea să răsune înăuntrul lui, spintecându-i orele. Rămase un timp pe verandă, scrutând întunericul. Poate liniștea din jur i-ar aduce tihna. Însă liniștea e un ou întors pe dos: coaja e a celorlalți, dar de spart, ne spargem noi.

Îl amăra o nelămurire: cum se întâmplase toată tragedia? Să fi ieșit fiica lui din casă în toiul nopții? Iar dacă așa stăteau lucrurile, oare avea de gând să-și pună capăt zilelor? Sau, dimpotrivă, leul invadase spațiul casei, mai degrabă ca un hoț decât ca o fiară?

Deodată, lumea întreagă se sfărâmă în bucăţi: pași furișați în liniștea junglei. Inima lui Genito crescu mai mare decât pieptul. Avea

să se întâmple ca de obicei: leii veneau să mănânce resturile din ajun.

Pe neașteptate, ca și cum ar fi fost posedat, bărbatul izbucni în urlete și începu să alerge în cercuri:

— *Știu că sunteți acolo, pui de drac! Arătați-vă, hai, să vă văd cum ieșiți din pădure, sunteți nișt*e vantumi va vanu*!*

De la fereastră l-am văzut pradă delirului frenetic, protestând împotriva leilor-oameni, *vantumi va vanu*. Dintr-odată, căzu neajutorat de parcă i s-ar fi tăiat genunchii. Își ridică încet chipul și văzu aripi întunecate de liliac îmbrățișându-l. Nu se auzea nici un zgomot, nici o frunză, nici o aripă nu fremăta pe deasupra capului lui. Genito Mpepe era călăuză, ştia semnele imperceptibile ale savanei. De multe ori îmi spusese: numai oamenii cunosc liniștea. Pentru celelalte animale, lumea nu tace niciodată și până și iarba care crește și petalele care se desfac scot un zgomot enorm. În junglă animalele trăiesc după auz. Asta și-ar fi dorit și tata în acel moment: să fie un animal. Și, departe de oameni, să se întoarcă în vizuina lui, să adoarmă fără durere și fără vină.

— *Știu că sunteți acolo!*

De data asta cuvintele lui nu mai erau grele de furie. Doar o răgușeală îi vestejea vocea. Repetându-şi ocările, s-a întors în casă, s-a refugiat în dormitor. Nevasta lui era ghemuită, culcată pe jos, la fel cum o lăsase. Când îi aranjă pătura, Hanifa Assulua sări din somn, se lipi înfierbântată de corpul bărbatului și exclamă:

— *Hai să facem dragoste!*

— *Acum?*

— *Da. Acum!*

— *Ești foarte tulburată, Hanifa. Nu știi ce spui.*

— *Mă refuzi, bărbate? Nu vrei s-o facem chiar acum?*

— *Știi că nu putem. Suntem în doliu, satul o să se murdărească.*

— Asta și vreau: să murdăresc satul, să murdăresc lumea.

— Hanifa, ascultă-mă: timpul o să treacă, noi o să uităm. Oamenii uită și că sunt vii.

— De mult nu mai sunt vie. Iar acum nu mai sunt om.

Tata o privi fără s-o recunoască. Nevasta lui nu vorbise niciodată astfel. De fapt, nu vorbea aproape deloc. Mereu fusese rezervată, se ţinea în umbră. După ce au murit gemenele, n-a mai scos nici un cuvânt. De aceea bărbatul ei o mai întreba din când în când:

— Ești vie, Hanifa Assulua?

Totuși nu doar la vorbă era puțină. Viața, pentru ea, devenise o limbă străină. Încă o dată soția lui se pregătea pentru aceeași absență, gândi Genito, fără să observe că, în întuneric, Hanifa se dezbrăca. Goală, îl îmbrățișă pe la spate și Genito Mpepe se lăsă pradă acelei înlănţuiri de șarpe. Părea că cedase când, pe neașteptate, o dădu la o parte și ieşi cu pași grăbiți în curte. Și dispăru într-o clipă în beznă.

Retrasă în cameră, mama se cuprinse cu mângâieri îndrăznețe, ca și cum bărbatul ei i-ar fi rămas alături. De data asta, ea dădea ordinele, galopând pe propria-i crupă, dansând deasupra focului. Năduşea și gemea:

— Nu te opri, Genito! Nu te opri!

Atunci simți mirosul de sudoare. Acid și pătrunzător, ca al animalelor. Apoi auzi mârâitul. Mamei i se păru că deasupra nu se afla bărbatul ei, ci o fiară din junglă, însetată de sângele ei. În timpul actului amoros, Genito Mpepe se transformase într-o fiară care o devora literalmente. Absorbită de lăcomia celuilalt, rămăsese paralizată, la mila apetiturilor sale feline.

Sunt nebună, se gândi în timp ce închidea ochii și respira adânc. Când simți însă gheara sfâșiindu-i gâtul, Hanifa țipă din adâncul plămânilor, încât, pentru o clipă, nici ea nu-și dădu seama dacă era

de durere sau de plăcere. Tatăl meu îi sări în ajutor, fără să bănuiască ce se întâmpla. Soția trecu pe lângă el în direcția opusă, iar Genito nu reuși s-o oprească din fuga ei buimacă să nu iasă în curte.

Dacă ar fi fost stăpână pe voința ei, mama noastră ar fi fugit departe, alergând fără oprire. Dar Kulumani era un loc închis, împrejmuit de relief și atrofiat de frică. Și de data asta Hanifa Assulua se poticni la intrarea în curte, lângă gardul de plante spinoase care ne apăra de junglă. Își duse mâinile la cap, le coborî peste chip, ca și cum ar fi dat la o parte o pânză de păianjen:

— *Am ucis locul ăsta! Am ucis Kulumani!*

Iată ce avea să spună satul: că nevasta lui Genito Serafim Mpepe nu lăsase pământul să se răcească. Sex în zi de doliu, când satul era cald încă: nici că se putea o întinare mai rea. Fiindcă a făcut dragoste în acea zi – ba mai mult, fiindcă a făcut dragoste cu ea însăși –, Hanifa Assulua îi insultase pe toți strămoșii noștri.

Întoarsă în patul ei, sărmana mea mamă își urcă în spinare povara nopţii, plutind între somn și veghe. Când veniră zorii, simți pașii somnoroși ai lui Genito Mpepe.

— *Te-ai trezit devreme, bărbate?*

În fiecare dimineață mama noastră o lua înaintea soarelui: aduna lemne, se ducea după apă, aprindea focul, pregătea de mâncare, muncea la câmp, frământa lutul, toate astea le făcea singură. Și acum, fără nici un motiv aparent, bărbatul împărțea cu ea greutatea realității?

— *Am o veste*, anunță grav Genito Mpepe.

— *Ce veste? Știi și tu,* ntwangu*: în Kulumani veste e când ţipă bufnița.*

— *O să vină oameni. Oameni de-afară.*

— *Oameni? Oameni adevărați?*

— *Vin din capitală.*

Mama tăcu, încercând să-și alunge uimirea. Scorneli de-ale soțului ei. De secole nu mai veneau pe acolo nici vești, nici străini…

— *De când ai aflat vestea asta?*

— *De câteva zile.*

— *Știi că e păcat.*

— *Ce?*

— *E periculos să afli vești, e păcat să răspândești noutăți. Crezi că Dumnezeu o să ne ierte?*

Fără să mai aștepte răspuns, Hanifa își agită brațele ca și cum ar fi alungat fantome, încurcându-se în crengile care o încadrau. Duse mâna la umăr și văzu că îi curgea sânge.

— *Ce-a fost asta,* ntwangu*? Cine m-a zgâriat?*

— *Nimeni. Spinii, e de la spinii de acacia. Trebuie să mai curăț copacul ăsta.*

— *Nu e de la copac. M-a zgâriat cineva. Uită-te la umărul meu, sunt zgârieturi de unghii, cineva a dat cu ghearele.*

Și s-au certat. Dar amândoi aveau dreptate. În sat până și plantele aveau gheare. Tot ce e viu, în Kulumani, e pregătit să muște. Păsările ciugulesc cerul, crengile sfâșie norii, ploaia mușcă pământul, morții își folosesc dinții ca să se răzbune pe soartă. Neliniştiţi, ochii Hanifei cercetau pădurea. O frică de gazelă i se împrăștie pe chip.

— *E cineva acolo în beznă,* ntwangu.

— *Liniștește-te, femeie*.

— *Ne ascultă cineva. Hai în casă.*

Primele licăriri ale zilei începeau să se trezească: în curând se putea merge prin casă și fără ajutorul lămpii. Pe dulap, lampa cu petrol, *xipefo*, încă mai pâlpâia. Hanifa încercă din nou dulcea iluzie că ar avea o lună în bucătărie. Dacă nu-i încăpuse soarele, îi

rămânea măcar lumina lunii din tavan. Prinse curaj și se gândi să-l înfrunte pe soțul ei, declarând sus și tare:

— Nu mai vreau nici o rudă de-a ta pe aici. Azi vin repede să-și prezinte condoleanțele. Mâine, când o să rămân văduvă, o să vină și mai repede să-mi fure tot.

Însă nu spuse nimic. Ea oricum se considera văduvă. Mai lipsea doar ca Genito Mpepe să se convingă de propria-i absență.

— Bărbate, cei care vin sunt chiar oameni?

— Sunt, da.

— Ești sigur?

— Oameni cu acte în regulă, oameni din naștere. Între ei e și un vânător.

Găleata pe care o ținea în mâna stângă căzu, apa se scurse în grădină. Mătura din mâna Hanifei era acum o spadă alungând demoni.

— Un vânător? întrebă în șoaptă.

— El e, taman cine crezi: vânătorul mulatru.

Într-o primă clipă, femeia rămase nemișcată. Apoi hotărârea puse brusc stăpânire pe ea: își potrivi papucii în picioare, își acoperi capul cu un batic și își luă rămas-bun.

— Unde te duci, femeie?

— Nu știu, o să fac ce n-ai făcut tu niciodată. Ies la drum să-l atac, o să-l omor pe vânătorul ăla. Bărbatul ăla nu poate să vină în Kulumani.

— Nu fi nebună, femeie. Avem nevoie de el, avem nevoie să-i omoare pe blestemaţii ăia de lei.

— Tu nu înțelegi, ntwangu*? Bărbatul ăla o să mi-o ia pe Mariamar, o să-mi ia ultima mea fată la oraș.*

— Și preferi s-o omoare leii pe Mariamar?

Femeia nu răspunse. A prefera nu era un verb făcut pentru ea. Cine n-a învățat niciodată să vrea cum ar putea să prefere?

— *Dacă nu mă lași să plec acum, bărbate, jur c-o să fug.*

Bărbatul o apucă de încheieturi și o împinse spre dulap, răsturnând lampa. Hanifa își văzu mica ei lună desfăcându-se în flăcări albăstrii, risipite pe podeaua bucătăriei.

— *Trebuie să-l împiedic pe mulatru*, suspină, învinsă.

M-am hotărât atunci să intervin în apărarea mamei mele. Văzându-mă ieșind din penumbră, furia tatălui meu spori: ridică brațul, gata să-și impună stăpânirea.

— *O să mă bați, tata?*

El mă privi, perplex: de fiecare dată când mă înfurii, ochii mi se limpezesc, incandescenți. Genito Mpepe își plecă privirea, incapabil să mă înfrunte.

— *Știi cine l-a chemat pe vânător?* am întrebat.

— *Toată lumea știe: ăia cu proiectul, de la firmă*, răspunse tata.

— *Nu-i adevărat. Pe vânător l-au chemat leii. Și știi cine a chemat leii?*

— *N-am de gând să răspund.*

— *Eu. Eu am chemat leii.*

— *O să-ți zic ceva, ascultă-mă bine*, declară, supărat, tatăl nostru. *Nu te mai uita la mine când vorbesc. Sau ți-ai pierdut respectul?*

Mi-am coborât privirea, așa cum fac femeile din Kulumani. Și am redevenit fiică, în timp ce Genito își recâștiga autoritatea care, pentru câteva clipe, îi scăpase din mâini.

— *Vreau să stai aici închisă când vine vânătorul ăla. Ai auzit?*

— *Da.*

— *Cât sunt oamenii ăia în Kulumani, nici nu scoţi nasul pe-afară.*

Liniștea se instală din nou în cameră. Eu și mama ne-am așezat pe jos, ca și cum ar fi fost ultimul loc din lume. Am atins-o pe umăr, schițând un gest de consolare. Ea se trase înapoi. Într-o singură clipă se refăcuse ordinea universului: noi, femeile, pe jos; tatăl nostru tot intrând şi ieşind din bucătărie ca să arate că toată casa îi aparţine. Iarăşi ne duceam traiul după legile acelea pe care nici Dumnezeu nu le învață, nici Omul nu le explică. Brusc, Genito Mpepe se opri în mijlocul casei, îşi desfăcu brațele și spuse:

— *Știu care e soluția: îl lăsăm pe mulatru să intre, îl lăsăm să omoare leii. Dar dup-aia nu-l lăsăm să plece.*

— *O să-l omori?* am întrebat, speriată.

— *Mă știi pe mine să omor oameni? O să-l omori chiar tu.*

— *Eu?*

— *O să-l omoare leii pe care i-ai chemat tu.*

Jurnalul vânătorului
(1)

Anunțul

Există un singur mod de a scăpa dintr-un loc: să ieșim din noi înșine. Există un singur mod de a ieși din noi înșine: să iubim pe cineva.

Fragment furat
din caietele scriitorului

E două noaptea și somnul nu-mi vine. Peste câteva ore se anunță rezultatul concursului. O să știu atunci dacă am fost selectat ca să vânez leii din Kulumani. N-am crezut niciodată că alegerea asta o să mă neliniștească atât. Am mare nevoie de somn! Nu odihna o caut. Vreau, în schimb, să mă lipsesc de mine însumi. Să dorm ca să nu exist.

*

* *

E aproape dimineață, iar eu încă mă cert cu cearșafurile. Altă boală nu am: insomnia întretăiată de somnuri scurte și buimace. De fapt, dorm ca animalele pe care le urmăresc în meseria mea: veghea tresărită a celor care știu că prea multă neatenție le poate fi fatală.

Ca să chem somnul, apelez la aceeași metodă pe care o folosea și mama ca să ne adoarmă. Reiau povestea ei preferată, o legendă din satul ei natal. Iată ce ne povestea ea:

Pe vremuri nu exista decât noapte. Și Dumnezeu păstorea stelele pe cer. Când le dădea mai multă hrană, ele se îngrășau și burta li se umfla de lumină. Pe atunci toate stelele mâncau, toate străluceau cu egală bucurie. Zilele încă nu se născuseră și, de aceea, Timpul mergea într-un singur picior. Și totul era atât de lent pe nesfârșitul firmament! Până când în turma păstorului s-a născut o stea cu ambiția să fie mai mare decât toate celelalte. Steaua aceasta

se numea Soare și în scurt timp își însuși pășunile celeste, izgonind hăt departe celelalte stele, care începură să-și piardă puterile. Pentru prima dată stelele sufereau și, slăbite, au fost înghițite de întuneric. Soarele se fălea tot mai mult cu măreția lui, trufaș pentru avuțiile și pentru numele atât de bărbătesc. Aşa că se intitulă stăpânul tuturor astrelor, asumându-și aroganța de centru al Universului. Nu trecu mult până când proclamă că el îl crease pe Dumnezeu. S-a întâmplat, de fapt, că odată cu Soarele, așa suveran și imens, se născuse Ziua. Noaptea îndrăznea să se apropie doar când Soarele, obosit, se ducea să se culce. Cu Ziua, oamenii au uitat de timpurile infinite în care toate stelele luminau cu egală fericire. Și au uitat pilda Nopții, care fusese tot timpul regină fără să trebuiască niciodată să domnească.

Așa era legenda. Patruzeci de ani mai târziu, cântecul ăsta de leagăn nu mai are efect. Mai e puțin până o să aflu dacă mă întorc în junglă, unde oamenii au uitat toate pildele. Va fi ultima mea vânătoare. Și, din nou, răsună înăuntrul meu cea dintâi dintre toate vocile: „Și totul era atât de lent pe nesfârșitul firmament!“.

*

* *

Dimineața devreme, după o noapte în care am dormit prost, mă pregătesc să mă duc la sediul ziarului, aflat la câteva străzi depărtare de casa mea. Înainte de a pleca, însă, îmi scot din dulap vechea mea pușcă. O așez pe genunchi și mâinile mele o pipăie cu afecțiunea unui violonist. Numele meu e gravat pe chiulasă: Arcanjo Baleiro – vânător. Bătrânul meu tată e probabil mândru că, odată cu mine, merge mai departe vechea tradiție a familiei. Tradiția care ne-a

dat și numele de Baleiro: noi suntem cei care se ocupă cu *balas*, cu gloanțele.

*
* *

Sunt vânător, știu ce înseamnă să urmărești o pradă. Toată viața, însă, urmărit am fost eu. Din copilărie, mă urmărește un foc de armă. Împușcătura aceea, acum patruzeci de ani, m-a alungat din somn pentru totdeauna. Eram copil și dormeam cu acea iscusinţă pe care o au doar copiii. Explozia a sfâșiat noaptea și lumea. Nu știu cum, în momentele acelea, am străbătut lungul coridor: tălpile mele mici se lipeau de podea. În camera de zi l-am găsit pe tata cu pieptul găurit, brațele scurmând într-o mare de sânge, ca și cum ar fi înotat spre un mal pe care doar el îl vedea. În mijlocul acelei prăbușiri de lume, fratele meu Rolando stătea la el în cameră, cu arma în poală.

— *Nu pune mâna pe mine*, mi-a ordonat cu o liniște stranie. *Să nu mai pui niciodată mâna pe mine. O să te arzi.*

A rămas așa, nemișcat, până când rude și vecini s-au năpustit în casă cu groaza și țipetele lor. De la fereastră, am văzut cum îl lua poliția pe fratele meu. Nu era nici o îndoială: el trăsese în tatăl nostru, renumitul vânător Henrique Baleiro. Un accident pe care mama îl prevestise:

— *Armele de foc în casă sunt rost de nenorocire.*

Așa spunea Martina Baleiro. În ziua în care tatăl meu a murit, mama noastră nu mai era acolo să-și confirme premoniția. Murise cu câteva săptămâni înainte. O boală stranie o consumase într-o clipită. La doar zece ani – și în decursul unei singure luni – am rămas orfan și de tată, și de mamă. Și l-au luat de lângă mine, pentru totdeauna, pe fratele meu Rolando. Fiindcă era adolescent, l-au scutit de orice

anchetă polițienească. Curăța arma, așa cum făcea cu regularitate, după instrucțiunile paterne. Au hotărât să-l ducă mai degrabă la un spital de psihiatrie. Au spus că n-a mai vorbit niciodată, n-a mai fost om de atunci. Rolando era bunătatea întruchipată: sufletul lui a cedat, devorat de mustrările de conștiință. Pe cerul nocturn al legendei povestite de mama, fratele meu se alătura stelelor înghițite de întuneric.

*

* *

Tata era un om care umplea lumea, punea piciorul în casă și simțeam cum începe să se legene de la greutatea lui, ca și cum, dintr-odată, ne-am fi aflat într-o barcă. Ceea ce făcea el era mult mai mult decât o meserie: tatăl nostru, faimosul Henrique Baleiro, era un vânător foarte solicitat, iar absențele lui umpleau casa de suspine și mistere. Bărbat înalt și sobru, nu era prea vorbăreț. Dacă aș fi crescut numai cu el, poate n-aș fi învățat să vorbesc niciodată. Mama-i îmblânzea latura distantă: el era un emigrant din munții din Manica, unde crescuse între prăpăstii și stânci. Îi auzeam iar şi iar dorul:

— *Unde m-am născut eu e mai mult pământ decât cer*.

Poate pentru că era dintr-un alt trib, Henrique Baleiro și-a ales o mulatră de nevastă. Pe atunci nu era lucru obișnuit ca un negru să se căsătorească cu cineva de altă rasă. Căsnicia l-a făcut și mai solitar, respins de negri și exclus de mulatri și albi. De fapt, l-am înțeles pe taică-meu doar când m-am făcut și eu vânător. Tata se simțea străin de lume.

*

* *

Recepționera de la ziar e o femeie grasă, tărăgănată la vorbă și la gesturi. Pare că așa s-a născut, așezată pe un scaun, cu dosul cât un astru în competiție cu Pământul.

— *Aș dori să aflu rezultatul concursului*.

Flutur anunțul decupat din ziar în fața geamului. Vocea stridentă a recepționerei a fost făcută ca să se strecoare prin crăpăturile geamului spart:

— *Dumneavoastră sunteți vânătorul?*

— *Eu sunt ultimul vânător. Și asta e ultima mea vânătoare.*

Funcționara ridică ochii la tavan ca un astronom care contemplă cerul în miezul zilei. Deschide în fața mea un plic în timp ce eu încep din nou să vorbesc, euforic, mai mult ca sigur pentru a întârzia momentul dezvăluirii:

— *Nu știu de ce ați mai publicat anunțul. Nu mai există vânători. Sunt unii care trag cu pușca. Ăia nu sunt vânători. Sunt nişte ucigaşi cu toții. Iar eu sunt singurul vânător care a mai rămas.*

— *Arcanjo Baleiro? Așa vă cheamă?*

Sunt singurul care a mai rămas, repet fără să răspund la întrebare. Și-mi continui delirantul meu discurs. Nu mai e mult, spun, până când n-o să mai existe animale. Pentru că acei falși vânători nu cruță nici puii, nici femelele gestante, nu respectă perioadele de prohibiție, invadează parcuri și rezervații. Oameni influenți le furnizează arme și tot ce trebuie, pentru ucigaşii ăia totul se rezumă la sfânta trilogie: armă, bani, putere.

— *Totul e carne, totul e* nhama, oftez, mâhnit.

Abia atunci mă întorc la privirea pierită a femeii grase care aștepta finalul peroraţiei mele.

— Vă numiți Arcanjo Baleiro? O să puteți vâna liniștit, dumneavoastră ați câștigat concursul.

— Pot să intru la dumneavoastră în birou? Vreau să vă sărut.

Cu o ușurință neașteptată, femeia se ridică pe deasupra ghișeului și așteaptă cu ochii închiși, ca și cum sărutul meu ar fi fost singurul premiu din toată viața ei.

*

* *

Grăbit, plec de la ziar, strecurându-mă printr-o mulțime de vânzători ambulanți. Mă duc să-l vizitez pe fratele meu Rolando la Spitalul de Psihiatrie din Infulene. E internat acolo de la accidentul în care tatăl nostru și-a pierdut viața. Am încetat să-l mai vizitez de un an. Acum sunt nerăbdător să-i dau vestea despre concurs. Rolando merită să fie primul care află. La drept vorbind, nu mai am pe nimeni altcineva cu care să împărtășesc bucurii.

Călătoria cu autobuzul e lungă. Spitalul se află mult dincolo de suburbiile cu locuinţe din lemn și tablă zincată. Cu capul sprijinit de geam, văd trecând mulțimi care se îmbulzesc pe străzi și trotuare. Să fie atât pământ pentru atâția oameni? Și aud tânguirea duioasă a lui taică-meu: *Unde m-am născut eu e mai mult pământ decât cer!* Închid ochii și, pentru o clipă, mă prefac că vin din alt loc, plin de pământ și cer.

Câteodată mă întreb dacă n-ar trebui să fiu și eu internat. Iubita fratelui meu, pe care o cheamă Luzilia și e infirmieră, n-are nici o îndoială că sunt nebun. Poate c-am înnebunit, nu neg. Dar întreb: poate să-și păstreze judecata cel care nu mai are o viață? Ca să spun adevărul, ea a fost cea care m-a îndepărtat de propriul meu suflet, Luzilia. Din cauza ei scriu un jurnal, în speranța deșartă că,

într-o zi, femeia asta o să citească manuscrisele mele tulburate. Și nu e prima dată când îmi înfrumusețez scrisul pentru Luzilia. I-am mai scris o dată câteva rânduri scurte, dar fatale. Ce i-am scris, atunci, era o invitație. Ce mâzgălesc acum e o despărțire. Un fals adio, așa cum totul, pentru vânători, e o inventată iluzie. Acolo unde, la alții, se găsesc amintiri, la mine sunt doar minciuni și miraje.

*

* *

Luzilia are dreptate: nebunia mea a început în ziua în care o împușcătură mi-a sfâșiat somnul și am dat peste tatăl meu, în camera de zi, scurmând în propriu-i sânge. Înainte de a rămâne orfan, totul era intact înăuntrul meu: casa, timpul, cerul în care mi se spunea că mama avea grijă de stele. Brusc, însă, am privit Viața și m-am speriat: era atât de infinită și eu atât de mic și atât de singur. Pe neașteptate, am călcat pe Pământ și m-am micit: atât de mărunte îmi erau picioarele. Brusc, nu exista decât trecutul: moartea era o lagună mai întunecată și mai domoală decât firmamentul. Mama se afla pe partea cealaltă, scriind scrisori, iar tata înota fără să traverseze niciodată lacul infinit.

*

* *

Nimic nu s-a schimbat în vechiul spital. Luzilia mă întâmpină în marea sală de așteptare. E la fel de frumoasă, privirea seducătoare, același tic al limbii umezind buzele. Luzilia a fost infirmieră în spitalul acela, nu-i e străin nimic din ce se află acolo.

— *N-ai mai venit de atâta timp…*

— *Am tot avut treabă*, am mințit.

— *Eu și fratele tău ne-am căsătorit*.

Mă prefac bucuros. Luzilia vorbește și vocea ei se îndepărtează încet-încet. Îmi povesteşte cum Rolando își mai revenise înainte de căsătorie și cum au încercat chiar să locuiască la ea acasă. Dar n-a mers. Rolando nu știa să existe decât bolnav. Așa că l-au internat din nou.

*

* *

Treptat, n-o mai ascult pe proaspăta mea rudă. Poate că nu știu să fiu cumnat pentru cea pe care o voiam de amantă. Mă îndepărtez de prezent, revin la cele întâmplate cu un an în urmă. În același loc îi mărturisisem Luziliei marea pasiune pe care o nutream pentru ea. Era o după-amiază goală, din acelea care se târăsc ca o boală contagioasă. Fără să-i privesc chipul, am tras aer în piept și mi-am declarat dragostea unei Luzilia timorate. Cum ea nu spunea nimic, am continuat:

— *Trebuie să-ți spun un lucru, Luzilia: de fiecare dată când vin aici, la spitalul ăsta, pe tine vin să te văd*.

— *Nu-i adevărat. Și fratele tău?*

— *Pentru tine vin.*

Și atunci i-am dat scrisoarea. Degetele ei micuțe au rămas nemișcate, prelungind lectura. Mâna ei cumpănea. Apoi a citit cu jumătate de voce:

De când te iubesc, lumea întreagă îți aparține. De aceea n-am apucat să-ți dau nimic. Nu fac decât să-ți înapoiez. Nu aștept răsplată. Mesajul acesta cere, totuși, un răspuns. După moda veche:

dacă îți place de mine, dacă simți la fel, îndoaie colțul scrisorii și înapoiază-mi-o mâine.

În ziua următoare, Luzilia n-a deschis subiectul. N-a adus scrisoarea, n-a zis un cuvânt. Nici nu-și putea imagina cât mă rănea acea indiferență. Ar fi trebuit să mă abțin, însă n-am putut:

— *Colțul nu e îndoit?*

Ea a clătinat din cap că nu. Mi-am înăbuşit durerea respingerii. Cât loc e în noi să îngropăm micile noastre morți! Am străbătut coridoarele, unul lângă altul, într-o liniște la fel de rece precum azilul însuși. La ieșire, Luzilia m-a rugat:

— *Să nu renunți să vii la spital, te rog. Fratele tău nu mai are pe nimeni*.

— *Trebuie să arunci scrisoarea de la mine*.

— *Așa o să fac*.

— *A fost o mare prostie să-ți mărturisesc sentimentele. N-ar fi trebuit. Acum dă-mi înapoi scrisoarea.*

— *E a mea. Nu sunt eu stăpână peste toate?*

Un an mai târziu, Luzilia merge în fața mea, confirmându-și statutul de stăpână a sufletului meu, proprietară a lumii.

*

* *

Fratele meu Rolando stă pe veranda infirmeriei, privindu-și ca întotdeauna propriile mâini neclintite. Și e ca și cum timpul n-ar fi trecut deloc: iată-l, în aceeași capitulare în fața destinului.

— *Mâine plec în junglă*, îl anunț.

Nici o schimbare. Își privește în continuare mâinile ca și cum ar fi moarte.

— *O să fie ultima mea vânătoare*, adaug.

În acea clipă, tot corpul i se agită într-o subită frenezie. Dintr-odată fratele meu iese din îndelunga lui letargie. Cu disperarea unui înecat, se agaţă de brațul Luziliei ca să se apropie de mine. Pare că vorbește, însă nu scoate nici un cuvânt, emite doar un fel de suspine afectate, ca și cum ar fi înghițit aer în porții mai mari decât pieptul. Soţia lui înțelege ce vrea să spună, încuviințează din cap. Se înțeleg. Apoi el se întoarce la vechiul lui scaun, cufundându-se în sine însuși. Cum nu mai e nimic de spus, Luzilia mă însoțește până la poartă. Eu sunt cel care rupe liniștea stingheritoare.

— *Ce-a spus Rolando?*

— *Mi-a cerut să vin cu tine la vânătoarea asta*.

— *Cum așa?!*

Cu privirea plecată, Luzilia face un gest vag, ca și cum totul ar fi un coșmar.

— *A aflat ceva?* am întrebat.

— *Ce să afle?*

— *Ce simt eu pentru tine*.

— *Știe de mult. Rolando a citit scrisoarea pe care mi-ai dat-o. A găsit-o în geanta mea*.

— *Cum de s-a întâmplat așa ceva?*

— *N-am aruncat-o niciodată.*

Rolando bănuia: ultima mea vânătoare era un adio spus vieții. Chiar dacă m-aș fi întors viu și nevătămat la oraș, nu aveam să mă mai întorc niciodată la mine însumi. Nebunia nu era ceva trecător, ci o condamnare de familie. Și numai vânătoarea mă salva de la acel destin maladiv.

Teama aceasta i-o mărturisise Rolando Luziliei. Disperat, fratele meu îmi oferea un motiv ca să-mi pese în continuare de viață. Motivul era singura femeie pe care o iubise el vreodată. I-am întors spatele, grăbindu-mă să mă îndepărtez de locul acela, când Luzilia m-a oprit:

— Arcanjo? Nu vrei să știi ce aș vrea să fac?

— Nu. Acum nu mai contează. Pur și simplu nu vreau să vii. Locul tău e aici, alături de Rolando. Nu asta ai ales?

Versiunea lui Mariamar
(2)

Întoarcerea de la râu

Adevăratul nume al femeii e „Da“. Cineva poruncește: „nu te duci“. Și ea zice: „rămân“. Cineva ordonă: „nu vorbi“. Și ea va tăcea. Cineva comandă: „nu face“. Și ea răspunde: „renunț“.

Proverb din Senegal

Cu o noapte înainte în casa noastră se dăduse ordin: femeile o să rămână închise, departe de cei ce urmau să vină. Încă o dată noi eram excluse, izolate, șterse.

A doua zi dimineața m-am grăbit să ajut la treburile casei. Voiam s-o scutesc pe mama, care, de la primele ore, se așezase la intrarea în curte, pe jos. La un moment dat m-am dus lângă ea, hotărâtă să iau în primire din greutatea celor ce-și simt sufletul. La început m-a ignorat. Apoi a îngăimat printre dinți:

— *Satul ăsta ți-a omorât sora. M-a omorât și pe mine. Acum n-o să mai omoare pe nimeni.*

— *Te rog, mama. Tocmai am îngropat-o pe una dintre noi.*

— *Noi am fost îngropate cu toatele de mult, toate femeile. Tatăl tău m-a îngropat pe mine; bunica ta, străbunica ta, toate au fost băgate în mormânt de vii.*

Hanifa Assulua avea dreptate: poate eu, fără să-mi dau seama, fusesem deja îngropată. De atâta neștiință de iubire, mă aflam deja în mormânt. Satul nostru era un cimitir viu, vizitat doar de propriii săi locuitori. M-am uitat spre aglomerarea de case care se întindeau în vale. Case decolorate, triste, ca și cum s-ar fi căit că au ieșit din pământ. Sărmanul Kulumani, care nu și-a dorit niciodată să fie sat. Sărmana de mine, care nu mi-am dorit niciodată să fiu nimic.

De nenumărate ori mama noastră stăruise să plecăm la oraș.

— *Te rog, bărbate, pe tot ce-avem mai sfânt: hai să plecăm*.

— *N-ai decât să te duci tu*.

— *Lăsăm pe cineva aici să îngrijească de morminte*.

— Din contră, femeie: dacă plecăm, mormintele n-o să mai aibă grijă de noi.

*

* *

M-am scuturat de amintiri. La ce bun să răscolesc acum vechile amărăciuni? Dacă ne legam de trecut, cum ar fi putut Silência, încă nemurită, să plângă în ochii noștri?

— Tata se văita că ai încălcat poruncile doliului ieri. E adevărat că ai jignit spiritele?

— Îți dau un sfat, fata mea: când o să faci dragoste, să faci în râu, în apă, ca peștii.

— Doamne, iartă-mă: mamele nu spun lucruri din astea!

— Ascultă ce-ți spun: să faci dragoste în apă e mai bine decât în pat.

— De unde știi?

— O văd pe vecina noastră.

— Vecina? Nu se poate, e văduvă de atâta timp.

Zâmbi malițios și îmi făcu o confesiune: de pe mal, ascunsă, o urmărea pe furiș pe vecină când făcea baie singură. Mâinile acelei femei, puțin câte puțin, se transformau în mâini ale altor făpturi și semănau în corpul ei fiori nemaiîncercați vreodată.

— Vecina m-a învățat o răzbunare împotriva bărbaților…

Înțelegeam eu oare ce ascundea confesiunea ei? Vecina nu făcea dragoste decât cu morții. Asta îmi spunea Hanifa. Generații și generații de răposați au defilat prin brațele vecinei noastre. Oameni de departe, oameni de rasă, oameni care n-au fost oameni niciodată: toți s-au aprins în patul ei lichid. De pe urma tuturor acelor iubiri, fiecare aleasă pentru sine, femeia nu culegea decât foloase:

nu exista boală, nu exista trădare, nu exista riscul de a rămâne grea. Rămâneau simple amintiri, fără scrum, nici sământă. Numai departe de cei vii femeile din Kulumani găsesc dragoste împărtășită: asta mă învăța mama.

— *Porunca tatălui tău e dreaptă. De azi nu mai ieși din casă*.

Că izolarea era voința tatălui meu nu mă mira câtuși de puțin. N-am înțeles însă entuziasmul cu care mama susținea acum hotărârea soțului ei.

— *Chiar așa, Mariamar: o să rămâi aici, închisă bine!*

Apoi m-am gândit: poate că strădania ei de a mă ține departe de cei ce veneau nu era atât de neliniștitoare. Mama nu cunoștea iubirea. Vecina avea un avantaj: în patul râului, ea iubise și fusese iubită. În contrapartidă, Hanifa Assulua se temea de drum, de călătorie, de oraș. Nu de plecarea mea se necăjea ea. Ci de ciudă că nu voia nimeni s-o ia pe ea. Alte mame, în alte locuri, și-ar fi dorit ca fiicele lor să înflorească în lume. Familia mea însă fusese contaminată de meschinăria care stăpânea peste sat.

Cine venea din afară, precum cei care trebuiau să apară acum, ar fi crezut că locuitorii satului sunt puri și buni. Pură amăgire. Cei din Kulumani se arată ospitalieri față de cei veniți de departe și faţă de străini. Dar între ei domnește invidia și ponegrirea. De asta bunicul nostru ne amintea mereu:

— *Nici n-avem nevoie de dușmani. Ne suntem de ajuns noi înșine ca să ne distrugem.*

*

* *

Cu cât e mai goală viața, cu atât mai locuită e de cei care s-au dus: exilații, nebunii, morții. În Kulumani, toți ne idolatrizăm morții,

păstrăm în ei rădăcinile visurilor noastre. Cel mai mare mort al meu e Adjiru Kapitamoro. Strict vorbind, el e fratele mai mare al mamei. În satul nostru, le spunem „bunic“ tuturor unchilor din partea mamei. Adjiru este, de altfel, și singurul bunic pe care l-am cunoscut. Acasă îi spunem *anakulu*, „cel mai bătrân dintre noi“. Nimeni n-a știut vreodată câți ani are, nici măcar el nu știa când se născuse. Adevărul e că se proclama atât de veşnic, încât susținea că el crease râul care traversa satul.

— *Eu am făcut râul ăsta, Lundi Lideia*, susținea, semeţ.

Era lungă lista fabuloaselor lui înfăptuiri: pe lângă râu, bunicul mai făurise stânci, hăuri și ploi. Totul datorită puternicelor *mintela*, leacurile și amuletele vrăjitorilor. Cu toate astea, el tăgăduia un statut așa de serios:

— *Nu sunt vrăjitor, sunt doar bătrân*.

În vremurile coloniale, tatăl lui, veneratul Muarimi, îndeplinea funcția de *capitão-mor*, căpitan-major. Încasa impozite și rezolva conflictele locale în favoarea colonizatorilor. Funcția asta l-a costat pe străbunicul meu învinuiri, invidii și dușmănii trainice. Familia noastră, în schimb, și-a câștigat numele cu care acum se mândrește: Kapitamoro. Într-un ținut lipsit de steag, noi ridicam emblema aceea împrumutată ca și cum ar fi fost un drept natural și milenar.

În pofida tradiției de familie, bunicul Adjiru s-a dedicat unei ocupații diferite: vânătoarea. Asta era el, prin vocație și jurământ: un vânător. Arma e sufletul meu, spunea. Accidental, a omorât un om când urmărea un leopard, prin zona Quionga. Ca să se purifice de sângele acela, ar fi trebuit să se frece cu cenușă de arbori. A refuzat ritualul: pentru el, un asimilat, ar fi fost o insuportabilă umilință. I s-a interzis să mai vâneze, s-a mărginit să fie călăuză. Cu demnitatea unui rege, a acceptat retrogradarea. Până în ziua morții, nu și-a pierdut ținuta nobilă. Deși îndeplinea o muncă umilă, tot el era cel

care-şi arunca umbra peste Kulumani. Iar acum, când satul tremura în fața amenințării leilor, tuturor le era dor de acea protecție divină.

Tatăl meu, Genito Serafim Mpepe, ar fi putut să fie și el vânător cu drepturi depline. A preferat, cu toate astea, să rămână călăuză, în semn de solidaritate cu răposatul său mentor. Retrogradat și unul, și celălalt. În toate, de fapt, Genito se ambiționa să urmeze pașii vânătorului detronat. Totuși statutul bunicului era de neatins. Adjiru fusese mai mult decât un *mweniekaya*, un șef de familie. Autoritatea lui s-a extins întotdeauna asupra tuturor celor din vecinătate. Era o domnie tăcută, neproclamată, ca a celor care își manifestă măreția fără să aibă nevoie de vorbe. Dar eu, Mariamar, eram pentru el o persoană specială. Pentru mine, „cel mai bătrân dintre noi“ păstrase cea mai enigmatică prevestire:

— *Tu, Mariamar, ai venit din râu. Și încă o să-i mai uluiești pe toți: într-o zi o să te duci încotro se duce râul*, a prezis el.

*

* *

Sunt femeie, destinul meu n-ar putea fi niciodată călătoria. Cu toate astea, Adjiru Kapitamoro avea dreptate. Pentru că au trecut doar două zile de la înmormântarea Silênciei și eu am pornit în călătorie într-o canoe, pe râu în jos. Fug de ordinul de încarcerare al temnicerului meu înnăscut, Genito Mpepe. Ca să scap de Kulumani, nu există drum, nu există junglă. Pe drum e tatăl meu. În junglă sunt leii ucigași. Orice ieșire e o ambuscadă. Singurul drum care-mi rămâne e râul. Firul ăsta de apă a fost botezat Lideia, după numele turturelelor care ne vizitează în anotimpul ploilor. Ar fi putut fi un pârâu anonim, dar ne-am temut că, dacă va rămâne nenumit, va

dispărea pentru totdeauna. Cel care i-a dat numele, se spune, a fost bunicul Adjiru Kapitamoro. Și noi ne prefăceam că credem.

Așa că acum mergem împreună: râul Lideia, cu numele lui de pasăre; și eu, Mariamar, cu numele meu de apă. Călătoresc împotriva destinului, dar în direcția curentului. În tot acest timp, canoea pare că se supune. Nu brațele mele o conduc. Sunt forțe pe care prefer să le ignor. Noiembrie e luna rugăciunilor pentru a aduce ploaia. Iar eu mă rog pentru un loc în care să mă pot așeza asemenea ploii, fără greutate și fără corp.

*

* *

Se spune că mai departe râul ăsta ajunge şi să străbată orașul. Mă îndoiesc. Pe râul meu, care nici portugheză nu vorbește, pe râul ăsta plin de pești care-și știu numele numai în *shimakonde*, nu cred că-l lasă să intre în oraș. Și mie mi-ar interzice trecerea dacă într-o zi aș bate la ușa capitalei.

*

* *

Supune-te la orice, mai puțin iubirii, așa îmi spunea Silência, sărmana mea soră. Iubirea e temeiul plecării mele din Kulumani, îndepărtându-mă de mine, de temerile prezente, de viitoarele coșmaruri. Nu e doar dorința de a scăpa din chingi cea care mă aduce la nesupunere. Motivul principal e altul: comit o asemenea nebunie din cauza sosirii anunțate a vizitatorilor. Din cauza unuia dintre ei, de fapt: Arcanjo Baleiro, vânătorul. Bărbatul acela, cândva, m-a vânat pe mine. De atunci n-am mai avut liniște. Cu cât sunt mai

stăpână pe mine, cu atât sunt mai sclavă acestei iubiri. Nu există, pe lumea asta, nici un râu care să mă elibereze din această capcană.

*

* *

Arcanjo Baleiro mi s-a întâmplat acum șaisprezece ani. Și eu tot șaisprezece ani aveam când m-a întâlnit. Nu eram decât o copilă, dar visurile îmi îmbătrâniseră mai mult decât corpul. Tot ce-mi doream era să mă duc departe de Kulumani. În după-amiezile de duminică furam din curtea de orătănii a Misiunii Catolice ca să vând găini la marginea drumului. Intenția mea era să strâng niște bani ca să fug la oraș. Cu toate astea, drumul era aproape pustiu, călătorii extrem de rari. Războiul se terminase în același an, 1992, dar mai rămăsese încă un garou invizibil care asfixia locul nostru.

N-am înțeles niciodată de ce atâția vânzători se înghesuiau de-a lungul drumului mort. Poate era un fel de rugăciune, un fel de a îngenunchea în fața destinului. Sau poate pentru că începuseră să treacă pe acolo, din când în când, comercianții ilegali de lemn. Afacerile acelea aparțineau unor oameni cu influență, pe care îi numeam „stăpânii pământului“. Oricine ar fi trecut, eu ridicam găinile în aer și aripile li se zbăteau într-un zbor scurt și orb. Niciodată n-a oprit nimeni, niciodată n-a cumpărat nimeni. Cu un cotcodăcit nătâng, își reluau atârnarea în mâna mea, ca și cum le-ar fi apăsat îndrăzneala de păsări sălbatice spre care, pentru câteva clipe, se avântaseră.

O dată polițistul Maliqueto Próprio – singurul agent de ordine din Kulumani – s-a apropiat plin de importanță și mi s-a adresat, vrând să afle proveniența mărfurilor. A arătat spre găini, ca dovadă a

infracțiunii. Că le-am furat, m-a acuzat. Și că să-l urmez, mi-a ordonat.

— *La secție?* am întrebat tremurând.

— *Doar știi că n-avem secție în Kulumani. Am eu carcerele mele.*

Abuzurile lui Maliqueto erau știute de toată lumea. În momentul acela, privirea lui tulbure nu făcea decât să-i confirme intențiile rele. Lumina mi s-a întunecat, picioarele mi s-au muiat. Țeava pușții înfiptă în coastele mele nu-mi permitea să mai trag de timp.

— *Vă rog să nu-mi faceți rău*.

Și atunci a apărut Arcanjo Baleiro, ca un cavaler ivit de nicăieri. A oprit în fața mea, călare pe o motocicletă, un împărat mândru și suveran având lumea la picioare. Polițistul l-a înfruntat pe intrus, măsurându-l din cap până-n picioare. După o tăcere cumpănită, s-a hotărât să se retragă. Nu știu dacă vânătorul a înțeles cât de oportună a fost apariția lui, dar zâmbea când m-a întrebat:

— *Pot să iau o găină?*

Ba pe mine aș fi vrut să mă ia. Bărbatul mă privea, aparent surprins. Deodată am simțit apăsarea rușinii: niciodată nu mai fusesem privită înainte. Era ca și cum corpul meu, în acea clipă, se năștea în sfârșit în mine.

— *Ochii ăștia*, a oftat el. *Ah, ochii ăștia!*

Chipul mi s-a ferit și m-am simțit suspendată, o pasăre fără de zbor și fără de grai.

— *Corpul ăsta îți vine foarte bine*, a murmurat vizitatorul.

Vorbele lui îmi dezbrăcau corpul și sufletul. Ca să-mi treacă amețeala, m-am retras la umbră, lângă râu. Bărbatul a venit după mine, împingându-şi de ghidon motocicleta.

— *Vrei să vii cu mine la Palma?*

— *În oraș? Nu pot.*

— Te iau și te aduc pe motocicletă. O luăm pe o scurtătură pe lângă râu, n-o să ne vadă nimeni.

— Nu pot, nu v-am zis?

— O să ne uităm la televizor, nu vrei?

Am privit domol peisajul dimprejur. Cât de mare, cât de infinit de mare era lumea! Universul era imens și vizitatorul aștepta un răspuns. Atâtea lucruri îmi treceau prin cap! Mi-a venit să-l rog pe vânător, dacă are o motocicletă, s-o ajute, de exemplu, pe mama să care apa. Să ajute femeile din Kulumani să aducă lemne, să adune lut, să transporte recoltele de pe câmp. Și, mai ales, să nu-mi ceară mie nimic.

În tăcere, mi-am oprit privirea asupra apelor din Lideia. Obosit de așteptare, Arcanjo m-a întrebat numele râului. Venise acolo să vâneze un crocodil feroce care băga spaima în toată lumea. N-ar fi putut face asta fără să știe cum se chema râul.

Am oftat. Vizitatorul nu voia să-mi știe numele. Doar peisajul părea să-l intereseze.

— Lundi Lideia, pe numele întreg, i-am răspuns, indiferentă. *Dar noi îi spunem doar Lideia.*

— Și ce înseamnă?

— Lideia e numele pe care îl folosim pentru o specie de turturele.

— Turturele? s-a mirat Arcanjo. Apoi a râs, amuzându-se de ceva ce mie îmi scăpa.

— Așa e, unele râuri ne fac să zburăm.

Așa a vorbit vânătorul. Ne-am despărțit privind râul, același râu care acum îmi ține de drum ca să mă îndepărtez de Kulumani, să scap de familie și să plec din propria-mi viață.

*

* *

Când, încă în zori, am pornit în călătoria asta, scopul meu era să-l avertizez pe vânător de ambuscada care i se pregătea. Planul meu era simplu: urma să sar din canoe lângă pod, să alerg până la drum și acolo să rămân şi să-i aștept pe vizitatori. Acum șaisprezece ani, Arcanjo mă salvase de amenințarea polițistului abuziv. De data asta eu o să-l salvez pe el. Și mă vedeam deja, în mijlocul drumului, agitându-mi brațele ca niște steaguri neobosite. Cine știe, poate vânătorul mă va lua în brațe și mă va înălța la cer într-un zbor amețitor?

Pe măsură ce cobor pe râu, însă, alt sentiment mă încearcă. Eu nu mă duc să-l întâlnesc pe vânător. Mai degrabă fug de el. Pentru ce vreau să scap de singura ființă care m-ar fi iubit? Nu știu ce să răspund. Mama spune de obicei că apa rotunjește pietrele așa cum femeia modelează sufletul bărbaților. Ar fi putut să mi se întâmple și mie aşa ceva. Nu mi s-a întâmplat. N-a fost nici iubire, nici bărbat, nici suflet. Dar ceva s-a întâmplat totuși, de-a lungul timpului am renunțat să mai am așteptări. Și cine renunță să mai aibă așteptări înseamnă că a renunțat să mai trăiască. Și de asta fug: îmi e teamă să fiu devorată. Devorată de golul de a nu iubi. Devorată de dorința de a fi iubită.

*

* *

Canoea ajunge, în sfârșit, la un meandru unde apa e încremenită, limpede până-n adâncuri. Locul acesta e considerat sacru, e un loc în care numai vrăjitorii îndrăznesc să ajungă. În sat se spune că acolo apa își face cuib. Bătrânii numesc locul acesta *Iyali wakati*, „oul timpului“. Acea liniște de paradis ar trebui să mă liniștească, dar nu se-ntâmplă. Fiindcă îmi dau seama că barca s-a

oprit și, oricât mă străduiesc, nu pot ieși de acolo. Nu e curent, nu e vârtej. Iar piroga e paralizată în albia Lideiei. Probabil se împlinește vechea regulă: orice loc mic are brațe lungi. Oricât încercăm să plecăm, nu ieșim de acolo niciodată. *Blestemat pământ atât de fără de cer, că până și norii trebuie să-i dezgropi*, așa mormăia bunicul Adjiru. Așa blestem și eu acum locul meu natal.

Mă scutură un fior, inima bate mai să-mi spargă pieptul, căci, stând în picioare în canoea legănată, simt o prezență tainică pe mal. Chiar dacă sunt femeie, am moștenit instinctul de vânător care se transmite în familia noastră. Știu de umbre care se mișcă printre umbre, știu de mirosuri și semne pe care nu le mai știe nimeni. Iar acum sunt sigură: e un animal pe mal! E o fiară care se furișează prin frunzișul de pe margine.

Și, dintr-odată, o văd: leoaica! A venit să bea apă la malul domol. Mă observă fără frică și fără neliniște. Ca și cum de mult mă aștepta, își înalţă capul și îmi înfige adânc în ochi privirea ei răscolitoare. Nu e pic de încordare în postura ei. S-ar spune că mă recunoaște. Mai mult decât atât: leoaica mă salută, cu un respect de soră. Ne cercetăm îndelung una pe cealaltă și, puțin câte puțin, un sentiment religios de armonie pune stăpânire pe mine.

Astâmpărându-şi setea, leoaica se întinde de parcă ar fi vrut să scoată alt corp din corpul ei. Apoi se retrage lent, coada legănându-i-se ca un pendul îmblănit, fiecare pas o mângâiere peste suprafața pământului. Zâmbesc cu nereținută vanitate. Toată lumea crede că leii masculi amenință satul. Iată că nu. E ea, leoaica delicată și feminină ca o dansatoare, maiestuoasă și sublimă ca o zeiță, leoaica a răspândit groaza pretutindeni. Bărbații puternici, războinicii dotați cu sofisticate arme: toți se pleacă, sclavi ai fricii, învinși de propria neputință.

Leoaica mă privește încă o dată îndelung și apoi dă roată înainte de a dispărea. Ceva ce mi-e cu neputință să descriu în vreun fel îmi întunecă brusc judecata și un strigăt îmi țâșnește din piept:

— *Surioară! Sora mea!*

Pumnii mi se încleștează cu disperare de vâsle, grăbind barca spre mal:

— *Silência! Uminha! Igualita!*

Numele surorilor mele moarte vibrează în decorul de ceață. Mă înfior din cap până-n picioare: tocmai încălcasem legea sacră de a nu rosti numele morților. Atrași de chemare, morții pot să reapară în lume. Poate asta fusese intenția mea ascunsă. Un imbold disperat mă aduce din nou la nesupunere:

— *Sunt eu, soro, sunt eu, Mariamar!*

În acel moment îmi dau seama de absurdul situației: eu, care nu ridicasem niciodată vocea, mă apucasem să strig după cei ce nu pot auzi. Au dreptate cei care mă acuză: sunt nebună, mi-am pierdut stăpânirea de sine. Și izbucnesc în plâns, de parcă aş fi vrut să răscumpăr cât n-am plâns când m-am născut. Adjiru avea dreptate: tristețea nu înseamnă să plângi. Tristețea înseamnă să nu ai pentru cine să plângi.

— *Nu mă lăsați, vă rog, luați-mă cu voi.*

Chemarea răsună în pădure și, preț de o secundă, mi se pare că alte voci o strigă pe Silência. Dar vegetația se închide, deasă și neclintită. În locul din care tocmai a băut leoaica acum e o pată roșie care începe să se întindă rapid pe suprafața apei. Deodată, tot râul se înroșește și mă trezesc că navighez în sânge. Același sânge care, de fiecare dată când am visat că nasc, s-a scurs printre coapsele mele, același sânge curge pe firul apei. Adjiru Kapitamoro, bunicul meu, avea dreptate: râul ăsta s-a născut din mâinile lui, așa cum și eu m-am născut din afecțiunea lui. Și atunci înțeleg: mai mult

decât locul acela, închisoarea mea era bunicul Adjiru. El făcuse să nu se mai miște barca și mă prinsese în meandrul sacru al râului Lideia.

— *Te rog, bunicule*, îl implor. *Lasă-mă să merg mai departe, pe râu în jos*.

Mă ghemuiesc în pântecele pirogii, mă culc ca să caut somnul celor care încă nu s-au născut. Pe neașteptate, o altă barcă străbate liniștea și, spre groaza mea, se apropie ca un crocodil, pe furiș. Nu poate fi decât Adjiru, care a venit să mă ia. Gâtuită de spaimă, strig:

— *Bunicule?*

Bărcile sunt acum una lângă alta și o siluetă se ridică peste mine ca să lege o funie de furchetul pe care se sprijină vâslele. Intrusul stă în contralumină, nu-i văd decât silueta întunecată. Nu vreau să pierd nici o clipă, arăt înspre mal și-i dau de veste:

— *Era acolo! Leoaica era acolo. Hai, bunicule, trebuie să fie pe-aproape.*

— *Stai jos, Mariamar.*

Mă sperii: nu e Adjiru. E Maliqueto. Chiar el, copoiul singuratic al satului. Fără să spună un cuvânt, mă duce, trăgându-mă după el, înapoi spre Kulumani. La mijlocul drumului, lasă jos vâslele și mă privește fix, până ce barca necârmuită o ia din nou în aval, în voia curentului.

— *Tu mi-ai rămas datoare, Mariamar. Mai ții minte? Ăsta e un loc bun ca să te achiți de datorie*.

Începe să-și scoată hainele în timp ce se întinde spre mine, libidinos și pofticios. Ciudat, nu mi-e frică de el. Spre propria mea mirare, înfoiată toată, mă reped la Maliqueto țipând, scuipând și zgâriind. Între teamă și uluire, polițistul se trage înapoi și constată, îngrozit, rănile adânci pe care i le-am făcut pe brațe.

— *Nenorocita naibii, voiai să mă omori!?*

Își pune cămașa pe umeri ca să ascundă rănile și reia degrabă drumul spre Kulumani. În timp ce vâslește, repetă iar și iar, în surdină:

— E nebună, femeia asta e nebună de legat.

Pe mal așteaptă Florindo Makwala, administratorul, și tatăl meu, Genito Mpepe. Le-o iau înainte, încordarea tremurându-mi în voce:

— Am văzut, am văzut! Era leoaica, tată! Și era de-adevăratelea. Nu era fabricată.

— Minți. N-are nici un rost să mă iei cu scorneli, că tot o să-ți primești pedeapsa.

— Am văzut, tata. La meandru, o leoaică. Sunt absolut sigură.

Ca să mă contrazică, Maliqueto argumentează: că nu era nimic de văzut. Și chiar dacă aș fi văzut, cum aș putea fi sigură că era o femelă? Leii masculi, în regiunea asta, sunt mici și n-au aproape deloc coamă.

Șeful de post înaintează cu grijă ca să nu se ude la picioare și, păstrând o distanță prudentă, îi ordonă tatălui meu:

— Nu vreau s-o văd pe fata asta pe lângă delegație.

— O să stea acasă, puteți fi liniștit, tovarășe șef. O s-o leg în curte.

— Vreau să stea departe de vizitatori. Și tu, Maliqueto, ce-i cu tine? Sângerezi?

— M-am rănit cu funiile, șefu'. Și, dacă tot suntem aici, pot să spun ceva, șefu'?

— Zi.

— Capul fetei dumneavoastră, tovarășe Mpepe, nu funcționa nici înainte, dar acum te ia spaima. Cum se aventurează ea singură să viziteze locul sacru?

— Ai dreptate, Maliqueto. Tu nu știi ce i-au făcut lui Tandi, care s-a dus să se plimbe pe unde nu trebuia?

Cei trei bărbați se ocupă de manevrele de acostare. Trasă pe mal, îmi dau seama cât de mult se aseamănă o canoe cu un sicriu. Același pântece umflat, același itinerar înspre afara timpului. Râul nu m-a dus la destinație. Dar călătoria m-a adus la cea despărțită de mine: leoaica, sora mea așteptată.

Jurnalul vânătorului
(2)

Călătoria

Plasa mea de prins fluturi stă în aer, aștept doar ca fluturele să mă instige prin replierile lui, prin ezitările lui. Ce fericit aș fi dacă aș putea să mă dizolv în lumină și aer, doar ca să mă pot apropia și să reușesc să-l domin. Între mine și pradă se instalează acum vechea lege a vânătorii: cu cât eu, cu toată ființa mea, încerc să supun animalul, cu atât mai mult mă transform, trup și suflet, în fluture. Cu cât sunt mai aproape de a aduce la îndeplinire dorința de vânător, cu atât fluturele acesta ia forma voinței omenești. La final, e ca și cum captura ar fi prețul pe care-l am de plătit pentru a-mi recupera existența umană. […] La întoarcerea de la vânătoare, spiritul creaturii condamnate pune stăpânire pe vânător.

Traducere liberă
a unui fragment din *Vânătoarea de fluturi* de
Walter Benjamin

Nu mi-au plăcut niciodată aeroporturile. Așa de pline de lume, așa de goale de oameni. Prefer gările, unde e timp destul pentru lacrimi și pentru batiste fluturate. Trenurile pornesc lent, suspinând, căindu-se că pleacă. Pe când avionul are o grabă care nu e omenească. Și legenda mamei își pierde sensul când mă uit la avioanele care se avântă în aer. Până la urmă, nu e totul așa de lent pe nesfârșitul firmament. Mă aflu în aeroportul din Maputo, convins că nu mă aflu nicăieri. Cineva care vorbeşte în engleză îmi aduce înapoi sub picioare pământul realității.

— *El e scriitorul. O să te însoțească în călătorie*.

Scriitorul e un bărbat alb, scund, cu barbă și ochelari. E un intelectual faimos, mai mulţi oameni se opresc să-i ceară autografe. Se ridică să-mi strângă mâna:

— *Eu sunt Gustavo. Gustavo Regalo.*

S-ar zice că-i place numele lui. Se așteaptă să-l recunosc. Mă prefac însă că îmi e total necunoscut.

— *Eu o să fac un reportaj despre vânătoare, m-a angajat aceeași firmă care v-a angajat și pe dumneavoastră*.

— *Sunt sigur că o să vă placă. Și leilor o să le placă să afle că moartea lor merită un reportaj*.

— *E prima oară când particip la o vânătoare. Trebuie să vă spun, fără supărare, că sunt contra*.

— *Contra ce?*

— *Contra vânătorilor. Mai cu seamă fiind vorba de lei.*

— *Problema, dragă scriitorule, e că n-ați văzut niciodată un leu*.

— Cum să nu văd?

— Ați văzut lei în safariuri fotografice, dar nu știți ce e un leu. Un leu se dezvăluie cu adevărat pe teritoriul pe care e rege și stăpân. Veniți cu mine pe jos prin junglă și atunci o s-aflați ce e un leu.

*

* *

Patru ore cu avionul, așezat lângă scriitor, au fost suficiente ca să-mi dau seama de hăul care ne separă. Cu aerele lui de intelectual, blocnotesul în mână, neputinţa de a tăcea: pe scurt, scriitorul mă enervează. După cum se uită la mine, am înțeles că și reciproca se aplică. Are ceva care-mi amintește de Rolando și de felul în care mă privea fratele meu. Ca și cum m-ar fi acuzat.

*

* *

Pana are greutate; pasărea are și ea greutate. Cea mai ușoară dintre ele e cea care știe să zboare. Așa suna proverbul spus de Dona Martina, răposata mea mamă. Dar pe mine mă apasă amândouă greutățile și niciodată somnul meu nu se transformă în zboruri nocturne. O stare de alertă mă face să intru și să ies din somn ca un bețiv, să vin și să plec ca un naufragiat. Moștenire a nopții fatidice în care Rolando a tras în tatăl meu. Insomnia aduce amintiri pe care nu le doream; dormitul spală amintiri pe care voiam să le păstrez. Somnul e boala mea, nebunia mea.

*

* *

În timpul călătoriei toropeala mă învinge. Mă prefac că dorm, ca apoi să mă pot preface că m-a trezit o foaie ruptă. Un zâmbet timid, Gustavo se scuză:

— *Vreau să-i scriu o scrisoare iubitei mele. Ca pe vremuri. O scrisoare falsă, doar ca să-mi iau gândul, doar ca să alung dorul de ea.*

O scrisoare falsă? Există vreo scrisoare care să nu fie falsă? Îmi amintesc de scrisorile de dragoste pe care tata i le dicta mamei. Era un ritual în orele din urmă ale după-amiezii, când se auzea orăcăitul broaștelor pe bălțile din apropiere. Noi eram negri și mulatri retrogradați la rangul de negri. Ne aleseserăm cu marginea cartierului, unde se strângeau apa de ploaie și bolile. Martina Baleiro, mama mea, se făcea frumoasă pentru redactările lui. Era singurul moment în care primea cuvinte frumoase din partea bărbatului ei. Doar în acele momente el devenea blând, aproape supus, ca și cum și-ar fi cerut iertare. Nemișcată și aplecată asupra hârtiei, mama părea o pictură învechită. Lângă ea, Rolando scria nesfârșite teme pentru acasă. În acele momente el era mai în vârstă decât propria noastră mamă. Și azi mai răsună în mine vocea tatălui meu silabisind dictarea:

— *Dragul meu Henrique, iubitul meu soț, unica dragoste a vieții mele… ai scris, Martina?*

Și comanda lungi epistole, mereu la fel, tărăgănând cuvintele, de parcă ar fi fost băut. Ce grea relație avea tata cu cuvintele! Am moștenit relația asta proastă cu scrisul, spre deosebire de Rolando, pentru care literele erau o joacă de copil. Poate de asta mă enervează uşurinţa cu care însoțitorul meu de drum tot mâzgălește rânduri copioase. Sau, cine știe, poate de fapt mă deranjează că n-am cui să scriu o scrisoare de dragoste?

*

* *

Scriitorul și-a terminat scrisoarea imaginară, îndoaie riguros foaia ca s-o bage într-un plic. Deschide fermoarul servietei și o pune alături de diverse alte plicuri. Scrisoarea o fi ea contrafăcută, dar punerea în scenă e convingătoare. Și, din nou, amintirea mă asaltează. Departe de noi, Henrique Baleiro îndeplinea restul ritualului: invariabil, băga scrisoarea într-un plic pe care îl umezea cu buzele și pe care îl punea apoi în valiza de călătorie. Ducea scrisorile acelea în lungile sale incursiuni de vânătoare. Lua cu el și o fotografie neclară a Martinei.

— *E așa, neclară, ca alții să vadă, dar să nu se uite prea mult*.

Gelos, bătrânul Henrique! Geloziile lui au fost, de altfel, motiv de sânge și doliu.

*

* *

Pe geamul avionului văd cea din urmă lumină dizolvându-se între nori. Îmi amintesc de fabula mamei, condamnând impertinența soarelui și felul în care eu însumi, poate din cauza acelei legende, simt că mă trezesc de fiecare dată când începe să se întunece. Nu sunt al zilei, nu sunt al nopții. Apusul era ora la care mă întorceam acasă, epuizat de nesfârșita mea joacă, prin curtea care se deschidea ca o savană întinsă în care mă închipuiam vânând. Rolando se uita la mine, invidios pe intimitatea mea cu lumea. Rolando era al casei. Eu eram al drumului.

— *Mama, te rog, nu mă trimite încă la baie. Lasă-mă să mai stau așa murdar încă puțin*.

Sudoarea și praful prelungeau beția junglelor pe care mi le inventam în curte. Cu tata mai mereu absent, Martina Baleiro putea să hotărască ea, exercitându-și liberă și suverană îngăduința ei maternă. Ceea ce pentru noi era ușurare pentru ea părea o dureroasă nostalgie. În acele lungi perioade de singurătate, mama îndeplinea în continuare ritualul redactărilor comandate: îşi punea rochia ei cea mai elegantă – de fapt, singura rochie pe care o avea – și se prefăcea că ascultă dictarea absentului Henrique Baleiro. O vedeam scriind cu asemenea dedicare, încât auzeam ecourile vocii tărăgănate a tatălui nostru pe holurile casei.

*

* *

— *De ce mergem așa de repede?*

Scriitorul nu răspunde. De când a aterizat avionul în Pemba, am pornit într-o lungă călătorie până în districtul Palma. Ne așteaptă nouă ore de drumuri de nisip în stare foarte proastă.

În maşina de teren merg patru pasageri: în față, eu și scriitorul Gustavo; pe bancheta din spate, Florindo Makwala, administratorul de district, și dolofana lui soție, Dona Naftalinda. Prima-doamnă, cum insistă administratorul să-i spună, își merită numele: e atât de grea, încât mașina e primejdios de înclinată pe partea unde s-a instalat ea.

Conduce Gustavo. Am preferat să rămân liber ca să fiu atent la jungla care mărginește drumul îngust. Au trecut deja două ore de când peisajul nu e altceva decât o monotonă înșiruire de arbori scheletici, fugitivi și fără frunze.

— *Ce e cu viteza asta?* întreb din nou.

Întrebarea, de fapt, e un ordin. Gustavo trebuie să înțeleagă cine e șeful acestei expediții. El și cu mine suntem două contrarii. Scriitorul e alb și scund. Eu sunt mulatru și înalt. Scriitorul vorbește fără oprire și se uită drept în ochii oamenilor. Dimpotrivă, ochii oamenilor mie îmi fură sufletul, cu cât e mai omenească privirea, cu atât mai mult mă transform eu în animal.

— *Mai e mult?* întreabă Gustavo, atât de înăbușit, încât nimeni nu-l aude.

Într-un final, bărbatul cedează: mașina încetinește în fața zâmbetului meu de nedisimulat dispreț. Arunc o privire spre bancheta din spate:

— *Dormi, Dona Naftalinda?*

Tăcerea ei îngână peisajul dimprejur: lumea pare încă neîncepută. În mașină amorțeala e și mai solemnă. Cunosc acea tăcere și felul în care, în zilele călduroase, ea se înrădăcinează în noi. Mai întâi ne imobilizează simpla dorință de a mai vorbi. Apoi nici nu ne mai amintim ce voiam să spunem. În scurt timp respirația însăși e o risipă de energie.

— *Arcanjo are dreptate, mergeți mai încet*, protestează Dona Naftalinda. *Drumul e îngrozitor, noi aici în spate ne zgâlţâim rău de tot.*

Tonul vocii Naftalindei se ajustează la statutul ei: are acea blândețe a celui care știe atât de bine ce vrea, că nici nu e nevoie să impună. Privirea mea parcurge peisajul ca un foc lingând iarba. Acolo unde scriitorul vede arbori, eu văd adăposturi făcute din umbre. Sub vreuna dintre acele umbre probabil se odihnesc leii înfometați, mâncătorii de oameni și de vise.

*

* *

Absorbit de inspectarea umbrelor, nu bag de seamă că un monolog animat se pornise pe bancheta din spate. Administratorul perorează despre mașini, mărci, modele, țările și anii de fabricație a vehiculelor lui preferate. Și cum i-ar prinde bine un automobil ca acesta pe care firma care ne-a angajat ni l-a pus la dispoziție.

— *Mai e mult?* întreb doar ca să schimb cursul discuției.

Administratorul repetă ce a mai spus de zeci de ori: că nu mai e deloc mult. Și că „practic“ am și ajuns. Scriitorul întreabă:

— *Ciudat, nu se vede nimeni. Pe-aici nu trăiesc oameni?*

Florindo Makwala se îmbățoșează, jignit. Adică vizitatorul insinuează că el guverna doar peste pietre și praf?

— *O să-i vedeți imediat. Pe oameni. Sunt foarte mulți.*

*

* *

— *Oprește, oprește mașina!* ordon, cu portiera deja deschisă și cu corpul pe jumătate afară din vehicul. Imediat, mă duc tiptil să mă uit la niște arbuști de pe marginea drumului. Vulturii zboară în cerc în înaltul cerului. Poate că e vreun schelet care putrezește pe acolo. Alarmă falsă. Le fac semn celorlalți să se dea jos din mașină.

— *Hai să facem o pauză*.

Dona Naftalinda coboară din mașină. Suspensia jeepului geme, suferindă. Administratorul, îngrozit, comandă:

— *Ajutați-o să se dea jos. N-o lăsați să cadă, Doamne, n-o lăsați să cadă*.

— *Dumneata, bărbate, să nu îndrăznești să mă atingi. Nu uita că n-ai voie.*

Mai multe brațe se ridică să sprijine operațiunea de descărcare a primei-doamne. Ezit, nu știu pe unde să pun mâinile. Mi-e teamă că

brațele o să mi se piardă printre şunci și grăsimi. În fața mea, un dos imens întunecă lumina zilei ca o subită eclipsă de soare.

— *Dacă știam, aș fi adus o macara*, îmi spune scriitorul în aparte.

Ajunsă pe pământ, Naftalinda îi spune ceva la ureche soțului. Jenat, administratorul murmură printre dinți:

— *Soția mea trebuie să se ducă până în pădure*.

— *Poate să se ducă*, răspund sec.

— *Îi e teamă*.

— *Mergeți cu ea*.

— *Ea ar prefera să o păziți dumneavoastră*.

— *Pentru astfel de lucruri, ca și pentru altele, e mai bine să fie soțul*.

— *Nu e vorba că mi-e frică*, declară Naftalinda cu aerul unei împărătese. *Dar am auzit că leii omoară numai femei. Nu știu dacă eu, în calitate de primă-doamnă, sunt inclusă în meniul fiarelor*.

— *Puteți fi convinsă că sunteți*, comentează scriitorul.

— *Acolo e sigur*, garantez eu arătând spre niște stânci, mai în față. *Puteți merge, Dona Naftalinda, că noi stăm de veghe aici*.

Ca să ne abatem atenția de la așteptarea stingheritoare, scriitorul se arată interesat de pușca mea și mărturisește:

— *A fost o vreme în care visam să folosesc și eu o armă, voiam să fiu luptător de gherilă. Spuneam pe atunci că libertatea se va naște prin țeava unei puști.*

— *Și așa a fost?*

— *Cu libertatea?*

— *Nu. Întrebam dacă ați ajuns luptător de gherilă.*

— *Mai mult sau mai puțin.*

— *Nu există mai mult sau mai puțin când vine vorba de arme și de libertate. Ați văzut vreodată pe cineva omorât?*

— Niciodată. Dar dumneavoastră? Ați omorât pe cineva sau doar animale?

Imediat mă asaltează amintirea tatălui meu răscolind în sângele care nu era doar al său, ci al tuturor celor din neamul Baleiro. O intonație gravă îmi întunecă vorbele. Cei pe care îi omorâm, oricât ne-ar fi de străini și de dușmani, devin rudele noastre pentru totdeauna. Nu mai pleacă niciodată, rămân mai prezenți decât cei vii.

*

* *

Revenită alături de noi, Dona Naftalinda zâmbește, amuzată de cum se scutură scriitorul de praf de parcă s-ar autoflagela.

— Vedeți care e avantajul leului? Un leu nu se murdărește niciodată, afirmă Dona Naftalinda.

— Nu-mi doresc decât o baie. Am mai mult praf decât haine, bombăne Gustavo scuturându-se cu putere.

— Mai bine îl lăsați așa, îl sfătuiesc, sarcastic. *Mai bine îl lăsați așa ca să înceapă corpul să vi se obișnuiască cu pământul. Să se obișnuiască să fie al pământului, al pământurilor de pe-aici.*

— Eu sunt de-al pământului de aici.

— Asta doar pământul poate s-o spună.

Îi întorc spatele și mă îndepărtez fără să-mi scape, în urma mea, furia șuierată a scriitorului:

— Arogant de rahat!

*

* *

Întorși la mașină, administratorul se duce repede să inspecteze încărcătura: vreo zece iezi îndesați în remorcă. Animalele par să fie liniștite, afișând stupida bonomie a rumegătoarelor.

— *N-ar fi mai bine să-i legi?* întreabă Dona Naftalinda.

Pe parcursul călătoriei, animalele stătuseră în picioare, păstrându-şi echilibrul cu profesionalismul unor dansatori. Florindo comenta țanțoș: iezii au fost făcuți să meargă cu mașina, își țin echilibrul chiar și prin prăpăstii, unde nu mai au pământ. Apoi administratorul îşi desface brațele într-un gest de simpatie:

— *Nu uita, tovarășe vânător: unul dintre animalele astea e momeală pentru leu. Puteți să-l alegeți pe care vreți.*

— *E o neînțelegere aici, dragă domnule administrator. De fapt, mai multe. Mai întâi, eu nu sunt tovarăș. Apoi, și mai important, eu nu vânez cu momeală. Sunt vânător, nu pescar*.

— *Ei, faceți cum credeți. Adevărul e însă unul singur: fie că pescuiți, fie că vânați, dumneavoastră trebuie să eliminați leii. Face parte din obiectivele mele politice*.

Mâncătorii de oameni sunt pentru el un subiect politic.

— *Superiorii mei*, amintește el pompos, *au dat instrucțiuni foarte clare: poporul votează, animalele nu. Trebuie eliminate rapid motivele de nemulțumire din comunități.* Și reia ordinul sumar: *Trebuie să-i omorâți.*

— *N-o să-i omor. De asta puteți fi sigur*, răspund.

— *Cum?*

— *Sunt vânător. Eu nu omor, eu vânez.*

— *Și nu e același lucru?*

— *Pentru dumneavoastră, poate. Pentru mine e complet diferit. Și să vă mai spun un lucru înainte să ajungem în sat. N-am fost angajat de administrație. Eu ascult doar de cine mă plătește.*

*

* *

Ne reluăm drumul și, într-o clipită, un nor de praf răvășește din nou liniștea milenară a savanei. Administratorul înțelege că trebuie să dea înapoi în confruntarea cu mine. Prezența scriitorului faimos e o ocazie excelentă ca să-și mai lustruiască imaginea. Cu superioritate, afirmă ca și cum ar fi gândit cu voce tare:

— *Omorât, vânat, important e ca oamenii să se poată întoarce la viața lor de zi cu zi. Ca să lupte împotriva sărăciei absolute*.

Deja nu mai vorbește. Ține discursuri. Și anunță că expediția, condusă de partidul lui, va salva oamenii de la condamnarea la mizerie. Folosește verbul cel mare: a salva. În oglinda retrovizoare, mă uit la zburătăcirea prafului și o dulce somnolență mă invadează: ce-aș mai vrea și eu să fiu salvat! Să mă las să mă scufund, ca un înecat, în brațele unui salvator. Pardon, a unei salvatoare, Luzilia.

*

* *

— *Când o să vă duceți să vânați, vin și eu, tovarășe Arcanjo*, declară administratorul.

— *La vânătoare nimeni nu vine cu nimeni*, răspund. *La vânătoare sunt doar două ființe: cel care omoară și cel care moare.*

— *Vreau să mă vadă poporul meu, să mă vadă când mă întorc în sat cu trofeul*.

În sfârșit, se văd case.

— *În curând*, îi spune Naftalinda scriitorului, *o să iasă oamenii buluc la drum*.

— *În casele astea nu locuiesc oameni*, o corectează administratorul.

— *Nu locuiesc oameni?* întreabă Gustavo. *Atunci cine locuiește?*

— *Acum aici locuiește frica*, răspunde.

*

* *

După nouă ore de când am plecat din Pemba, capitala provinciei, delegația noastră ajunge în sat. Administratorul avea dreptate. Nu doar frica locuiește în Kulumani. Groaza e desenată pe mulțimea care ne înconjoară.

— *Nu opri mașina în mijlocul drumului*, ordonă Makwala.

Zâmbesc. Drumul e așa de îngust, că n-are mijloc. Și nici margini: totul împrejur a căpătat culoarea prafului. Și eu sunt atât de plin de praf, încât corpul meu pare că nu mai are dinăuntru și dinafară. Mă scutur, mâinile mele sunt nori care parcă au emigrat din corpul meu. Un acces de tuse îmi zguduie pieptul. O entitate nebuloasă începe să pună stăpânire pe mine.

*

* *

Pe nesimţite, o mare de oameni ne înconjoară. Soția administratorului îmi explică, șoptindu-mi la ureche: au mobilizat săteni din alte locuri ca să ne spună bun-venit. Încălcând toate regulile de siguranță, sătenii aceștia vor merge pe jos noaptea, fără apărare, pe drumul de întoarcere către casele lor. Dar pare inevitabil: puterea unui șef se măsoară după mărimea ceremoniei de primire. Și Florindo Makwala nu voia să rateze ocazia de a ne impresiona. Nu vrea să lase să treacă neobservată buna sa reputaţie și îl îndeamnă pe Gustavo Regalo:

— *Vedeți, dragă scriitorule? Poporul ne iubește. Pe mine și pe partidul meu. Scrieți asta, fotografiați toate astea*.

În mijlocul mulțimii, cineva mă ia de braț. Răspund, cu o confuză strângere de mână. Atunci observ că e vorba de un bărbat orb. Gestul lui dezorientat m-a făcut să mă opresc din mers. Poartă o haină de camuflaj militară care contrastează cu picioarele desculțe.

— *Ați ajuns!* exclamă orbul, ca și cum am fi îndeplinit o profocire. Și apoi prevesteşte: *Ați venit să vă lăsați sângele în Kulumani.*

La un moment dat, cedând unui straniu impuls, încep să fac cu mâna mulțimii. Îmi amintesc de alte ocazii în care am fost primit ca un salvator. Mâna lipicioasă a orbului mă apucă din nou de braț:

— *V-ați adus pușca? Pentru ce? Leii ăștia nu se omoară cu gloanțe*.

Vioiciunea cu care mă urmărește mă face să mă îndoiesc că orbirea lui e autentică. Suspiciunea se adâncește când se prinde de mine cu disperarea unui înecat și mă întreabă:

— *Mă vedeți?*

— *De ce mă întrebați?*

— *Pe noi, cei din Kulumani, nu ne vede nimeni, numai* muwavi, *vrăjitorii, ne bagă în seamă.*

Administratorul mă ajută să mă eliberez de orbul impertinent. Mă împinge în fața mașinii, unde farurile deschid un tunel de lumină, și îmi explică cu voce joasă:

— *Am ajuns noaptea. Unii cred că suntem* vashilo.

— *Cine?*

— Vashilo, *cei ai nopții. Suntem singurii care umblă să viziteze sate la ora asta.*

Apoi administratorul ordonă cu voce tare:

— *Faceți loc! Am venit să vă salvăm, l-am adus pe cel ce va omorî leii*.

Orbul face o plecăciune și se sprijină iar de brațul meu ca să adauge:

— *Nu există moarte, nu există omor. Ați venit toți să muriți la noi acasă.*

Mă uit în jur. Acum două nopți a fost omorâtă aici o femeie tânără. Înaintea ei, alte douăzeci și ceva au fost devorate de fiare. Nu departe, prin mijlocul savanei, probabil se mai găsesc urme de sânge, resturi cu neputință de șters ale unor crime cu neputință de spus. Mă gândesc la durerea și la frica acelor oameni. Mă gândesc la neajutorarea acelui sat, atât de departe de lume și de Dumnezeu. Kulumani era mai orfan decât mine.

E noapte, nu mai sunt umbre pe lume.

Versiunea lui Mariamar
(3)

O amintire ilizibilă

În fiecare dimineață gazela se trezește știind că trebuie să fugă mai iute decât leul, altfel va fi omorâtă. În fiecare dimineață leul se trezește știind că trebuie să fugă mai iute decât gazela, altfel va muri de foame. Nu contează dacă ești leu sau gazelă: când Soarele răsare, cel mai bine e să fugi.

Proverb african

Noaptea trecută, când au ajuns străinii în Kulumani, n-am vrut să mă duc să asist la primirea lor de față cu cei din administrație. Puteam să scap câteva clipe din izolarea mea. Dar nici măcar asta n-am făcut. Atâția ani de zile m-a ținut în viață visul de a-l revedea pe Arcanjo Baleiro. Acum el era acolo, la câțiva pași, iar eu rămâneam distantă și străină, privind mulțimea care se învârtea în jurul delegației. Parcă erau niște vulturi. Se hrăneau cu resturi. Resturi din noi înșine. Așa i-am zis și mamei: *parcă sunt niște vulturi*. Iar păsările de pradă, cum spune înțelepciunea locului, nu orbesc nici după ce mor.

Vocea autoritară a Hanifei Assulua mă înapoiază realității:

— *Nu mai dormi la umbra genelor, Mariamar! Du-te și suceşte gâtul unei găini*.

Un mare ospăţ se pregătește în cinstea vizitatorilor. Noi, femeile, rămânem în umbră. Spălăm, măturăm, gătim, dar nici una dintre noi nu se va așeza la masă. Eu și mama știm ce avem de făcut aproape fără să schimbăm vreo vorbă. Treaba mea e să prind, să omor și să jumulesc o găină de la noi din țarc. În timp ce o urmăresc, într-o alergătură gălăgioasă, aud în spatele meu pașii cuiva care se alătură vânătorii. Mă opresc din fugă și, ținându-mi răsuflarea, mătur pământul cu privirea, într-o căutare neliniștită. Nu văd pe nimeni, un șuierat de spaimă îmi scapă din piept:

— *Tu ești, surioară?*

În cele din urmă, mă împac cu gândul că sunt singură, așezată pe scara rezemată de coteț, unde găinile înnoptează la adăpost de

prădători.

Undeva, atât de aproape, stă Arcanjo Baleiro. Iar eu, în singurătatea curții, jumulesc găina ţinând-o între genunchi. Penele zboară legănate de adierea rătăcitoare. Deodată o văd pe Silência stând în lumină, adunând în mâini penele plutitoare. Își strânge palmele căuș ca să nu-i scape nimic printre degete și îmi dăruiește ghemul acela delicat. Iau darul și îi aud bine-cunoscuta voce:

— *Uite, surioară: asta e inima mea. N-au luat-o leii. Știi cui să i-o dai*.

Văd că mi se scurge sânge pe mâini, pe fustă, pe picioare. O fi sânge de găină, așa pare, dar o amețeală îmi întunecă privirea. Din piept îmi țâșnește o furie necontrolată, o clocotire de vulcan. Și vocea mamei, venind dinspre casă:

— *Gata, Mariamar, ai omorât găina? Sau ai rămas să cojești umbre, ca de obicei?*

Vreau să-i răspund, nu-mi vin cuvintele. Dintr-odată, mi-am pierdut graiul, un foșnet gâjâit îmi zgârie pieptul. Speriată, mă ridic, îmi trec amândouă mâinile peste gât, peste gură, peste chip. Strig după ajutor, dar din mine nu iese decât un geamăt cavernos. Și-atunci apare senzația așteptată: o răzuire de nisip în cerul gurii de parcă mi-ar fi vârât cineva o limbă de pisică. Hanifa Assulua apare în ușă, cu mâinile în șold, cerând socoteală:

— *Iar te-au apucat atacurile alea, Mariamar?*

Apariția mamei o sperie pe Silência. Îi aud pașii grăbiți îndepărtându-se, în timp ce un cotcodăcit agitat îmi dă certitudinea că și păsările i-au simțit prezența. Nu și-au dat seama că una dintre ele zace moartă la mine în poală. Dar au simțit furișarea vizitatoarei moarte. Poate e adevărat că sunt nebună, dar atunci păsările îmi împărtăşesc nebunia.

Mama se apropie, intrigată. Încet, mâinile îi urcă pe chip ca și cum ar căuta ajutor. La doi pași de mine încremenește, îngrozită:

— *Ce-ai făcut cu găina? Fata mea, dar tu n-ai folosit cuțitul!?*

Devastată, Hanifa îmi întoarce spatele și caută adăpostul casei. Mă uit la găina făcută bucăți şi împrăștiată pe jos. Și atunci văd un vultur stând la picioarele mele.

*

* *

În acel moment un episod îmi revine în amintire: în plin război, când preoții s-au retras din Kulumani, nimeni n-a mai avut grijă de păsările de curte de la Misiune. Găinile au rămas abandonate în cotețele care se năruiau. Puțin câte puțin, păsările s-au sălbăticit, scurmând neobosite prin bălării, de unde se întorceau abia noaptea. Cotețele s-au dărâmat și scândurile vechi au dispărut, devorate de termite. Era un avertisment: granița dintre ordine și haos dispărea. Primitiva savană voia să-și răscumpere ce-i fusese furat.

Și așa s-a şi întâmplat: una câte una, găinile au fost devorate de vulturi. Păsările de pradă au ocupat spațiul rezervat până atunci păsărilor domestice și s-au obișnuit într-atât încât nici nu se mai temeau de prezența noastră. Vreo câțiva au ajuns să asculte de chemarea bunicului Adjiru, care, drept recompensă, le arunca bucăți de grăsime.

O dată, la noi acasă, s-a anunțat o cină fastuoasă.

— *Azi avem pui, ce sărbătorim?* a întrebat Silência.

Ne-a dat de bănuit mărimea fripturii. Numai eu am avut curaj să întreb:

— *Mâncăm carne de vultur?*

— *Și ce dac-am mânca? a* ripostat tata. *N-ai mai auzit că noi, vânătorii, mâncăm ochi de vultur ca să ne ascuțim privirea?*

Niciodată n-am aflat ce-am mâncat. Adevărul e însă că după masa aceea n-am mai avut niciodată un somn liniștit. Coșmarurile mă smulgeau din pat și mă trezeam cu o poftă stranie, o lăcomie care mă poseda. Felul în care foamea aceea ajungea să mă stăpânească nu era lucru omenesc. Dacă mă gândesc mai bine, nu doar simțeam foamea. Eu eram foamea din cap până-n picioare și o salivă vâscoasă mi se scurgea pe bărbie.

— *E dis-de-dimineață și mănânci resturile de la cină? Ce foame mai e asta?* se mira bunicul, mereu matinal.

M-au dus la Palma, să-mi facă analize la spital. S-ar putea să fie diabet, a sugerat infirmierul. O bănuială nefondată. N-a ieșit nici o boală la nici o analiză și m-am întors la Kulumani fără leac pentru crizele mele misterioase.

*

* *

Înainte de răsărit, bunicul tot dădea peste mine pe verandă, unde ciuguleam niște resturi de *nchemba*, căutând oase de găină prin făina de manioc. Adjiru profita de întuneric ca să-și practice cealaltă îndeletnicire a lui: cea de sculptor de măști. Potrivit rânduielilor strămoșești, era o îndeletnicire clandestină, nu trebuia să bănuiască nimeni că măștile ieșeau din mâinile lui. Sculpturile înfățișau invariabil femei: zeițele care am fost cândva nu voiau să fie uitate. Mâinile bărbaților spuneau ceva ce gurile lor nu îndrăzneau să rostească.

— *Pot să fac și eu o mască?* am întrebat.

Masca, a spus el, nu e doar cea care-ți acoperă chipul când dansezi. Dansatorul, coregrafia, muzica unduindu-se în corpul tău: toate astea sunt masca.

— *Atunci, când termini de lucrat la ea, pot s-o port?*

— *Asta nu e o mască. E* ntela, *o amuletă, cum îi spui tu*.

— *Doamne ferește, bunicule! Chiar crezi în astea?*

— *N-are importanță ce cred eu. Contează ce cred morții. Fără asta* – și a răsucit lemnul între mâini –*, fără asta, strămoșii se îndepărtează de Kulumani. Și tu te îndepărtezi de lume.*

— *Iartă-mă, bunicule: dar dumneata, care ești asimilat din naștere, ar fi trebuit să renunţi de mult la credințele astea…*

Un surâs vag și binevoitor: era răspunsul lui. Apoi mă dojenea. Că n-ar trebui să mai arunc resturi de mâncare prin curte.

— *Chemi animalele…*

Poate că asta și voiam: să convoc animalele lângă casă, să reinstaurez dezordinea junglei, să transform cotețele în cuiburi de vulturi.

*

* *

Cu timpul crizele nocturne s-au agravat: așternuturile se trezeau sfâșiate, obiectele împrăștiate pe podeaua camerei.

— *Asta nu mai e foame, sunt bolnavă. Bunicule, ce se întâmplă cu mine*? îl întrebam, în lacrimi.

Motivul bolii mele era un secret, mi-a spus la un moment dat Adjiru. Un secret păstrat atât de adânc, încât până și acesta sfârșea prin a se uita pe sine.

— *Nu înțeleg, bunicule. Mă sperii.*

Eram bolnavă, da. Dar boala aceea era singurul lucru care mă apăra de trecutul meu.

— *Problema nu e la tine, nepoata mea. Problema e în casa asta, în satul ăsta. Kulumani nu mai e un loc, e o boală.*

Kulumani și cu mine eram bolnavi. Și când, cu șaisprezece ani în urmă, m-a fermecat vânătorul, pasiunea mea nu era decât o implorare. Eu nu făceam decât să cer ajutor, în tăcere, îl rugam să mă salveze de boala aceea. Așa cum, mai demult, scrisul mă salvase de la nebunie. Cărțile îmi dăruiau voci, ca și cum ar fi fost umbră în plin deșert.

*

* *

După ce Arcanjo a plecat, acum mulți ani, mi-a trecut prin minte să-i scriu. Nesfârșite scrisori i-aș fi scris, ascultând de acea dorință lăuntrică. N-am făcut-o. Nimeni nu iubea cuvintele mai mult decât mine. În același timp, însă, îmi era teamă de scris, îmi era teamă să fiu alta și, apoi, să nu mai pot încăpea în mine. La fel ca bunicul, care sculpta bucăți de lemn pe ascuns, eu aveam o sarcină secretă. Cuvântul desenat pe hârtie era masca mea, amuleta mea, leacul meu.

*

* *

Azi știu ce bine am făcut că am păstrat pentru mine scrisorile. Adevărul e că Arcanjo Baleiro s-ar fi îndoit dacă ar fi primit ceva scris de la mine. În Kulumani, mulți se miră că pot să scriu. Într-un loc în care majoritatea e analfabetă, să fie tocmai o femeie cea care

stăpâneşte scrisul e ceva neobișnuit. Și toți cred că am învățat la Misiune, cu preoții portughezi. Școala mea, de fapt, a apărut mai înainte: am învățat să citesc cu animalele. Primele povești pe care le-am auzit erau despre animale sălbatice. Fabulele m-au învățat toată viața să deosebesc ce e corect de ce e greșit, să deznod binele de rău. Într-un cuvânt, animalele au fost cele care m-au făcut să fiu om.

Învățătura mea nu s-a făcut după nici un plan, dar cu un scop. Bunicul și tata aduceau de la vânătoare carnea, pe care o mâncam, și pielea, pe care o vindeam. Bunicul meu însă mai aducea ceva. Din junglă, lua cu el mici trofee pe care mi le oferea: gheare, copite, pene. Lăsa captura pe o masă, la intrarea în casă. Dedesubtul fiecăreia dintre podoabele acestea, pe o hârtie veche, Adjiru Kapitamoro scria o literă. Un „v“ pentru pana de vultur, un „m“ pentru *munda*, cum se spune la săgeată în limba noastră. Și alfabetul se înșira sub ochii mei. Fiecare literă era o culoare nouă cu care eu priveam lumea.

O dată pe foaia de hârtie trona o gheară de leu. Stând pe vine lângă mine, bunicul și-a rulat limba pe cerul gurii și, ca un bici, a plesnit un sonor „L“. Mâna lui uriașă a condus-o pe a mea și am desenat litera pe hârtie. La final am zâmbit victorioasă. Era prima oară când mă confruntam cu un leu. Și acolo, caligrafiată pe hârtie, fiara îngenunchea la picioarele mele.

— *Ai grijă, nepoată. Scrisul e o trufie primejdioasă. Îi sperie pe ceilalți…*

Într-o lume a bărbaților și vânătorilor, cuvântul a fost prima mea armă.

*

* *

Din vârful arborelui de guava din grădină mă uit spre piața satului. Niciodată n-am văzut *shitala* atât de plină. Au mâncat, au băut, rumoarea a crescut. Nu reușesc să-i zăresc pe invitații care stau de partea cealaltă a pridvorului. Mă așez mai bine pe trunchiul neted, inspir parfumul fructelor de guava coapte ca să mai scurtez așteptarea. Și iată că-l văd pe Arcanjo ieșind în piață să se dezmorțească. Nu s-a schimbat mult: e mai solid, dar își păstrează același aer de prinț. Inima îmi saltă în piept. În vârful arborelui, mă simt de parcă aș fi deasupra lumii și a timpului.

Apoi o văd pe Naftalinda traversând piața cu pași fermi. Ce caută ea în locul acela interzis femeilor? O știu de când era mică, am împărtășit cu ea singurătatea bisericii la Misiune. Unii zic că a înnebunit de la grăsime. Eu cred în demența ei. Numai micile nebunii ne pot salva de marea nebunie.

*

* *

Priveliștea pieței pline de lume mă transpune în alte timpuri. Îmi amintesc de dățile în care bunicul Adjiru mă lua la o plimbare prin sat. Mă ținea de mână și mă ducea la *shitala*, pridvorul „oamenilor mari“. Simpla mea prezență în acel loc era o erezie pe care numai el își permitea să o îngăduie. Bărbații îl întrebau pe bunicul Adjiru despre aventurile lui de la vânătoare. La început şovăia. Uneori mă trăgea pe mine în mijloc și spunea:

— *Mariamar, spune tu povești*.

— *Dar eu sunt fată, n-am vânat niciodată și nici n-o să vânez vreodată…*

— *Toți am vânat la un moment dat, toți am fost cândva vânați*, explica el.

Câștiga timp ca să devină centrul lumii. Fiindcă apoi se ridica în picioare grandios, fără vârstă, și cuvântul lui trufaș se rotea prin încăpere. La un moment dat Adjiru se oprea, ofta, ochii îi căutau o țintă, ceea ce însemna că povestirea o să dureze. Se așeza, asudat. Dar nu un sprijin își căutase el. Ci un tron. Pentru că, din clipa aceea, Adjiru Kapitamoro începea să domnească. De fapt, el nu-și amintea vânătoarea: el vâna din nou. În acel loc, chiar în acel moment, în fața privirilor uimite ale ascultătorilor, bunicul pândea prada. Iar adunarea, în liniștea suspendată, se temea că va speria nu amintirile vânătorului, ci animalele pe care le urmărea.

— *Mai zi o poveste, Adjiru. Despre data aia când…*

Bunicul își ridica brațul în semn de refuz. Declina invitația: în poveștile vânătorilor nu există „a fost odată“. Pentru că totul se naște acolo, atunci, dimpreună cu vocea lui. Să spui o poveste e ca și cum ai pune umbre pe foc. Tot ce dezvăluie cuvântul este devorat de tăcere în aceeași clipă. Doar cine se roagă, cu totală dăruire de suflet, știe cum se aprinde cuvântul și se prăvălește în abis.

*

* *

Într-o noapte povestea curgea deja de ceva vreme, băutura curgea și ea, Genito Mpepe l-a întrerupt cu voce stingheră:

— *Măi să fie, Adjiru! Că bine ne mai prostești!*

A dat cu bâta-n baltă, dar parcă a dat cu bâta-n bunicul. Privirea uluită a lui Adjiru anunța rana ce avea să se deschidă. Înciudat, cu un deget acuzator, a declarat:

— *Tu, Genito, tocmai ți-ai rupt furculița-n gură.*

Descompus, bunicul a plecat din *shitala* și s-a topit în noapte. Numai eu m-am dus după el. M-am așezat în întuneric și am

așteptat să spună ceva. În cele din urmă, după o lungă pauză, plină de suspine, s-a tânguit:

— De ce? De ce mi-a făcut Genito așa ceva?

— Tata e băut.

— Un ingrat. Toți sunt niște ingrați. Ce zic ei că sunt minciuni eu zic că sunt daruri.

Privirea i s-a pierdut în infinit. Treceau pe lângă Adjiru mii de gânduri, mii de amintiri. Încet-încet, furia a fost învinsă.

— Știi, Mariamar? Cel mai trist e că Genito o fi fost el beat, dar are dreptate. Toate vitejiile din poveștile mele: toate sunt doar fum fără foc.

Pe vânător nu trebuie să-l crezi, așa e, spunea. Nu pentru că vânătorul e un mincinos. Ci pentru că vânătoarea are adevărul unui dans: corpuri care fug de propria lor realitate. Așa înțelegea Adjiru.

De fapt, mi-a explicat, o carieră de vânător e făcută din eșecuri și uitări. Oricât de precis țintește, orice om care vânează e supus eșecului. Pentru fiecare victorie, o mie de înfrângeri. Din cauza asta vânătorul ajunge un inventator de înfăptuiri: pentru că nici măcar el nu crede ce spune, temându-se de fragilitatea sa mai tare decât de cea mai feroce pradă.

— Mai bine aș fi fost un mincinos. Pentru că, de fapt, nu sunt nimic. Niciodată n-am făcut nimic.

— Nu spune așa ceva, bunicule. Dumneata ai vânat atât de mult.

— Vrei să știi ceva, nepoată? La vânătoare, trudește mai mult prada decât prădătorul.

Nu era o lamentaţie. În fond, ambiția lui era să nu aibă nici o obligație. Fericirea, obișnuia el să zică, constă în a nu face nimic: să fii fericit înseamnă să-l lași pe Dumnezeu să se întâmple și atât. A tăcut, mâinile rotindu-i-se nervos pe genunchi. Deodată s-a ridicat hotărât, ca și cum l-ar fi vizitat un suflet nou. Cu pas ferm, s-a

îndreptat din nou spre pridvor, s-a cocoțat pe un scaun, și-a umflat pieptul și a înfruntat mulțimea.

— *Vreți povești? Vă spun eu o poveste. Povestea voastră.*

— *Aoleu, iar începe*, au bombănit unii.

— *Ați uitat că ați fost sclavi cândva?* a continuat Adjiru.

— *Până aici ne-a fost*, au comentat alții.

— *Sau ați uitat că am fost duși peste ocean? Nici unul dintre noi nu s-a întors. Ori ați uitat de tatăl meu, Muarimi Kapitamoro? A fost dus în São Tomé, mai țineți minte?*

— *Noi plecăm*, au spus bărbații în cor. Și au adăugat către mine: *Vino cu noi că, de-acum, începe să plouă cu vorbe.*

S-au retras unul câte unul până când, sub acoperiș, am rămas doar eu, privind cu inima cât un purice scaunul instabil de pe care bunicul își continua inflamata cuvântare. Ba chiar am îndrăznit, aproape fără voce, să-l chem înapoi pe lume. În acel moment însă eram invizibilă pentru el. Un profet inflamat pusese stăpânire pe bătrâna mea rudă.

— *Sclavii nu lasă amintiri, şi ştiți de ce? Pentru că nu au mormânt. Nu mai e mult până când nici în Kulumani n-o să mai aibă nimeni mormânt. Și nu se va mai ști niciodată că aici au trăit oameni…*

— *Bunicule, hai să mergem acasă.*

— *Acum nici nu mai e nevoie să ne ducă cu corăbiile. São Tomé e aici, în Kulumani. Aici locuim toți, sclavi și stăpâni peste sclavi, săraci și stăpâni peste sărăcie.*

*

* *

Atunci, pe pridvorul deja pustiu, l-am privit pe bunicul Adjiru ca și cum ar fi fost un copil mai singur și mai neajutorat decât mine. M-am apropiat de scaunul care-i servea drept scenă, am ridicat brațul sus de tot ca să-i ating mâna.

— *Hai, bunicule. Hai acasă.*

Braț la braț, am coborât pe cărare, pe lângă râu.

Jurnalul vânătorului
(3)

O lungă și neterminată scrisoare

Bărbatul vede ceața; femeia vede ploaia.

Proverb din Kulumani

În noaptea asta, dovedind cea mai mare ospitalitate, ne-au instalat în clădirea administrației. Ne-au sugerat să dăm la o parte mormanele de dosare de arhivă și să folosim niște canapele răpciugoase care putrezeau pe acolo. Așa ne-am improvizat mese și paturi.

Într-o risipă de simpatie, administratorul își ia la revedere, un zâmbet larg, din ușa întredeschisă:

— *Mâine o să vină o doamnă din sat să facă curat și să pregătească masa.*

— *Ar fi trebuit să fie Tandi, menajera noastră*, îl corectează prima-doamnă. *Dar se pare că a fost…*

— *E indispusă*, o întrerupe grăbit Florindo.

— *Indispusă? Ce cuvânt mai e și ăsta, bărbate? Indispusă?*

Makwala o împinge cu o delicatețe fermă pe soția sa spre curte. Afară, încă se mai ceartă. Puțin câte puțin, vocile se sting. Părea că s-au îndepărtat, însă pașii nervoși ai Naftalindei confirmă că ea se întoarce, hotărâtă să ne lase ultimul ei cuvânt:

— *Ca să fie clar: indispusă vrea să însemne atacată, pe jumătate moartă. Și nu de lei. Cea mai mare amenințare, în Kulumani, nu sunt fiarele din junglă. Aveți grijă, prieteni, s-aveți mare grijă.*

Femeia iese din nou și mă gândesc la miracolul de a avea o ușă pentru atâta corp. Îmi trec degetele peste blatul mesei și zâmbesc: aici, între praful timpului și vrafurile de înscrieri moarte, o să-mi scriu jurnalul. Manuscrisul acesta e doar o lungă și neterminată scrisoare pentru Luzilia.

*

* *

Îl trezesc pe scriitor cu inutilă vehemență. Omul abia adormise, a trebuit să revină ca dintr-un hău adânc.

— *Am nevoie de ajutorul tău. Vino după mine cu mașina, să-mi luminezi drumul…*

— *Ce se-ntâmplă?*

— *Oamenii ăștia au umplut drumurile de capcane.*

— *Și?*

— *Eu sunt vânător, nu folosesc capcane*.

Pornesc pe jos, scriitorul somnoros conduce mașina, încet, pe urmele mele. Ici și colo, adun capcane și le arunc în spatele camionetei. Văd în față o construcție făcută din bușteni mai înalți de un stat de om care susține în vârf un acoperiș de paie.

— *Pare-a fi o casă*, mă înştiinţează scriitorul.

— *E un* utegu*, o capcană de prins lei*.

Trec o frânghie printre trunchiuri și o leg de mașină, punându-l pe Gustavo să bage în marșarier şi să tragă acoperișul și palisada.

— *Hai, cu curaj, apasă pedala!*

Sforţarea motorului, însoțită de strigătele mele nerăbdătoare, mă trimite înapoi în vremea copilăriei. Îmi amintesc că, o dată, tata a hotărât să merg cu el în junglă. Maică-mea s-a împotrivit din răsputeri: pe lângă pericolele vânătorii, ne aflam în plin război. S-au certat în ușa casei, era în zorii zilei și țipetele mamei au atras atenția vecinilor. Bătrânul Baleiro a decis să pună capăt disputei: m-a împins în mașină și s-a închis cu mine înăuntru. Vehiculul a dat în spate cu o viteză atât de mare, încât, dintr-odată, o bușitură violentă m-a aruncat în geam, care s-a spart. Îmi amintesc cum, plângând în tăcere, mama m-a dus în brațe. Când m-a pus în pat, sângele meu pe brațele ei, a declarat cu o seninătate tainică:

— *Află, bărbate, că băiatul ăsta n-o să se facă niciodată vânător*.

*

* *

După ce am strâns capcanele, mă întorc acasă și, la lumina unei lămpi cu petrol, îmi deschid caietul de însemnări. Reiau, plictisit, amintirile zilei.

— *Așadar ești stângaci?* mă întreabă scriitorul apropiindu-se.

— *Da. Dar când trag, sunt dreptaci.*

Mâna stângă, îi explic cu neașteptată inspirație, e cea care ține copiii în brațe. Nu poate fi mâna care omoară.

— *Ciudat,* reacționează Gustavo. *În majoritatea culturilor, mâna stângă e cea blestemată. În ce trib ai auzit de credința asta?*

— *În tribul din casa mea, în tribul neamului Baleiro. Acum, tribul ăsta sunt eu.*

— *Și ce scrii, dacă nu sunt indiscret?*

— *Scriu povestea asta.*

— *Ce poveste?*

— *Povestea vânătorii ăsteia. O să public o carte.*

Gustavo nu-și ascunde zâmbetul nervos. Dezvăluirea a funcționat ca un pumn în stomac. Întrebările încep să curgă fără oprire: *o carte?… și la ce editură o s-o public?… Și ce gen o să adopt, roman, confesiune?* Nu-l las să-şi termine înșiruirea de nelămuriri și întrebări. Îi spun ca și cum aș vrea să-l liniștesc:

— *Nu cred c-o să reușesc*.

— *Și de ce n-ai putea?*

— *Scrisul nu e același lucru cu vânatul. E nevoie de mult mai mult curaj. Să-mi deschid inima așa, să mă expun fără armă, fără apărare…*

Gustavo sesizează ironia din cuvintele mele. Încearcă atunci să mă atace pe propriul meu teritoriu.

— Ți-am mai zis că urăsc vânătoarea.

— Atunci de ce-ai mai venit aici?

— În cazul ăsta nu există alternativă ca să aperi viețile oamenilor.

— Știi despre ce cred eu că e vorba? Frică.

— Ce?

— Ți-e frică.

— Mie?

— Ți-e frică de tine însuți. Ți-e frică să nu fii vânat de animalul care sălășluiește înăuntrul tău.

Gustavo îmi întoarce spatele, dar eu nu mă opresc: oricât o fi locuind el într-o lume urbană și modernă, jungla primitivă tot vie rămăsese înăuntrul lui. O parte din sufletul lui avea să fie pentru totdeauna sălbatică, plină de monștri de neîmblânzit.

— Vino cu mine în junglă și-o să vezi: ești un sălbatic, dragă scriitorule.

— N-ai decât să-mi spui cum vrei, dar eu nu văd mare eroism să tragi în niște animale fără apărare. Nu e nici o glorie într-o confruntare atât de inegală.

Fără să spun nimic, scot din rucsac și pun pe masă o gheară și un colț de leu.

— Ce crezi că sunt astea?

— Sunt părți dintr-un leu.

— Părți? Sunt arme. Astea sunt pușca leului. După cum vezi, animalul e mai echipat decât mine. Care e vânătorul, până la urmă? Eu sau el?

— Conversația asta nu duce nicăieri.

— Ca reporter, ai început foarte prost, trebuie să-ți spun.

— Și de ce, mă rog?

— *N-ai înțeles din ce motiv am distrus capcanele*.

— *Iar tu ai început și mai prost: nici măcar n-ai avut buna-cuviință să vorbești cu oamenii înainte să distrugi ceva ce ei au construit cu atâta trudă*.

— *Știi ceva, scriitorule: ar fi fost mai bine dacă în loc de lei aș fi venit să vânez vampiri. Vampirii vând bine, ai fi avut un bestseller asigurat*.

Suflu în flacără și întunericul invadează încăperea. Afară, luna plină îmi trezește o neliniște felină. Sub cortina pleoapelor, îmi amintesc din nou de Luzilia. Deodată, însă, îmi apare un alt miraj. E o tânără neagră, frumoasă. E o fată de-a locului care zâmbește lângă un râu. N-are chip, ar putea fi oricare dintre femeile din sat. În noaptea asta dorm cu toate femeile din Kulumani.

*

* *

Nu adormisem de mult, când aud răgete. Lumea se suspendă. Nu există tăcere după răgetul unui leu.

— *Auzi?* întreabă scriitorul, agitat.

— *E o leoaică. E încă departe*.

Treptat, răgetele se potolesc. Întunericul tace. În sfârșit, îmi încep războiul cu noaptea.

*

* *

Încă din zori o femeie pe nume Hanifa Assulua tot mătură, spală, curăță, încălzește apă fără să scoată un cuvânt. Prezența ei are

discreția unei umbre. Abia la plecare vine să-mi vorbească, fără să ridice nici un moment privirea din pământ.

— *Vă amintiți de mine?* întreabă.

Nu-mi amintesc. Îi explic împrejurările efemere ale vizitei mele. Trecuse atâta timp de când venisem aici să vânez un crocodil. Stătusem doar câteva zile și plecasem fără să mă mai întorc vreodată. Voiam să mă scuz pentru vreo eventuală impolitețe.

— *Spuneți-mi adevărul: ați venit doar pentru vânătoare? Sau ați venit să căutați pe cineva în Kulumani?*

— *Pe cine? Nu cunosc pe nimeni.*

— *E bine așa. Oricum nu e nimeni aici*.

Și nu mi-a mai zis nimic în ziua aceea, nici în zilele următoare. Se învârtea pe-acolo fără corp, fără voce, fără prezență. Scriitorul a înțeles că femeia aia era o punte ca să poată ajunge la comunitatea din sat. Și mai mult de atât: ea era mama ultimei victime a leilor. De aceea, Gustavo se ţine după menajeră ca o umbră. Hanifa umple o canistră de tablă cu apă în timp ce scriitorul o întreabă despre circumstanţele în care a murit fiica ei.

— *Ce s-a întâmplat în noaptea aceea? Ieșise din casă la ora aia?*

— *Leul era înăuntru*.

— *În casă?*

— *Înăuntru*, repetă susurând aproape imperceptibil.

Arată înspre piept ca și cum ar fi sugerat o altfel de interioritate. Apoi cuprinde cu brațele canistra de apă, refuzând ajutor ca să o așeze pe cap.

— *Trebuie să mă duc acasă, mai am de gătit pentru petrecerea voastră de primire*.

Se ridică impecabil de dreaptă, ca și cum canistra de apă ar fi făcut parte din corpul ei, ca și cum apa ar fi transportat-o pe ea.

*

* *

Administratorul apare pe la jumătatea dimineții să ne prezinte călăuza care ne va însoți la vânătoare. Îl cheamă Genito Mpepe, este bărbatul Hanifei, femeia care ne face curat în casă. Așa îl prezintă Florindo. Apoi, cu voce joasă, adaugă:

— *Fata care-a murit… era fiica dumnealui…*

Desfășor o hartă pe masă și-l rog pe bărbat să-mi dea indicații despre locurile în care au fost atacate victimele.

— *Știu să citesc doar pământul. Hărțile sunt o limbă pe care nu o cunosc*.

Așa mi-a răspuns călăuza. Are gesturi bruște, aproape grosolane. Cunosc genul ăsta de om. Necioplți în felul de-a fi, dar excelenți în arta vânătorii. E ceva, totuși, care-mi dă impresia că Genito nutrește un resentiment, o suferință împotriva mea.

— *O să am dreptul la armă*?

Nu. Îi răspund în aceeași termeni laconici. Administratorul încearcă să spargă gheața exclamând cu un entuziasm deplasat:

— *Vânătorul nostru are o explicație pentru atacurile leilor. Explicați-i tovarășului Genito, trebuie să știe și el…*

Pentru mine era evident: sătenii exterminaseră animalele mici, care constituiau alimentul marilor carnivore. Disperate, acestea din urmă au început să atace satele. Oamenii sunt prăzi ușoare pentru lei. Ruptura asta în lanțul alimentar – a fost sintagma pe care am folosit-o cu oarecare aroganţă – era motivul comportamentului neobișnuit al leilor.

— *Porcii*, declară călăuza, înfruntându-ne.

Preț de o clipă am crezut că ne insultă.

— *E vina porcilor!* repetă.

Scriitorul ridică privirea să spună că tot nu înțelegea. Dar renunță repede: să nu înțeleagă e ceea ce îi iese cel mai bine de când a ajuns în Kulumani. Așa că Genito Mpepe conchide:

— *Porcii i-au învățat pe lei drumul*.

Porcii sălbatici vizitau curțile, atrași de răsadurile din jurul caselor. Leii le-au ținut urma și au invadat astfel un spațiu pe care nu mai îndrăzniseră niciodată înainte să-l încalce.

*

* *

Mai târziu, în timp ce-mi pun ordine în gânduri, îl surprind pe scriitor trăgând cu ochiul în jurnalul meu. Nu intervin. Îi las degetele lacome să răsfoiască micul caiet. În loc să mă înfurii însă, interesul lui mă umple de o neașteptată vanitate. Așadar, însuși artistul recunoștea valoarea talentelor mele?

Nu știu – nici nu voi afla vreodată – ce crede Gustavo despre ce vede. Știu că, la un moment dat, mâinile îi tremură și o scânteie se aprinde în ochii lui.

*

* *

Hârtiile tremurând în mâinile lui Gustavo mă transportă în copilărie. Revăd ziua în care Rolando a fost obligat să verifice adevăratul conținut al mesajelor pe care mama le scria necontenit. Iar tata stătea cu brațele încrucișate pe piept, în așteptarea judecății supreme. Adevărul este că și eu mă întrebam: scrisorile pe care le scria Martina erau fidele dictării tatălui meu?

Și așa s-a întâmplat de data aceea: tata şi-a întrerupt dictarea și a rămas tăcut o vreme.

— *Ce e?* l-a întrebat nevasta, văzându-l preocupat.

— *Nu cred că tu faci întocmai cum îți spun eu să scrii*, a zis el, înaintând hotărât spre ea.

Cu brutalitate, Henrique Baleiro a smuls scrisoarea din mâinile femeii. A întors foaia pe-o parte și pe alta, ca și cum s-ar fi uitat prin hârtie. Pentru mine era dovada unei vechi bănuieli: tata nu știa să citească.

— *Rolando, băiete, vino-ncoace*.

Frate-meu s-a ridicat, tremurând din suflet până-n picioare. Tata i-a întins caietul, ochii ficși la fiul său cel mare.

— *Citește cu voce tare ce scrie aici*.

Larg deschiși, ochii lui Rolando păreau că nu pot focaliza. Rândurile îi dansau în mâinile tremurânde. Vocea prinsă într-un ghem, fără capăt de care să-l dezlege.

— *Citește!*

— *Unde, tată?*

— *Citește. Citește oriunde.*

Privirea mamei mele era o rugăciune. Rolando m-a privit cu uluire și groază. Apoi a inspirat adânc și nici nu i-am recunoscut vocea când i s-a răspândit în încăpere:

— *Dragul meu Henrique, iubitul meu soț…*

— *Hai, mai departe…*

— *…unica dragoste a vieții mele.*

M-am uitat la chipul mamei mele și am văzut tristețea, tristețea întregii omeniri.

*

* *

Nu mai e mult până când începe petrecerea de primire anunțată în centrul satului. Scriitorul vrea să mai câștige din timp și să profite de ora rămasă ca să mai stea de vorbă cu martori, să adune relatări. Mă duc cu el. Mergem fără țintă pe cărările din Kulumani. Pas milităresc, eu înaintea lui, pușca atârnată de umăr. Scriitorul, încă o dată, mă întreabă la ce-mi folosește arma în plină zi, în plin sat.

— *Animalele disting altfel ziua de noapte și jungla de sat*.

Acum pot aprecia dimensiunea așezării. Casele de paie se întind până dincolo de râu și tapetează coasta pe malul celălalt. Satul a crescut de ultima oară când am fost aici. Cu siguranță cei care s-au instalat la marginea râului Lideia sunt refugiați de război.

Sătenii ne salută, lăsându-ne să trecem primii pe drumurile înguste. Unii par să-și amintească de mine. Așa că împart peste tot amabilităţi:

— *Umumi?*

— *Nimumi*, îmi răspund veseli, mirați că-i salut în limba locului.

Zâmbesc. Dar râsul li se îneacă într-o privire de teamă. Pe oamenii de aici îi unește aceeași slăbiciune: trăiesc condamnați, în așteptarea loviturii finale. Vreme de secole au existat în afara lumii. Așa că sunt suspicioși față de interesul subit pentru suferința lor. Suspiciunea asta explică reacția unui locuitor când Gustavo îi spune că ar vrea să-i ia un interviu:

— *Vreți să știți cum murim? Dar cum trăim n-a venit niciodată nimeni să întrebe*.

Câini jigăriți ne ies în cale ca niște umbre rătăcitoare. Deși se feresc la început, cățeii ăștia se predau la cea mai mică mângâiere și se gudură ca și cum le-ar fi dor să fie oameni. Scriitorul îi cheamă, vrea să-i mângâie. Oamenii îl privesc cu nedumerire: cine a mai auzit să mângâi câinii sau, mai mult, să vorbești cu ei. Animalele astea domestice nu au parte de nici un cuvânt și de nici un rest de

hrană: mănâncă doar ce vânează, ca să nu capete familiarități existențiale.

Sub arborele de mango s-au adunat într-o clipă zeci de curioși. Incredibil cum un loc pustiu se umple brusc de oameni care parcă se ivesc din nisip. Mă uit cu cinism la acel comerț de interese. Scriitorul e o pasăre de pradă: cere povești din război. Sătenii așteaptă ceva la schimb. O donație, în limbajul local. Cum poate să mă critice cineva pentru activitatea mea profesională? Sunt un practicant al vânătorii? Ei bine, scriitorul e un necrofag. S-a îmbarcat în călătoria asta ca să ciugulească nenorociri de la supraviețuitori al căror doliu e tăcerea.

Să râcâie rănile trecutului: asta face Gustavo când răscolește amintirile războiului civil.

— *Ce vă amintiți cel mai bine din vremea războiului?*

— *Nu e nimic de amintit, domnule*, zice un sătean.

— *Cum așa?*

— *Toți ne-am întors morți din război*.

Întorc capul. Nu vreau să se vadă răzbunarea înflorind în zâmbetul meu. Nici un război nu se povestește. Unde e sânge, nu sunt cuvinte. Scriitorul le cere morților să-și arate cicatricele.

Atunci îmi dau seama că asta îmi place la vânătoare: să mă întorc dincolo de viață, scutit de a fi om.

Orbul care a venit după noi în seara sosirii se află și el în cercul intervievaților. La un moment dat se sprijină de umerii celui care stătea în fața lui și ne salută cu un pompos gest milităresc. E tot desculț, îmbrăcat în aceeași haină de camuflaj militară.

— *În ce armată ați fost dumneavoastră?* întreabă scriitorul.

— *În toate*, răspunde prompt orbul. Arătând înspre mine, adaugă: *Și-mi amintesc bine de vocea acelui domn.*

— *Nu se poate, de vocea mea?*

— Să mă scuzați, nu vreau să jignesc pe nimeni, dar voiam să vă-ntreb: de ce a fost chemat un vânător? Trebuia să mă cheme pe mine, că sunt soldat.

— Nu înțeleg, răspunde scriitorul. *Ce legătură are asta cu soldații?*

— Păi nu vedeți? Asta nu e o vânătoare, domnul meu. E un război.

Războiul explica tragedia din Kulumani. Leii nu veneau din pădure. Ei se născuseră din ultimul conflict armat. Se repeta acum aceeași neorânduială ca în toate războaiele: oamenii deveneau animale și animalele deveneau oameni. În timpul luptelor, cadavrele au fost abandonate pe câmp, pe drumuri. Leii le-au mâncat. În acel moment animalele au încălcat tabuul: au început să privească oamenii ca pe o pradă. Orbul îşi încheie în fine lungul său discurs:

— Nu mai suntem stăpâni noi, oamenii. Acum ei ne controlează frica.

Apoi s-a lansat într-un discurs elocvent și fără întrerupere:

— La fel s-a întâmplat și în vremurile coloniale. Leii îmi amintesc de soldații din armata portugheză. Atâta ni i-am închipuit noi pe portughezii ăştia, încât au devenit puternici. Portughezii n-aveau forță să ne învingă. Așa că au făcut în așa fel încât victimele să se omoare singure. Iar noi, negrii, am învățat să ne urâm pe noi înșine.

Bătrânul vorbea ca și cum ar fi citit un discurs, foarte sigur pe sine. În clipele acelea, el era soldat. O uniformă imaginară îi îmbrăca sufletul.

*

* *

Scriitorul știe: adevăratul interviu va avea loc în timpul întâlnirii de primire, stabilită pentru ora prânzului la *shitala*, în centrul satului, în pridvor. La umbra de aici se adună de obicei bărbații. Femeile sunt excluse. Nu îndrăznesc nici măcar să se apropie de acel spațiu acoperit. Florindo Makwala ar fi preferat să fie în alt loc, mai modern, mai puțin impus de tradiție. Dar scriitorul a insistat: dintr-o singură întâlnire putea să confrunte cele mai diferite interpretări despre atacurile leilor.

Când, în sfârșit, am ajuns în pridvor, administratorul încă nu venise. Îndeplinea protocolul puterii: el era cel așteptat. Cei mai bătrâni se ridică să ne ureze bun-venit. Când îmi strâng mâna, își sprijină cotul drept cu mâna stângă. E un gest de deferență, un semn de respect. Înseamnă că brațul meu „are greutate“.

În sfârșit, apare Florindo Makwala, însoțit de garda lui de corp și de un secretar care duce în mână un dosar. Un sătean în vârstă se ridică cu un respect reţinut și-l întâmpină pe administrator cu următoarele cuvinte:

— *Niciodată nu v-am văzut aici, în această* shitala. *Fiți bineveniți în buricul satului. Stați jos, dar să știți că aici noi vorbim primii…*

— *Foarte bine*, acceptă administratorul. *Apoi, la final, eu închid ședința…*

Bătrânul îl așteaptă pe Florindo să se instaleze și apoi, direct, ne înfruntă pe mine și pe Gustavo cu mâinile în șold:

— *De ce-ați venit să ne vizitați?*

— *Nu vi s-a spus?* se miră scriitorul.

— *Vrem să știm de ce ne-ați ales pe noi.*

— *Dar care e problema?*

— *Ceilalți, din celelalte sate, care n-au fost vizitați, o să se plângă. O să fim victimele invidiei, și noi, care oricum stăm să murim, o să murim cu atât mai mult din cauza voastră.*

— *Nu putem să mergem la toată lumea*, argumentez eu, alăturându-mă eforturilor lui Gustavo Regalo. *Și cum puteți să spuneți așa ceva? Mor oameni, în fiecare săptămână mai apare câte o victimă*.

— *Timpul n-are nici un drum de făcut. Picioarele timpului se află în noi înșine. În afară de asta, acum o să moară și mai mulți oameni. Vizita voastră în Kulumani îi cheamă pe leii ucigași.*

— *Dacă voi nu mă vreți, am plecat*, spun ridicându-mă de pe scaun. *Mă întorc chiar azi în capitală.*

Administratorul ridică brațele, panicat, și dă ordin tuturor să se așeze. Vorbește apoi adunării în *shimakonde*. Pare că vrea să corecteze eventuale neînțelegeri. Se face liniște. În cele din urmă, bătrânul agitat zâmbește și ni se adresează în portugheză:

— *Gata. Haideți să mâncăm mai întâi. Apoi stăm de vorbă, că se vorbește mai bine cu burta plină*.

Ne oferă o mâncare de mălai fiert, care aici se numește *shima*. Bucăți de carne de ied umplu o oală imensă pusă la mijloc. Acolo sunt toate părțile animalului: capul, picioarele, carnea, copitele. Aleg doar mălaiul stropit cu un sos a cărui compoziție prefer să nu o știu.

— *Nu faceți nazuri*, mă încurajează Makwala, *iedul ăsta voi l-aţi oferit populației.*

Ne servesc cu *lipa* și *ugwalwa*, băuturi fermentate, și nu comit nepolitețea de a refuza, deși îmi înmoi doar buzele. Înainte de masă, a trecut pe la toată lumea un lighean cu apă călduță pentru spălat pe mâini. În lipsa unui ștergar, am lăsat apa să se scurgă ţinându-mi brațele în jos. Mâncăm în tăcere. Se aude mestecatul febril al cărnii. Abia după ce oasele, curățate, se reîntorc în oală, ne ia cineva la vorbă. Bătrânul avea dreptate: atmosfera nu mai e așa de încordată, se râde, se spun glume. Ne întreabă, pe mine și pe Gustavo, dacă avem nevastă. Când aud că nu, toți se uită unii la alții.

— *Nici unul din voi nu e căsătorit?!*

Dintr-odată, se reinstaurează suspiciunea: așa bărbați și așa singuri? Clar suntem vrăjitori, numai ei rămân singuri toată viața.

— *Să ne scuzați îndoiala, dar cumva urmați ideologia lui Dumnezeu?*

Bătrânul atacă din nou. Comentează faptul că am refuzat să luăm din oala mare. Cine, pe lumea asta, nu primește o asemenea invitaţie?

— *Vă înşelaţi, fraților. Albii mănâncă în fiecare zi carne. Și o să dea de capăt lumii cu lăcomia asta*.

— *Problema*, îl corectează un alt sătean, *nu e ce mănâncă, ci cum mănâncă*.

— *Ce vreți să spuneți?* întreabă Gustavo.

— *Voi mâncați singuri. Numai vrăjitorii fac așa*.

Și bărbatul frământă cu mâna o bucată de *shima*, o trece îndelung prin piureul de varză și o lasă să picure înainte de a o duce la gură.

— *Cine mănâncă singur ascunde ceva. Credeți-ne, domnule vânător, nu noi suntem cei care vă primim rău. Voi ați venit rău*.

— *Să lăsăm astea deoparte*, intervine împăciuitor scriitorul. *Vreau să vă întreb altceva: leii care au apărut sunt adevărați?*

— *Cum adică adevărați?* întreabă în cor cei prezenți.

Își explică mirarea: există leul din junglă, căruia aici i se spune *ntumi va kuvapila*; există leul-fabricat, care se cheamă *ntumi ku lambidyanga*; și există leii-oameni, numiți *ntumi va vanu*.

— *Și toți sunt adevărați*, conchid ei în unanimitate.

Pe neașteptate, o voce feminină se face auzită, eretică și neprevăzută:

— *Alta ar trebui să fie vânătoarea. Dușmanii din Kulumani sunt aici, la adunarea asta!*

Intervenția îi alarmează pe toți cei prezenți. Luați prin surprindere, bărbații se uită la intrusă. E Naftalinda, soția administratorului. Iar ea încalcă una dintre cele mai străvechi interdicții: femeile nu intră în *shitala*. Și cu atât mai puțin au voie să-și spună părerea despre subiecte atât de grave. Administratorul se grăbește să repare incidentul:

— Tovarășa primă-doamnă, vă rog, aceasta e o întâlnire privată…

— Privată? Nu văd nimic privat aici. Și nu vă uitați așa la mine, că nu mi-e frică. Sunt la fel ca leii care ne atacă: mi-am pierdut frica de oameni.

— Naftalinda, te rog, ne-am adunat aici după vechea tradiție, o roagă Makwala.

— O femeie a fost violată și aproape omorâtă în satul ăsta. Și de data asta n-au fost leii. Pentru mine nu mai există nici un loc interzis.

Înaintează cu aroganță printre bătrâni, zâmbește cu dispreț către administrator și se oprește, în sfârșit, în fața mea:

— Te-ai întors în Kulumani, Arcanjo Baleiro? Atunci vânează-i pe violatorii ăștia de femei.

— Mami, trebuie să ceri cuvântul, o avertizează Florindo Makwala.

— Cuvântul e al meu, n-am nevoie să-l cer nimănui. Cu dumneata vorbesc, Arcanjo Baleiro. Îndreaptă-ți arma înspre alte ținte.

— Ce tot spui acolo, nevastă?

— Vă prefaceți că sunteți îngrijorați de leii care ne iau viața. Eu, ca femeie, vă întreb: dar ce viață mai e de luat?

— Mami Naftalinda, pentru numele lui Dumnezeu, avem o agendă pentru acest eveniment.

— Știi de ce nu lasă femeile să vorbească? Pentru că ele sunt deja moarte. Ăștia de aici, mahării de la conducere, bogații ăștia de acum, le folosesc să muncească pe tarlalele lor.

— Maliqueto, te rog, ia-o pe prima-doamnă de aici. Ne deranjează workshopul.

— Numai unii se îmbogățesc. Că sunt morți care muncesc noaptea, ca să se îmbogățească numai unii.

O larmă pune stăpânire pe întreg locul. Deodată, nu mai vorbește nimeni în portugheză. Gâlceava aceea se petrece într-o altă lume. Într-o lume în care, ca să se înțeleagă, morții și viii au nevoie de traducere.

Versiunea lui Mariamar
(4)

Drumul orb

Un cuvânt care nu poate ieși pe gură se preface până la urmă în bale veninoase.

Proverb african

Azi mama m-a anunțat că muncește ca menajeră acasă la administrator, unde e găzduit Arcanjo Baleiro. În fiecare zi se întâlnește cu vânătorul meu. Poate c-o face dinadins, ca să mă umilească. Fără s-o întreb eu nimic, mama îmi mai spune:

— *Omul ăla, Arcanjo, a venit bolnav, boala vânătorilor i-a intrat deja în trup*.

Dacă intenția ei e să mă rănească, eu îi răspund prefăcându-mă că nu mă interesează. Nu vreau să știu. Națiunea mea nu mai e doar satul, nici măcar casa mea: e colțul ăsta singuratic. Ograda la care sunt limitată.

Îmi privesc picioarele și mă gândesc cât de fără folos îmi sunt acum. Aproape că mi-e dor de vremea în care, acum mult timp, am rămas paralizată, ca și cum membrele inferioare n-ar mai fi vorbit aceeași limbă cu restul corpului. Asta mi-aș dori acum: o limbă pe care corpul să n-o înțeleagă și pe care doar în vis aș putea s-o vorbesc.

*

* *

Picioarele se nasc din cap, tot corpul începe din cap, la fel cum râurile coboară din cer. Adjiru Kapitamoro, prea îndrăgitul meu bunic, așa spunea, și, până în ziua de azi, cred că avea dreptate. Picioarele mele au adormit când capul s-a trezit. Într-o zi, aveam

doisprezece ani pe atunci, am căzut ca un sac gol la picioarele patului. A venit toată familia, Adjiru l-a tras pe tata de haină:

— *Din cauza ta, Genito?*

M-am grăbit să răspund, luându-i apărarea tatălui meu. Că nu era vina lui, chiar dacă nu avea nici o explicație. Doar că avusesem coșmaruri în noaptea aceea, cu viziuni pe care nu îndrăzneam să mi le amintesc. M-au ridicat ținându-mă de încheieturi și am căzut din nou, fără sprijin pe dinăuntru.

— *Tocmai acum, în mijlocul războiului ăstuia*, s-a plâns tata. *Încă o povară acum.*

— *De când o fiică e o povară?* a întrebat Adjiru.

În copilărie corpul are o singură funcție: să se joace. Dar nu în Kulumani. Copiii din satul nostru se rugau de picioarele lor să-i facă să fugă, în fața focurilor, mai iute decât gloanțele. Era pe timpul în care armele ne măturau așezările. La sfârșitul zilei, ritualul era de fiecare dată același: ne împachetam ce-aveam mai de preț și ne ascundeam în junglă. Pentru mine, sistemul ăsta era un joc, o distracție pe care o împărtășeam cu ceilalți copii. Într-o lume plină de praf de pușcă și sânge inventam neauzite jocuri. În acel ascunziș nocturn am învățat să râd pe dinăuntru, să țip fără glas, să visez fără vise. Până în ziua în care jumătatea inferioară din mine n-a mai fost a mea. Și m-am prăbușit la picioarele patului.

*

* *

După ce am paralizat, bunicul Adjiru venea la sfârșitul zilei să mă ia și mă ducea în brațe până la ascunzișul din junglă. Toți ceilalți se refugiaseră deja, mai rămâneam eu și obiectele fără valoare împrăștiate pe jos prin casă. În timp ce așteptam brațele salvatoare

ale bunicului, în singurătatea camerei o certitudine se întărea înăuntrul meu: eu eram un obiect și aveam să fiu înmormântată ca un obiect în praful din Kulumani.

Eu, Mariamar Mpepe, eram de două ori condamnată: să am un singur loc și să fiu o singură viață. O femeie stearpă, în Kulumani, înseamnă mai puțin decât un obiect. E o simplă inexistență. Vina pentru că eu eram așa, se spunea, era a mamei mele. Hanifa Assulua fusese blestemată. În urma presiunii preoților catolici, familia ei a refuzat ca ea să fie supusă ritualurilor de inițiere. Mama mea era o *namaku*, o fată care n-a făcut trecerea la femeie. Fusese botezată la biserică, dar nu trecuse prin ceremonia *ingoma*, ritualul care ne îngăduie să ne facem mari. Hanifa era condamnată să fie veșnic copil.

*

* *

Tata avea dreptate: după amorțirea membrelor, am devenit o piedică. Dar el nu știa că mi se întâmpla ceva și mai grav decât paralizia. E adevărat că accesele de foame se domoliseră. În schimb, am început să sufăr de crize neobișnuite. Începeau spre sfârșitul zilei, înainte să vină să ne ia în ascunzătorile din păduri. Silência, numai ea, știa ce se întâmpla în camera noastră. În timpul acelor crize, după câte îmi povestea sora mea, mă înstrăinam de toate cele cunoscute: mergeam în patru labe cu iscusința unui patruped, unghiile râcâiau pereții și ochii mi se învârteau în cap fără oprire. Foamea și setea mă făceau să urlu și să spumeg. Ca să-mi domolească furiile, Silência punea pe jos farfurii cu mâncare și castroane cu apă. Ghemuită într-un colț, sora mea se ruga,

plângând îngrozită, ca să nu mă mai vadă lipăind apă și mușcând din farfurii.

— *E o vrajă, nu poate fi decât o vrajă*, suspina ea.

În disperare de cauză, Silência a repetat, la ușa noastră, mitul întemeierii tribului nostru: a îngropat în curte o statuetă sculptată în secret de bunicul meu. Legenda spunea că o sculptură de lemn îngropată de primul bărbat în nisipul savanei s-a transformat în prima femeie. Miracolul ăsta se întâmplase la începutul lumii, dar Silência s-a rugat mai multe nopți la rând ca, în curtea noastră, lemnul să primească suflul vieții.

Statueta n-avea să prindă viață niciodată, dar de fiecare dată când se apropia o criză, Silência fugea să-mi aducă micuța strajă de lemn. Atunci eu luam în brațe sculptura ca și cum ar fi fost copila mea și, în legănarea aceea, creștea în mine liniștea de mamă. Apoi, de-a bușilea, duceam în dinți, așa cum fac pisicile, păpușa pe care mi-o închipuiam fiică.

*

* *

Picioarele mele poate că erau moarte, dar n-am rămas niciodată captivă în mine însămi. În fiecare dimineață, vocile copiilor izbucneau în curtea noastră.

— *Urcă, Mariamar, urcă-te pe noi!*

Băieții făceau cu rândul ca să mă care în spate și mă duceau departe de casă, în vesele alergături. În cârcă, de parcă aș fi fost o fetiță, nu era poznă pe care să n-o fac. Azi pot să spun: mi-am trăit copilăria prin mijlocirea altor copii. Atârnată de gâtul cuiva, călare pe câte un spate anonim, nici n-am băgat de seamă cât de mult mă loveam cu pieptul de sudoarea băieților.

— *Așa n-o să-ți crească niciodată țâțele*, mă avertiza sora mea Silência.

Sânii, în Kulumani, sunt un semn: după mărimea lor, mamele știu când trebuie să le supună pe fiicele lor ritualurilor de inițiere. Ceea ce pentru mine era un joc nevinovat, pentru restul satului era o insultă. Femeile mă vedeau în spatele băieților și, stânjenite, întorceau capul. În aceeași poziție, în cârcă, nașele, numite *mbwanas*, le duc la ceremonii pe fetele care vor deveni femei. Asta nu-mi puteau ierta femeile: eu anticipam și tulburam un moment care se cerea să fie sacru și ferit de privirile altora. Fiică și nepoată de asimilați, eu nu aveam loc într-o lume care se conducea după porunci arhaice. Păcatul meu devenea cu atât mai grav din cauza vremurilor de criză în care trăiam. Cu cât războiul ne fura mai tare certitudinile, cu atât mai mult ne lipsea siguranța unui trecut făcut din ordine și obediență.

*

* *

Într-o zi niște băieți s-au dus la Vila de Palma și au furat un sicriu abandonat. Seara l-au adus cu ei și mi-au zis:

— *Asta e targa ta*.

De atunci au început să mă care peste tot în sicriu. Purtată ca la o procesiune, vedeam cum oamenii se opreau ca să-mi aducă omagii pe care nimeni nu mi le mai închinase înainte. Legănată de acea venerație unanimă, am declarat:

— *Mama, eu vreau să trăiesc pentru totdeauna într-un sicriu*.

Toată acea considerație, însă, m-a împiedicat să înțeleg că de fapt era vorba doar de o tristă deșertăciune: trebuia să nu mai exist ca să mi se observe existența. Ar fi trebuit să mi se facă dor de

celălalt refugiu viu unde mă jucam: spinările celorlalți băieți. Dar nu. Hâţânându-mă pe improvizatul meu tron, vanitatea de regină îmi umplea pieptul:

— *Acum o să-mi crească țâțele!*

— *Nu-ți dori să crești, surioară, nu-ți dori să fii femeie*, m-a avertizat Silência.

*

* *

Într-o zi sicriul s-a trezit peste noapte făcut bucăți. Cel care l-a sfărâmat a fost bunicul Adjiru Kapitamoro. Pe neaşteptate, cel mai bătrân dintre noi s-a dus în grădină și a făcut țăndări lada de lemn. L-am auzit și cum țipa la părinții mei:

— *Cum ați putut să îngăduiţi o asemenea joacă? Pentru numele lui Dumnezeu, e un copil…*

Îmi amintesc că am plâns în fața scândurilor rupte. Când m-a văzut săpând furioasă în nisip, Silência a crezut la început că-mi căutam statueta pe care o plantase ea în curte. Dar groapa avea alt scop:

— *Îmi îngrop sicriul*.

*

* *

Toate astea s-au întâmplat înaintea acelei dimineți de neuitat în care, cu pantofi în picioare și cu părul pieptănat, bunicul m-a luat să plecăm. Nici nu mi-a dat prea multe lămuriri. Doar niște cuvinte enigmatice: *o să primești apa Domnului*.

Eram obișnuită cu ciudățeniile lui. Tot el fusese cel care, pe când eram încă prea mică, mi-a dat numele cu care am și rămas: Mariamar.

— *Nu-ți dau doar un nume*, a spus. *Îți dau o barcă între mare și iubire,* mar e amar.

Acestea au fost cuvintele lui la cel de-al doilea botez al meu. Și mi-a spus mai mult: că eu nu aveam nevoie de nici un ritual ca să fiu femeie. Femeia care aveam să fiu se afla înăuntrul meu deja.

*

* *

Dimineața în care Adjiru a venit să mă ia, acea dimineață anunța o zi de parcă avea să se înfăptuiască lumea. Într-o clipă, pregătirile de plecare erau gata: un pieptăn de lemn mi-a desțelenit părul meu încâlcit, iar picioarele mi s-au chircit când au dat de un încălțător improvizat.

— *Ți-ai pus pantofii?* a verificat bunicul.

Pentru ce să-i încalț? În cazul meu, pantofii erau de multă vreme doar de decor.

— *Părinții mei știu unde mergem?*

— *Nu-ți fie teamă, sunt bunicul tău dintâi*.

Și a continuat să vorbească în timp ce-mi aranja părul.

— *Se dă binecuvântarea, nepoata mea. O să primești miracolul*.

— *Ce miracol, bunicule?*

— *O să poți să mergi din nou*.

Fie boală, fie blestem, el nu se putea resemna văzându-mă coborâtă la o condiție de animal. A respirat adânc înainte să declare:

— *Avem un proverb care zice așa: „dacă ești în stare să vorbești, ești în stare să cânți; dacă ești în stare să mergi, poți să dansezi“. Iar*

tu o să cânți, o să dansezi, nepoata mea.

M-am uitat la brațul lui ca și cum ar fi fost o prelungire a mea. Și, de fapt, chiar era. Cum aș fi putut eu vreodată să-mi tai cel de-al doilea cordon ombilical? Străin de gândurile mele, Adjiru Kapitamoro m-a pus într-un căruț şi a traversat satul mândru de parcă tocmai inaugurase piața.

Conturat în ușa bisericii, ne aștepta părintele Manuel Amoroso. Misionarul portughez era singurul alb pe care-l cunoșteam. Bărbatul se distingea nu după culoarea pielii, nici după limba pe care o vorbea, nici după straie. Ce-l deosebea era faptul că n-avea nici o femeie pe care s-o vezi. Nici copii care să-i calce pe urme.

— *Adjiru Kapitamoro!* a anunțat părintele înflorind fiecare silabă, ca și cum ar fi fost un cântec vesel.

— *Eu sunt, părinte*.

Vocea bunicului mi s-a părut pentru prima dată fragilă, în căutare de sprijin. L-am privit, cum stătea în lumină, ca pentru a mă convinge de statura lui. Și am respirat, din nou: în spatele imaginii lui se ridica, suveran, turla bisericii. Acolo începeau verticalele drumuri către firmament. Să rămân alături de Dumnezeu mi s-a părut, atunci, un efort de alpinist. Invitația bisericii nu era de a intra: era de a urca.

Mi-a luat un timp până m-am acomodat cu lumina puternică dinăuntru. Apoi, treptat, am început să mă obişnuiesc: nu mai văzusem niciodată o casă cu pereți așa de mari. Aceeași cruce care atârna pe pieptul lui Amoroso domnea, mărită, în centrul clădirii. Pe lemnul crucifixului era al doilea alb de pe lumea asta: cu barbă, pe jumătate gol și plin de răni.

— *Îngenunchează în fața lui Hristos*, a poruncit Amoroso.

— *Nu poate, părinte. Ați uitat de ce a venit aici, la Misiune?*

— *O s-o ajutăm. Trebuie să îngenuncheze*.

Cei doi bărbați m-au ridicat de brațe şi m-au ţinut aşa pentru ca apoi să-mi dea drumul. M-am prăbușit ca o cârpă udă. Am rămas răsfirată pe podeaua de piatră și îi priveam din unghiul acela pe Amoroso și pe Hristos. Cei doi albi semănau: triști și veștejiți ca și cum viața s-ar fi petrecut mereu într-un alt loc, inaccesibil. Hristos își arăta rănile, Amoroso își arăta privirea văduvă. Amândoi ne chemau în marea familie a suferinzilor. În familia celor care doar în suferință se simt aproape de Dumnezeu.

*

* *

— *Așadar, te-ai hotărât cu fata mea?* a întrebat preotul.

Pronumele posesiv l-a enervat pe bunicul meu. Fata mea?

— *Nepoata mea va fi întotdeauna a mea, o las aici o vreme, doar până o să poată merge din nou*, au fost vorbele lui supărate la ieșirea din biserică. *O să vin să o iau eu însumi, să mergem pe picioarele noastre înapoi acasă*, a promis, solemn, bunicul meu.

Sacerdotul portughez păru că nu-l ascultă. Privea transpus spre tavanul bisericii, ca și cum ar fi văzut dincolo de ce i se înfățișa înaintea ochilor. A rămas așa, nemișcat, fără să bage de seamă că Adjiru plecase. Era mulțumit: într-o regiune predominant musulmană, înfățișarea unui miracol putea aduce credincioși și încredere. Zâmbind, mi-a spus:

— *Bunicuțul tău, când o să moară, o să ajungă direct în cer*.

— *Bunicul meu n-o să moară niciodată!*

Pentru mine, Adjiru Kapitamoro avea existența unui arbore: fiind cu picioarele pe pământ, aparținea deja cerului.

*

* *

Timp de doi ani, cât am stat la misiune, vizitele bunicului erau soarele meu. Uneori rămânea tăcut privind în zare. Alteori voia să știe dacă Dumnezeu îmi dădea atenție.

— *Cum mai e cu literele?* mă întreba.

— *Scriu tot timpul, bunicule. Vrei să citești?*

— *Nu, draga mea. Dacă citesc, știi ce se întâmplă? Nu mai văd lumea. Citește-mi povestea reginei Egiptului.*

Era textul lui preferat. Eu îl știam deja pe de rost. Bunicul închidea ochii, iar eu recitam, de fiecare dată pe același ton:

Se povestește că Ra, Zeul Soarelui din Egiptul Antic, obosit de păcatele oamenilor, a creat-o pe zeița Sekhmet pentru a-i pedepsi pe toți cei care trebuiau pedepsiți. Și zeița a făcut întocmai, chiar cu exces de zel, se spune. Răzbunarea lui Sekhmet a început să cadă și asupra oamenilor nevinovați. Disperați, credincioșii lui Ra i-au cerut ajutor, dar zeul n-a putut să-i ajute. Atunci egiptenilor le-a venit ideea să facă o băutură de culoarea sângelui cu care au îmbătat-o pe zeiță. Astfel ea a adormit și a putut fi luată înapoi de Ra.

După ce terminam povestirea, bunicul rămânea cu ochii închiși. Apoi îmi săruta mâinile spunând: *tu ești zeița mea, nepoată.*

Prezența constantă a lui Adjiru la misiune mă liniștea, însă sporea alte absențe. O dată mi-am învins teama:

— *Bunicule, spune-mi: părinții mei sunt supărați pe mine?*

— *Acum e război zi și noapte. De asta nu vin să te vadă. Toți au plecat, am mai rămas doar eu și încă unii ca mine, din cei care nu contăm*.

— *Nu ți-e teamă c-o să te omoare?*

— *Sunt așa de sfrijit, că nu mă nimerește nici un glonț.*

Adevărul e că afară creșteau împușcături și explozii. Părintele Amoroso era chemat la înmormântări din ce în ce mai dese, din ce în ce mai îndepărtate. Populația din Kulumani, inclusiv părinții mei, se mutase de luni de zile la Palma. Mai rămăseseră doar Adjiru și cei cinci frați ai lui. Erau convinși că, fiind bătrâni, vor fi cruțați. Dar nu vârsta îi salva: ei plăteau pentru siguranța lor. Ce vânau dădeau soldaților, când dintr-o armată, când dintr-alta.

— *Asta e, Mariamar*, îmi amintea Adjiru. *În vreme de război, săracii sunt omorâți. Pe timp de pace, săracii mor.*

*

* *

La un moment dat, clanul Kapitamoro l-a adus la biserică pe cel mai bătrân dintre frați. Numele lui era Vicente și era rănit, fără cunoștință, picioarele inerte lăsând dâre pe jos. Sprijinit pe brațe, Vicente a intrat în locul sfânt fără să vadă nici măcar la o palmă în întunericul deplin. Orbise. Cu toate astea, el i-a condus pe frați. Cunoștea biserica ca-n palmă. El construise zidurile acelea care, acum, îi dădeau adăpost.

L-au așezat pe o banchetă de lemn, l-au sprijinit umăr la umăr. Adjiru s-a apropiat de preot și i-a zis, între implorare și amenințare:

— *Asta e casa Domnului, aici nimeni nu poate muri. M-ai auzit, părinte Amoroso?*

— *Să ne rugăm, fiule, să ne rugăm.*

Familia Kapitamoro s-a rugat în urlete și nimeni, niciodată, nu s-a mai rugat probabil atât de necumpătat în fața unui altar. Strigătele fraților înnebuniți erau intimidante: sfinții ar face bine să aibă grijă dacă nu înfăptuiesc un miracol.

La început încă se putea auzi bolboroseala rudei rănite. El însă cerea opusul față de frații lui: să-l lase Creatorul să plece, era așa de obosit de suferință. Ce a urmat a fost dovada că Dumnezeu nu-i ascultă pe cei care strigă mai tare. Vicente Kapitamoro a murit fără să bage nimeni de seamă, degetele sale pline de devoţiune împreunate, capul căzut peste genunchi.

Întâmplarea aceea a fost o lovitură în credința lui Adjiru. Din acel moment n-a mai venit la slujbă. Rămânea la ușă și le cerea fraților lui să intre și să se roage în numele lui. Să treacă drept el, să-i ia, cu împrumut, numele și sufletul, așa le cerea.

— *Semănăm, Dumnezeu n-o să observe*.

Nemulțumit, părintele Amoroso și-a făcut socoteala cuvenită. Era dezamăgit de atitudinea lui Kapitamoro. Nu putea, totuși, să înfrunte o figură atât de ilustră a satului. A lăsat timpul să-i aducă inspirație. Și timpul a adus Pacea. Încet-încet, Kulumani a revenit la însuflețirea care părea pierdută pentru totdeauna. Se vindecau rănile Istoriei, se refăceau armonii pierdute. Misionarul a considerat că e un bun moment să profite de valul de împăcare și i-a cerut lui Adjiru o întâlnire în curtea bisericii ca să-i amintească de sfintele lui obligații.

— *Mâine mă voi ruga la slujbă pentru sufletul fratelui tău Vicente*.

— *Dragă domnule, cu tot respectul, eu n-o să vin*.

— *De ce n-o să vii?*

— *Mă duc la* matanga*, ceremonia noastră pentru morți*.

— *Și cum vei da socoteală în fața Domnului?*

— *Eu dau socoteală în fața lui Nungu, Dumnezeul nostru. Cu tot respectul.*

Ani de zile a fost criticat pentru că s-a apropiat de Misiune și s-a convertit la catolicism și, în cuvintele din Kulumani, s-a transformat într-un *vamissau.* În apărarea sa, argumentase: *ceilalți au* batuque*, bătaia tobelor, eu am Biblia.* La început Adjiru mai urmărise un scop

prin aparenta lui convertire: să-i dea înapoi tobele lui Dumnezeu, să facă sfânta carte să danseze. De-asta a învățat-o pe Mariamar arta dansului. Dar acum nu mai urmărea nici un fel de scop.

Apelând la inspirația divină, Amoroso a înșirat un rozariu de argumente. Mâna Domnului, a spus el, este a unui îndrumător orb. Ce pretinde mâna aceasta e să stăpânim noi drumurile. Dar drumurile au durata unei stele: când le vedem, ele de mult nu mai există.

— Astea sunt doar vorbe. Ce fel de mână a lui Dumnezeu arată drumul războiului, domnule Amoroso?

— De ce-mi spui domnule? De ce nu-mi mai spui „părinte“?

— Dumneavoastră trăiți aici închis. Uitați-vă ce se întâmplă afară. Și o să vedeți că, uneori, dumnezeii mor în războaie…

— Cum îndrăznești să vorbești așa în casa Domnului?

— Biserica asta eu am făcut-o. Eu și cu frații mei. Am început s-o construim pe când încă eram sclavi.

A făcut o pauză, și-a măsurat cuvintele și în cele din urmă a răbufnit, fără să vrea să rănească, ci ca și cum ar fi fost între prieteni.

— De atunci ar fi trebuit să fi aruncat biserica în râu.

— Doamne apără și păzește!

Înălţat pe vârfuri, vocea tremurând de emoție, totul din înfățișarea preotului contrasta cu calmul bunicului:

— Voiai să vezi un miracol, Adjiru? Atunci uită-te la nepoata ta – și, privind către mine, mi-a poruncit: *Arată-i, Mariamar, arată-i…*

M-am ridicat și am pornit înspre Adjiru. Cu picioare tremurătoare, dar cu pași fermi. Bunicul n-a părut surprins.

— Mariamar merge iar, mă bucur mult. Dar vă întreb, domnule preot: ați învățat-o și să tragă șuturi?

— Șuturi? Cum s-o înveți pe-o fată așa ceva?

— Tocmai, părinte. Tocmai pentru că e fată trebuie să învețe să dea pumni, să muște, să tragă șuturi…

— Astea nu sunt vorbe demne de un credincios. Aici noi îi învățăm pe ceilalți să-și iubească aproapele.

— Cel mai mult trebuie să ne apărăm de cei care ne sunt mai apropiaţi.

S-a ridicat și s-a învârtit în jurul meu, s-a bătut cu mâinile în piept imitând o tobă și a început să-și unduiască brațele. Bunicul știa că părintele ne interzicea să dansăm.

— Mai știi să dansezi, Mariamar? Hai, arată-mi dacă mai știi să ridici praful.

Privirea vigilentă a lui Amoroso nu-mi dădea voie să încep legănarea. Am schiţat câțiva pași stângaci prin încăpere, dar, fără să mai aștepte, bunicul şi-a ridicat brațul întrerupând jalnicul spectacol. Pe un ton sec, a poruncit:

— Du-te să-ți faci valiza, că mâine vin să te iau.

A doua zi s-a întors cu un căruț după el. I-am amintit că puteam să merg singură. Neînduplecat, a arătat înspre vehiculul prăpădit și a întrebat:

— Draga mea, știi ce zi e azi?

— Azi?

— Azi împlinești șaisprezece ani. Ai dreptul să fii dusă de altcineva.

Urcată în căruț, am traversat satul, auzind în spatele meu strigătele disperate ale misionarului:

— Mariamar merge din nou, e un miracol al Domnului, e un miracol! Stă în căruț, dar ea merge foarte bine. Veniți să vedeți, e un miracol!

Speriată, mi-am rotit privirea în jur. Nu mai ieșisem din Misiune de luni de zile. Odată cu sfârșitul războiului, oamenii se întorseseră

în sat. Familia mea revenise în casa noastră veche. Și părea că locuitorii se înmulțiseră. O mulțime de vânzători umpleau drumul care ne lega de Palma.

Acasă, numai Silência a sărbătorit întoarcerea mea. Mama alegea orez și şi-a ridicat ochii fără entuziasm. Eu am vorbit prima, după o lungă tăcere:

— *Bunicul zice că azi e ziua mea*.

— *Bunicul inventează calendare. De-asta n-a murit încă.*

— *Orice zi ar fi, mă bucur că m-am întors. Că m-am întors acum, când avem pace…*

Fără să-și ia ochii de la sită, Hanifa Assulua a protestat în surdină. Ce vorbeam eu de Pace? Care Pace?

— *Poate pentru ei, pentru bărbați*, a spus*. Pentru că noi, femeile, în fiecare dimineață ne trezim într-un vechi și nesfârșit război*.

Hanifa Assulua n-avea nici o îndoială în privinţa condiției femeilor din Kulumani. Ne trezeam în zori ca niște soldați somnoroși și traversam ziua ca și cum Viața ar fi fost dușmanul nostru. Ne întorceam seara fără ca nimic și nimeni să ne aline după luptele pe care trebuise să le purtăm. Mama a înșirat acel rozariu de plângeri dintr-o suflare, ca și cum ar fi fost ceva ce voia să spună de mult.

— *Așa că, fata mea: lasă la Misiune ideile astea cu Pacea. Tot timpul ăsta cât tu ai trăit acolo noi a trebuit să supraviețuim aici*.

Mă acuza. Ca și cum eu aș fi fost vinovată nu doar de singurătatea ei, ci și de nefericirea tuturor femeilor. Am străbătut holul cu pașii mărunți ai prizonierei care se întoarce în celulă.

Jurnalul vânătorului
(4)

Ritualuri și ambuscade

Unde oamenii pot fi zei, animalele pot fi oameni.
Caietele scriitorului

Hanifa vine să mă cheme în toiul nopții. E atât de alarmată, încât pornesc imediat după ea fără să mă mai schimb de haine. O cămașă lungă peste genunchi, par o incompetentă fantomă.

— *Leii au ajuns la casa mea.*

De când s-a înnoptat, dau târcoale satului. Hanifa îi auzise de departe.

— *N-am auzit nimic*, mărturisesc.

Femeia n-are nici o îndoială. Sunt vreo trei și vin înspre sat. Acum nu mai puteam să-i auzim. Pe măsură ce se apropie, devin mai precauți. Îmi încarc arma și ies în curte, cântărind întunericul și liniștea. Hanifa vine în urma mea. Scriitorul, zburlit de frică, încheie cortegiul. Într-o clipă ajungem la curtea casei Mpepe.

— *Nu aprindeți lanterna, domnu' scriitor*, îl roagă femeia în surdină.

— *Și cum văd pe unde calc?* întreabă Gustavo.

— *Tăceți din gură amândoi! Dumneata, Hanifa, cheamă-l imediat pe Genito!* ordon.

— *Doarme.*

Deodată, Hanifa arată înspre niște arbuști care se mișcă și îndeamnă:

— *Trageți, sunt leii! Trageți!*

Arătătorul de pe trăgaci se încordează. În acel arc de os și nerv se află decizia zeilor: să iau o viață într-o străfulgerare. Totuși, în cazul de față, degetul, tremurând, ezită. Întârzierea e providențială: o siluetă apare din penumbră, mâinile ridicate ca o sperietoare beată.

— Nu trageți, sunt eu, Genito!

Călăuza se dusese să cumpere rachiu din satul vecin. Ridică o sticlă drept dovadă.

— Acum du-te înăuntru, Hanifa. Știi că nu-mi place să stai aici noaptea.

— Soția dumitale ne-a alertat, se justifică scriitorul, *pentru că i se părea că umblau leii pe aici.*

Călăuza privește înspre pădurea din care tocmai a ieșit. Dă din cap, duce sticla la gură și se servește cu generozitate. Se asigură că nevasta a intrat în casă. Se așază pe jos și ne invită să bem cu el. Nici unul din noi nu acceptă. Rămânem cu privirea la stele până când Genito rupe tăcerea.

— Hanifa știa că eram eu. Știa că eu veneam.

— Nu înțeleg, zice Gustavo.

— Știți ce-a fost asta? O ambuscadă. Hanifa vrea să mă omoare.

— Ei, ce prostie…

— Crede că sunt vinovat de niște lucruri îngrozitoare.

— Ce lucruri?

— Lucruri de-ale noastre. Știți cum e: aici nu e nici poliție, nici guvern, și până și Dumnezeu există doar câteodată.

*

* *

Acasă, scot gloanțele din magazia puștii și apăs de multe ori cu degetul pe trăgaci. Se mai simte încă un tremur intermitent, dar, în general, corpul meu se supune cu promptitudine. Ca de obicei, îmi ia mult să mă împac cu somnul. Ochii ficși în tavan, revăd ultima vizită la azilul psihiatric. Nu-mi iese din cap despărțirea de Rolando, mâinile lui lungi capătă aripi și se învârt oarbe prin cameră. Rămân

așa o vreme. Cum se spune în Kulumani, noaptea se termină doar când nu se mai aud bufnițele. Fără prezența acestor păsări, noaptea rămâne fără acoperiș. Și există și alții care alungă nefastele păsări, deși n-o știu nici măcar ei. Izgonitorilor de bufnițe le datorăm ivirea noilor zile. Mâinile lui Rolando, pe cât de lungi, îmi fabrică insomniile una câte una.

*

* *

Administratorul intră dis-de-dimineață în casa noastră, grăbit și ferit, de parcă ar fi fost urmărit de lei. Se uită spre drum înainte să închidă ușa, își șterge fruntea cu o batistă și apoi se lasă pe canapeaua de imitaţie de piele neagră.

— *Nevastă-mea nu trebuie să mă vadă aici. E imposibilă femeia aia!*

În grabă, bărbatul își explică motivele. Se temea să nu rămânem cu o impresie greșită despre cele întâmplate în timpul întâlnirii de la *shitala*. Acolo a fost, de fapt, o dovadă de invidie. Cancerul societății noastre, după cum a zis el. Exact cancerul ăsta a dus recent la destituirea unui adjunct de-al lui din administrație. Cariera unui veteran, cadru de partid, pe numele lui Simão Mutapa, fusese rapid distrusă.

— *Nu vreți să dați drumul la ventilator? Generatorul e pornit, compania a mai trimis combustibil…*

Un ventilator zgomotos e îndreptat spre noi. Stăm o vreme uitându-ne unii la alții, tăcuți, așteptând ca administratorul să-și recupereze suflul. Ia din nou cuvântul ca să ne explice că poporul, încă dinainte să venim noi, își inventase deja vinovați pentru tristele evenimente.

— *L-au învinuit pe Simão Mutapa pentru nenorocirea asta.*

Se răspândise în sat zvonul că familia Mutapa avea puteri invizibile. În casa lui Simão, spuneau, se fabricau leii. Zadarnice au fost lămuririle, zadarnică trimiterea unei comisii de anchetă din partea autorităților de provincie. Mutapa le-a dat drumul în casă și și-a expus intimitatea ca să-și dovedească nevinovăția. I-au răscolit locuința, curtea, locul de muncă. N-au găsit nici o *mintela*, nici unul din materialele cu care se fabrică leii. Dar era scris că el era un făcător de lei.

— *Și în ce constau aceste* mintela*?* vrea să afle scriitorul.

Înainte *mintela* erau doar rădăcini, coji și oase. Acum artefactele magice includ rămășițe de-ale modernității urbane: acid de la bateria de mașină, carcase vechi de telefoane mobile, tastaturi de calculator.

— *Trebuie să fi avut vreun motiv ca să-l bănuiască atât*, insistă Gustavo.

Temeiul bănuielii era unul singur: cei din familia Mutapa începeau să adune bunuri. Pentru oricare dintre noi, bunurile funcționarului erau puține, aproape invizibile. Niște tulpini de trestie de zahăr, niște bananieri și un alambic cu care fetele lui făceau *lipa*. În ochii satului însă era o bogăție uriașă și inexplicabilă. Într-un loc în care nimeni nu poate fi cineva, Simão Mutapa a ieșit în evidență. Toată vecinătatea a luat foc. Și vecinii sunt ca leacurile: foarte buni, dar apar doar când e vreo boală. Acuzat că „face“ lei, Simão a fost bătut și amenințat cu moartea. A doua zi el și familia au dispărut pe drum.

*

* *

Naftalinda Makwala vine la noi la sfârșitul zilei ca să ne avertizeze că se pregătește ceva în sat. Și să fim atenți, dar să nu ieșim din casă, nici măcar să nu ne arătăm. Trebuia să tragem cu ochiul fără să fim văzuți.

— *Dacă ieșiți, sunteți în pericol de moarte!*

— *Ce se întâmplă?* se îngrijorează scriitorul, ridicând perdeaua de la fereastră.

— *Scriitorule Gustavo! Plecați de acolo! Nu puteți să vă uitați.*

Prima-doamnă mă cheamă într-un colț și se pune în fața mea, presându-și fesele generoase de corpul meu. Aceea era fereastra de la care trebuia să ne uităm pe furiș la piața din fața noastră.

— *Oamenii au început să vină. Stați aici, lângă mine*, îmi spune ea.

Ritualul care precedă vânătoarea colectivă, *kuyola liu*, e gata să înceapă. Piața se pregătește să primească două duzini de bărbați care, în zori, vor porni în urmărirea leilor. Ce mi-aș mai fi dorit să fiu și eu prezent, ce n-aș fi dat să pot participa și eu la ritual! Naftalinda îmi înțelege dezamăgirea:

— *Sunteți ca mine, care sunt femeie: am rămas pe dinafară. Să ne ținem de urât. Nu-i așa că stăm bine aici, la umbră?*

Umbră? În casă domnește întunericul. Afară se sting ultimele rămășițe ale zilei. Ritualul a fost convocat de urgență. Capii de familie vor să fie ei, oamenii locului, cei care să înlăture amenințarea ce atârnă asupra satului. Nu vor să-mi încredințeze mie, unui străin, laurii pentru bătălia împotriva celor mai puternice forțe invizibile.

S-au strâns bărbații din Kulumani și încă câțiva din așezările vecine. Fiecare și-a adus un arc, o pușcă, o macetă, o plasă. Au adunat alimente și apă pe care le cară în desagi şi bidoane. Se înghesuie în curtea din jurul *shitalei* și nu pare să existe nici un scenariu pentru eveniment, nici o ierarhie între ei. Izgonesc câinii

care încep să se agite de la atâta vânzoleală. Un tânăr vrea să se alăture grupului, e alungat de îndată. Nu a îndeplinit ritualurile de inițiere. Puțin câte puțin, ca și cum ar fi existat un maestru de ceremonii ascuns, încep să se audă cântări și se pornesc timizi pași de dans. Corpul Naftalindei nu rezistă și începe să-și legene fesele, din ce în ce mai lipită de mine. O amețeală mă face să-mi pierd echilibrul. Dacă mă surprinde administratorul în legănarea asta călduță cu nevasta lui? Deodată, unul dintre dansatori exclamă:

— *Tuke kulumba!*

E strigătul de îndemn. Atunci, ca împinși de un val invizibil, bărbații bat ritmul cu picioarele, un nor de praf le învăluie corpurile.

— *Gata, s-a ridicat praful!* susură prima-doamnă, cu chipul lipit de al meu.

Acum, îmi spune ea, *îmi vine așa o furie, nu mai pot să văd spectacolul ăsta.* Și se retrage în spatele casei, alăturându-i-se Hanifei, care pregătește de mâncare.

*

* *

Dintr-odată, administratorul Makwala traversează piața. Vine însoțit de agentul de poliție. Începe să strige, în timp ce dă din mâini ca să împrăştie praful:

— *Ce se întâmplă aici? O manifestație? Aveți autorizație?*

Profit de absența primei-doamne și mă strecor pe furiș afară din casă, ignorând riguroasele instrucțiuni de a sta ascuns și a fi prudent. Scriitorul vine în urma mea, cu aparatul de fotografiat la gât. Ne alăturăm lui Florindo Makwala, în centrul pieței. Sătenii întrerup ceremonia și, în tăcere, ne observă cu ostilitate. Privirile pe care ni le aruncă spun fățiș: suntem intruși, le contaminăm momentul.

Scriitorul înțelege pe dată că nu se pune problema să facă fotografii. Și un singur cuvânt în *shimakonde* e de ajuns să-l destituie pe administrator, fără drept de a mai pune întrebări.

Unul dintre vânători se desprinde de grup și se apropie de mine ca să-mi scoată un glonț din cartușiera pe care o țin în bandulieră. Cercetează proiectilul, răsucindu-l între degete. Apoi întreabă:

— *Știi cine l-a făcut?*

— *Cine a făcut glonțul?*

— *Da.*

— *N-am de unde să știu…*

Bărbatul zâmbește cu superioritate. Apoi își ridică lancea în dreptul chipului, mă privește fix și declară:

— *Eu știu cine a făcut arma mea.*

Apoi se învârte în loc, în piruete acrobatice, la fiecare răsucire atingând pământul cu vârful degetelor. Culege o piatră de mărimea unui pumn și o ridică deasupra capului, provocându-l, de data asta, pe administratorul Makwala. Îi vorbește în *shimakonde*. Polițistul îmi traduce:

— *Puteți să vindeți tot, cerul, pământul, apele. Puteți să ne vindeți pe noi. Dar spiritele nu vorbesc cu banii.*

Încă niște salturi și vânătorul vorbește din nou:

— *Între toate pietrele de pe lume, una nu e pământeană. Asta e piatra zburătoare.*

Îşi ia avânt şi o aruncă în aer cu asemenea putere, încât se pierde dincolo de coroanele copacilor. Știu cu toții, piatra n-o să mai cadă niciodată pe pământ. Prefăcută în pasăre, ea îi va îndruma pe săteni în căutarea prăzii. După o pauză, dansurile reîncep. Polițistul ne atrage atenția:

— *Nu știu dacă mai are rost să stăm aici…*

Bărbații încep să-și scoată hainele. Apoi își varsă peste corpurile goale o infuzie făcută din coajă de copac. Poțiunea asta îi va face imuni la orice accident.

Arunc o privire în partea dinapoi a casei. Întoarsă cu spatele, Hanifa e ocupată să stingă focul în bucătărie. Nici un foc n-are voie să stea aprins cât au loc îmbăierile. Doar după ce se termină spălările, Hanifa și restul femeilor pot aprinde iar focul.

O vreme, bărbații dansează și, pe măsură ce se învârt și sar, își pierd judecata și în scurt timp încep să urle, să mârâie și să se mânjească pe bărbii cu salivă și spume. Atunci îmi dau seama: vânătorii aceia nu mai sunt oameni. Sunt lei. Bărbații aceia sunt înseşi animalele pe care vor să le vâneze. Piața nu face decât să confirme: vânătoarea e o vrăjitorie, cea din urmă vrăjitorie îngăduită.

În sfârșit, bărbații pleacă în liniște și astfel, tăcuți ca o formație militară, vor scotoci pădurea de-a fir a păr zile întregi, fără să ceară de mâncare, apă sau adăpost. Un calm straniu domnește acum în Kulumani. Unul câte unul, focurile se reaprind în colibele de paie.

*

* *

Extaziat, scriitorul comentează:

— *Ce spectacol de neuitat! O reprezentație telurică, ce păcat că n-am putut să fac fotografii!*

— *V-a plăcut?* întreabă Naftalinda. Zâmbetul ei e enigmatic, aproape învins. Apoi întreabă din nou: *Câți bărbați erau la ceremonie?*

— *Vreo douăzeci, cred.*

— *Ceilalți erau doisprezece.*

— *Ceilalți? Care ceilalți?*

— Cei care au omorât-o pe Tandi, menajera mea. Erau doisprezece. Unii dintre ei erau aici, dansând în fața voastră.

— Au omorât-o?

— I-au omorât sufletul, a rămas doar corpul. Un corp rănit, o rămășiță de om.

Ne-a povestit ce s-a întâmplat: fără să vrea, menajera a traversat *mvera*, zona în care au loc ritualurile de inițiere pentru băieți. Locul e sacru și e cu desăvârşire interzis unei femei să calce pe acel teritoriu. Tandi n-a dat ascultare și a fost pedepsită: toți bărbații au abuzat de ea. Toți s-au folosit de ea. Fata a fost dusă la postul sanitar local, dar infirmierul a refuzat să-i acorde îngrijiri. Îi era frică de represalii. Autoritățile districtului au primit o plângere, n-au făcut nimic. Cine, în Kulumani, are curaj să se ridice împotriva tradiției?

— Soțul meu n-a zis nimic. Nici măcar când l-am amenințat n-a făcut nimic…

Nu știu ce să răspund. Dona Naftalinda se ridică și privește drumul pe care au luat-o vânătorii. În timp ce atâță focul, șoptește:

— Nu știu de ce s-au dus să caute în pădure. Leul e în sat.

*

* *

S-a făcut noapte, administratorul trece pe la noi. E agitat, l-a speriat ceva de la ceremonia vânătorilor. Vrea să se organizeze imediat o expediție. Insistă să o luăm înainte și să fim noi cei care omorâm leii.

— Nu se poate să câștige oamenii ăia, tradiționaliştii ăia.

Florindo Makwala așteaptă de la mine o declarație, un angajament de urgență. Cu toate astea, abia după ce pleacă el mă hotărăsc. Sub tremurul luminii de petromax, îmi inspectez

echipamentul în timp ce, la cererea mea, scriitorul verifică mașina, combustibilul și lanternele. Instrucțiunile pe care i le dau lui Gustavo sunt sumare, pe un ton aproape milităresc. Înainte de culcare, îi explic, pentru a justifica ordinele autoritare:

— *Trebuie să rezolvăm rapid. Nu-mi place atmosfera care se creează.*

*

* *

Dimineața devreme, lumina încă puţină, conduc mașina pe cărări nebătătorite.

— *De ce nu luăm călăuza?* întreabă scriitorul îngrijorat.

— *Genito a băut*. *În plus, vreau să vă faceți o idee de peisaj. E o călătorie de explorare.*

— *O să știm să ne întoarcem?* întreabă din nou Gustavo.

De pe bancheta din spate, administratorul n-are nici o îndoială: o să ne întoarcem fără probleme. Pentru că el, chiar dacă nu e din Kulumani, cunoaște și împrejurimile. Soția lui, Naftalinda, îl acuza că guvernează închis în biroul său. Dar nu era adevărat.

Aproape nici nu-l aud, ocupat să adulmec după urme.

— *Hanifa avea dreptate, leii au umblat pe-aici.*

După câțiva kilometri ajungem într-unul dintre luminișurile făcute pentru supravegherea plantațiilor. În centrul terenului gol se ridică un arbore bogat, iar de trunchiul masiv sunt legați doi tineri, pe jumătate goi, care se vede că au fost maltratați. Ne oprim și ieșim din mașină ca să vedem despre ce e vorba.

— *Ce se întâmplă?* întreabă Florindo Makwala exprimându-se în portugheză.

Tinerii se uită la noi de parcă le-ar fi interzis să vorbească. De data asta administratorul încearcă dialogul în *shimakonde*. Degeaba. Rămân muți. Răbdător, Florindo insistă. Răspund dând din cap, fără să rostească nici un cuvânt. Makwala conchide, adresându-ni-se nouă:

— *Nefericiții ăștia au fost acuzați că fabrică lei. Vânătorii i-au legat când au trecut pe aici azi-noapte. Mai târziu, când o să se întoarcă, o să facă dreptate.*

Când le dezlegăm încheieturile, tinerii rămân nemișcați, lipiți de trunchiul copacului.

— *Puteți să plecați*, îi încurajăm.

— *Unde să ne ducem?* întreabă, în sfârșit, unul din ei.

— *Unde vreți, acum sunteți liberi.*

Nu se mișcă din loc. Mie îmi pare că s-au încarnat în materia vegetală a arborelui. Plecăm mai departe, iar condamnații rămân încremeniți la umbra fricii. Vor sta acolo așteptându-și călăii să se întoarcă.

*

* *

Conduc din nou pe cărări acoperite de iarba savanei. Am impresia că merg într-o canoe printre valuri verzi care se unduiesc până la limita orizontului. Jeepul înaintează atât de încet, încât am fi mers mai repede pe jos.

În vârful unui deal, opresc mașina, îmi scot pălăria de pe cap și mă prefac că răscolesc cerul cu privirea.

— *Ne-am rătăcit?* întreabă Gustavo temător.

— *E bine când te rătăcești. Înseamnă că ai drumuri. Mai grav e când nu mai ai drumuri.*

— *Te întreb dacă încă mai poți să găsești drumuri?*

— *Aici, în pădure, drumurile ne găsesc pe noi.*

În spatele meu, aud râsul lui Florindo Makwala. Pe chipul scriitorului e întipărită umilința. Orice cuvânt de-al meu, orice tăcere îl acuză: el e un urban, nu știe să se descurce nici măcar cu pământul pe care calcă. Adevărul e unul singur: în acel univers, până și ca să meargă Gustavo are nevoie de mine să mă aibă drept maestru.

*

* *

Înapoi la mașină, soarele acum e la zenit și căldura scoate la iveală miraje pe pământul acoperit de iarbă.

— *Ce bun ar fi fost un whisky cu gheață*, glumește Florindo.

Cei doi fac schimb de glume de prost gust. La un moment dat le zic să tacă. Mă prefac că ascult ceva ce lor le-a scăpat. Tonul grav îi sperie.

— *Stați aici, nu ieșiți din mașină. Orice s-ar întâmpla, m-ați auzit?*

Ghemuit, cu arma pregătită de tragere, mimez că îmi aleg cel mai neauzit pas și, încet-încet, dispar printre arbuști. Apoi nu se mai aude decât liniștea, o singurătate înfricoșătoare îi cuprinde pe cei care mă așteaptă la mașină, paralizați de spaimă. Îi aud vorbind cu voce joasă:

— *Oare mai stă mult?* întreabă Florindo.

Conversația asta pe un ton scăzut, întreținută doar ca să-și distragă teama, e brusc întreruptă. Pentru că mă hotărăsc să trag în aer. Ca să provoc și mai mare frică, dau buzna în scenă alergând, sărind peste arbuști, țipând să fugim de acolo. Scriitorul sare la volan și, imediat, jeepul demarează cu o viteză halucinantă.

— *Ce s-a întâmplat, Arcanjo?* întreabă, tremurând, scriitorul.

— *Nu pot să spun.*

Administratorul nu zice nimic. Dacă nu pot să numesc motivul sperieturii, înseamnă că ce s-a întâmplat scapă minții omenești. Ajunși în sat, mă retrag fără o vorbă. Din cameră, aud conversația dintre Florindo și Gustavo:

— *Ce naiba s-o fi întâmplat?*

— *De unde să știu?*

— *Încep să sufăr și eu de credințele sărmanilor oameni de pe-aici. Cine știe dacă o fi văzut una dintre chestiile alea…*

— *Ce chestii?*

— *De exemplu, șarpele șchiop.*

Administratorul se explică: există în sat un șarpe care circulă prin liniștea acoperișurilor și de-a lungul drumurilor. Creatura asta veninoasă îi caută pe oamenii fericiți ca să-i muște și să-i otrăvească, fără ca ei să-și dea seama vreodată. Ăsta e motivul pentru care, în Kulumani, toți suferă de aceeași nefericire. Tuturor le e teamă, teamă de viață, teamă de iubiri, teamă până și de prieteni. Unii îl numesc pe monstrul ăsta „diavol“. Alții îi spun *shetani*. Majoritatea, însă, îi zic „șarpele șchiop“. Scriitorul îi întrerupe lunga istorisire:

— *Iertați-mă, dragă domnule administrator, dar, pentru mine, șarpele ăsta suntem noi înșine.*

Versiunea lui Mariamar
(5)

Niște ochi de miere

Șoapta unei fete frumoase se aude mai bine decât răgetul unui leu.

Proverb arab

Ochii mei de miere: ei l-au făcut captiv pe Arcanjo Baleiro când ne-a vizitat pentru prima oară acum șaisprezece ani. Vânătorul m-a întâlnit la marginea drumului și m-a salvat, fără să știe, din ghearele lui Maliqueto Próprio, agentul de poliție. Am vorbit despre asta mai înainte. Dar n-am spus că Arcanjo s-a întors câteva zile mai târziu ca să-mi facă propuneri și promisiuni. Că o să mă ducă la oraș. Și că o să fim atât de fericiți, încât o să dăm uitării tot ce am trăit înainte.

— *Vino cu mine*, a insistat vânătorul. *O să fim fericiți împreună.*

Speriată, am refuzat. Ce-mi promitea el depăşea cu mult ce știam eu să visez. M-am uitat în jur să văd dacă ne auzea cineva. Vorbeam în curtea bucătăriei, acel colț în care femeile uită cel mai mult să trăiască. Am privit focul veșnic aprins, lemnele stivuite, oalele întoarse cu gura în jos. Le-am observat pe toate ca și cum n-ar fi fost făcute de cineva. Ca și cum jăraticul n-ar fi fost luat din bucătăria noastră ca să aprindă, acasă la un vecin, un alt foc. Ca și cum n-ar fi mâini de femeie cele care fac să dăinuiască flacăra.

— *Nu spui nimic, Mariamar?*

Să asculți înseamnă deja să vorbești. Vânătorul vorbea de lucruri pe care eu nu le cunoșteam: orașul, fericirea, iubirea. Ce gust bun aveau vorbele lui, ce rău îmi făceau cuvintele lui! Cu toate astea, n-am cedat propunerilor. Până la urmă, fericirea și iubirea se aseamănă. Nu încerci să fii fericit, nu decizi să iubești. Ești fericit, iubești.

— *Hai să fim fericiți, Mariamar.*

— *Cine ți-a zis că vreau să fiu fericită?*

M-a privit ca și cum aș fi vorbit într-o limbă pe care el nu o înțelegea.

*

* *

În noaptea aceea au fost ritmuri de tobe și dansuri. La început am rămas nemișcată, uitându-mă la ceilalți cum își unduiesc corpurile cu senzualitate, pământul duduind ca și cum tobele ar fi bătut în adâncuri. M-am abținut până când picioarele mele s-au aprins. Ca să mă eliberez de focul acela, am început să cedez, puțin câte puțin, ritmului muzicii, rotindu-mă în curtea luminată de lună. Când m-a văzut dansând, Arcanjo s-a apropiat și m-a prins de mijloc, invitându-mă să mă învârt cu el.

— *Dă-mi drumul, vânătorule, aici dansatorii nu se ating.*

— *Ce-mi pasă, eu dansez cum știu.*

Mi-am amintit de ce spuneau bărbații din Kulumani: nimeni nu vânează cu nimeni. Or, să dansezi e ca și cum ai vâna. Fiecare dansator pune stăpânire pe univers cu totul și cu totul. M-am învârtit pe loc înainte să-l înfrunt:

— *Eu nu dansez cu tine. Eu dansez pentru tine. Stai jos și uită-te cum mă prefac într-o regină.*

Supus, m-a ascultat. Realitatea, însă, nu mi-a mai dat ascultare. Pentru că m-am trezit dansând goală afară, rostogolindu-mă pe jos, pierzându-mi încetul cu încetul purtarea omenească. Arcanjo a rămas subjugat, fără cuvinte, fără gesturi. Să-l văd așa, fragil și fără apărare, m-a făcut să mă simt și mai femeie. I-am șoptit vorbe dulci la ureche și mi s-a topit în poală. Nici n-am observat că focul se stinsese: un alt foc se aprinsese înăuntrul nostru.

În timp ce mă îmbrăcam, i-am spus lui Arcanjo ce voia s-audă:

— *Mâine dimineață vino să mă iei. O să fug cu tine.*

— *Vin, da. Înainte să se trezească satul, o să trec să te iau.*

Toate visele care pot fi visate m-au vizitat în acea noapte. Până dimineață am rămas la ușa camerei mele, cu mâinile încrucișate peste valiza așezată pe genunchi. În valiza aceea era pus tot viitorul meu. Împăturite și aranjate ca niște rufe, așteptau toate visele și speranțele mele.

*

* *

N-am ajuns niciodată să deschid valiza. Pentru că, în dimineața următoare, vânătorul n-a venit să mă ia. O neatenție, m-am gândit ca să mai atenuez durerea. O mică scăpare, pe care Arcanjo o s-o îndrepte mai târziu: o să se întoarcă la Kulumani, unde, ca să scurtez din alte așteptări, valiza mea pentru călătorie rămânea intactă.

Treptat, așa cum se moare fără boală, am cedat în fața evidenței: Arcanjo mă abandonase. Unul câte unul, visele mele au început să se transforme într-un coșmar care se repeta: înăuntrul somnului apăreau voci învălmăşite:

— *Dombe! Dombe!*

În depărtare, printr-o pâclă, țipau oameni. Ne luau drept făpturi de rasă albă. De asta ne strigau *dombe*, numele care se dă peștilor. De când au acostat aici portughezii, acum multe secole, i-au numit astfel. Eșuați pe plaje, veniți din orizontul lichid, numai în ocean ar fi putut să se nască. De acolo de unde veneam și noi, Arcanjo și cu mine.

Întins lângă mine, fără cunoștință, vânătorul părea pierit. Acela era coșmarul meu: eu și Arcanjo naufragiam pe o plajă în timp ce

fugeam cu o canoe, pe râu în jos. Curentul ne aruncase dincolo de estuar până ne-a împins spre locul unde se spărgeau valurile, printre bucățile de barcă împrăștiate pe nisip.

Treptat, umbrele se iveau dintre dune, siluete aprinse alergau înspre noi. Vin să ne salveze, mă gândeam. Dar când se aplecau deasupra noastră, de fapt ne furau hainele și bunurile. Hoarda furibundă ridica tonul, în asmuţiri cadențate:

— *Dombe! Dombe!*

— *Nu ne omorâți, vă rog nu ne omorâți*, imploram eu plângând.

— *Sunteți pești, o să vă spintecăm.*

— *Sunt om! Sunt neagră, uitați-vă la mine!*

Constatam ridicolul situației. Cum poate cineva să-și dovedească propria rasă? Voiam să vorbesc în *shimakonde*, nu-mi venea nici un singur cuvânt. Din nou, țipete ritmate, ca într-un ritual de execuție. Deodată, o apariție se desprinde din întuneric: Genito Mpepe, cu maceta în mână, ordonând mulțimii vuitoare:

— *Dombe! Dombe!*

Era sfârșitul. Tata se pregătea să-l înjunghie pe iubitul meu. Lângă mine, fără vlagă, Arcanjo nu-și dă seama de pericolul iminent. Iute ca fulgerul, maceta sfâșie aerul, dar nu apucă să atingă victima. Pe neașteptate, corpul vânătorului se lichefiază, val după val, până ajunge ocean, nimic altceva decât ocean. Arcanjo se salva în ultima clipă, prefăcut în apă. În vis, și eu mă lăsam pradă acestui abandon final, alăturându-mă sorții omului iubit. Dacă tot nu mă salva nimeni, preferam să mă dizolv într-o altă substanță.

Visul mi-a insuflat o hotărâre: voiam să mor înecată. Niciodată nu mi-am dorit ceva atât de tare. Să mori în apă înseamnă să te întorci. Asta am simțit când am văzut oceanul pentru prima dată: dor de acel pântec la care mă întorceam atunci. Dor de acea moarte dulce, de

acea bătaie a două inimi la unison, de acea apă care, până la urmă, e întregul nostru corp.

Se plângea mama mea, Hanifa Assulua, că, în Kulumani, eram îngropați. Dimpotrivă. Înecați, da. Noi toți, cândva demult, am fost înecați înainte de a ne naște. Lumina care ne-a întâmpinat la naștere a fost prima plajă pe care am ajuns.

*

* *

Astă seară tatăl meu a bătut la uşa camerei. Intrigată, am întredeschis ușa:

— *Mă duc cu vizitatorii în junglă. Mâine mergem să vânăm lei.*

Tatăl meu nu-și mai luase niciodată până atunci rămas-bun. Pleca în zori, nimeni nu știa când. De data asta însă m-a privit cu ochi goi, m-a atins pe gât așa cum făcea când eram copil.

— *Nu mă atinge!* am reacționat cu violență.

— *Am venit doar să-mi iau rămas-bun*, a murmurat supus.

M-am mirat să merit o despărțire. În Kulumani, tații nu le dau atenție fiicelor, abia dacă vorbesc cu ele și niciodată nu sunt afectuoși, cu atât mai puţin în public. Afecțiunea e treaba mamei. Atunci pentru ce Genito Mpepe îmi dedica o așa de subită și neașteptată atenție? M-am gândit: ce se întâmpla acum nu era doar o despărțire. Era o rugăminte de iertare. Genito Mpepe știa că n-o să se întoarcă din expediție. Venise să-și ceară iertare. Voia să fie absolvit pentru că nu fusese niciodată tatăl meu. Sau, și mai grav: pentru că-mi fusese tată doar ca să nu mă lase să fiu om, liber și fericit.

E ciudat cât de mult inima sălășluiește în mintea noastră. Ani de zile, i-am dorit și i-am imaginat sfârșitul. M-am rugat cu înflăcărare

să-l devoreze o fiară, cum i s-a întâmplat Silênciei. Acum însă, în fața acelei manifestări bruște de umilință, cedam, asaltată de remușcări.

— *Tata, te rog, nu te duce la vânătoarea asta!*

S-a uitat la mine peste umăr cu o uimire care, încet, s-a prefăcut într-o nemângâiată tristețe:

— *De ce mă rogi așa ceva, Mariamar?*

— *Pentru că am visat, tata. Am visat oceanul.*

Genito Mpepe se pricepea la presimțiri. Talentul lui de a prevedea lucrurile îl făcea o călăuză excelentă. Viitorul se insinua în visele lui și, a doua zi, nici o surpriză nu putea să-l ia pe nepregătite. Cum, de data asta, îi scăpa ceea ce pentru mine era un semn evident?

— *Mă rogi doar pentru că ți-e frică să nu-l omor pe vânătorașul tău, Mariamar. Nu pe mine vrei să mă aperi.*

— *Nu te duce, te rog.*

— *Trebuie să mă duc. Nu pot să dau înapoi. Oamenii m-au plătit deja.*

Mi-a întors spatele și şi-a târșâit picioarele, cu un mers abătut. A rămas un timp privind tamarinul. Eu am fost cea care a rupt tăcerea:

— *Am fost așa de tristă când a murit copacul ăsta.*

Tata mi-a dezvăluit atunci adevărul: când mi s-au betegit picioarele, de fapt mama m-a vindecat. Nu Misiunea, nu părintele Amoroso. Mama mi-a făcut *takatuka*. A transferat durerea mea copacului care, apoi, n-a putut suporta povara și s-a veștejit. Asta înseamnă *takatuka*: să muți durerea cuiva într-un lucru. Așa s-a întâmplat și cu mine: Hanifa Assulua a schimbat rănile sufletului meu pe viața tamarinului. Asta mi-a dezvăluit tata la despărțire.

Jurnalul vânătorului
(5)

Osul viu al hienei moarte

O armată de oi condusă de un leu e în stare să învingă o armată de lei condusă de o oaie.

Proverb african

Administratorul e nerăbdător. „Operațiunea Leul“, cum numește el acum vânătoarea, întârzie să dea rezultate. Între timp, a primit un ultimatum din partea superiorilor lui de la partid. Investițiile externe în regiune ar putea fi în pericol dacă nu se rezolvă focarul acesta de tensiune.

— M-am gândit și să fac un raport fals, în care să scriu că totul e în regulă.

— Un raport fals?

— Noi, subordonații, mai facem. Nu spunem niciodată c-ar fi o problemă. Dacă recunoști că ai probleme, asta îți aduce numai probleme cu șefii. Dar Naftalinda a citit raportul și m-a amenințat că denunță public falsul. Așa că, dragul meu vânător, nu există decât o soluție: grăbiți-vă, omorâți leii ăia.

La scurtă vreme după plecarea lui Florindo, ne bate la ușă respectiva soție, înzestrata Naftalinda. Se asigură că administratorul a fost acolo. Apoi mă cheamă deoparte și îmi susură la ureche:

— Florindo se grăbește. Vrea să arate că are rezultate. A comandat deja arme ca să le distribuie altora. Ai grijă, prietene. Unii oameni de pe-aici vor să te omoare.

În după amiaza aceea plec singur. Mă îndrept spre pădurile de pe marginea drumului care duce la Palma. Am o presimțire că plimbarea mea va da roade.

*

* *

Presimțirea se confirmă. După jumătate de oră de mers, stând în lumină, leoaica apare pe celălalt mal al unui pârâu secat. Animalul nu pare surprins, ca și cum ar fi așteptat întâlnirea. Fără veste, pornește la atac și, într-o clipă, străbate distanța care stătea între noi. Dar mai neașteptat decât atacul leoaicei e strigătul meu:

— *Doamne, ajută-mă!*

Invocarea disperată e tot ce mi-a rămas în momentul în care trăgaciul puștii rămâne suspendat în așteptarea contractării degetului meu. Ce blestem apasă asupra mea încât, în loc să trag, m-apuc să mă rog pentru salvarea sufletului? În mine se dă o luptă între profeția mamei și moștenirea tatălui.

Dar iată că, dintr-odată, leoaica suprimă atacul. Cine știe, poate o surprinde că nu mă vede fugind înspăimântat. Stă în fața mea, cu ochii prinși în ai mei. Se miră de mine. Nu sunt cel pe care-l aștepta. În clipa aceea renunță să mai fie leoaică. Când se retrage, și-a depășit și existența. Nu mai e nici măcar o făptură.

*

* *

Ajung la locuința noastră atât de învins și de golit, încât mă întind pe terasă, gata să dorm sub cerul liber. Am avut leoaica la bătaia unui glonț și am ratat de parc-aș fi un începător cuprins de anxietate. Nu merit un acoperiș. Poate zeii mă vor ierta mai ușor așa, umil și expus.

Nu sunt dintre cei care, la ananghie, cer ajutor cerurilor. De rugat, mă rog doar când dorm. Visele sunt singura mea rugăciune. Dumnezeu să nu se supere pe mine. Doar că mi-a rămas numai un suflet mic și provizoriu. Numai noaptea spiritul acela se aprinde, susurând delicat, ca să nu-l mai audă nimeni. Cer iertare că am

regresat la stadiul de animal. Dar să ai suflet înseamnă o greutate pe care numai mort aș putea s-o suport. De-asta am iubit atât, în atâtea iubiri înșelate. De asta vânez. Ca să mă golesc. Să mă lipsesc de a fi om.

*

* *

Sublima ocazie ratată din vina mea îmi rămâne obsesiv în minte. Leoaica mă înfruntă în continuare, cumpănindu-mi sufletul. În ochii ei e o lumină divină. Îmi vine cel mai straniu dintre gânduri: că undeva, cândva, am mai privit ochii aceia în stare să hipnotizeze și un orb.

O dulce oboseală îmi toropește corpul, mă asaltează aceeași suferință care îi face pe fluturi să se învârtă, amețiți, în jurul petromaxului. Adorm. Și visez. Sunt opusul vânătorului tradițional care visează în ajun animalul pe care-l va omorî. Dar eu mă visez pe mine, prinzând viață doar după ce am fost omorât de niște sălbatice creaturi. Niște fiare acum devenite monștrii mei personali, creația mea preferată. Nu vor înceta niciodată să fie ai mei, nu vor înceta niciodată să-mi cutreiere visele. Pentru că, la urma urmei, eu sunt prizonierul lor domesticit.

*

* *

Vechea biserică din Kulumani îmi apare în vis. Când îi deschid porțile ruginite, dau peste un preot alb. E portughez, chipul lui mi se pare cunoscut. Greu de crezut că e sacerdot. Părul în dezordine, sutana ruptă și murdară îi dau înfățișarea unui cerșetor.

— *Intră, fiule*, mă invită el. *Turma mea de mult te așteaptă cu ardoare. Numele tău înseamnă Arhanghel și Dumnezeu e cel care te-a trimis.*

Privirea mi se obișnuiește cu semiîntunericul: cei pe care preotul i-a numit „turma de credincioși“ sunt de fapt lei și leoaice. Felinele stau jos respectuoase și ascultă cu devoțiune omenească mesajul pe care părintele îl propovăduieşte de la amvon. Și împreună, credincioși și preot, se roagă pentru ca eu să-mi duc la bun sfârșit misiunea: să le vin de hac oamenilor brutali care tot vânează lei nevinovați. Părintele ridică pocalul: *acesta este sângele tău*, vesteşte el. Străduindu-se să se înfrâneze, leii inundă băncile bisericii de salivă. Cu brațele ridicate, vocea străduindu-se să nu se înece printre răgetele fiarelor, misionarul vesteşte:

— *N-ai venit să omori nici un leu. Tu ai venit să omori un om!*

*

* *

Ce naiba de vis o mai fi fost și ăsta, mă gândesc când mă trezesc. Îl pun pe scriitor la curent cu fantasmele care m-au chinuit peste noapte. Gustavo zâmbește și comentează:

— *E curios cum visăm mereu aceleași animale: lei, tigri, șoimi, șerpi. În fond, vrem să fim cei care ne pot devora.*

*

* *

Dimineața devreme, însoțit de scriitor și de călăuza Mpepe, plec spre câmpurile aride care se întind la nord de sat. Leii au umblat pe acolo noaptea trecută. Cred că o să fie ușor să le luăm urma: pe

întinderea de nisip se vor desena perfect urmele de lei. Kuva Vila, aşa i se spune acelui teritoriu. Și i se potrivește: cuvântul, în *shimakonde*, înseamnă gol. Locul e pustiu, blestemat. Se spune că acolo n-a căzut ploaia niciodată, nici o picătură, nici măcar din greşeală.

Nu mergeam de mult, când am zărit în depărtare o hienă solitară. Merge ca un miraj pe fundalul neclar al nisipului. Scriitorului îi ia ceva până detectează animalul. Apoi, când identifică prada, pe chipul său apare preț de o clipă scânteia, aprinderea simțurilor. Îi explic apoi: ăsta e viciul. Nu să omor mă fascinează. Ci întâlnirea asta cu miracolul crud, momentul fugar și irepetabil. Brusc, mă zdruncină ordinul ferm al lui Genito Mpepe:

— *Trageți, omorâți-o!*

— *Să omor o hienă?*

— *Nu vedeți? Are ceva în gură, pare o bucată dintr-un picior.*

Mi-e teamă că degetele mele iar n-o să-mi dea ascultare. De data asta însă pușca își îndeplinește menirea mortală. Trag precis și animalul cade, retezat din viață. Toate astea, pe neașteptate, mă nedumeresc. Cum, de data asta, am putut să am acces la propriile mele degete? Amintirea mamei, pătată cu sângele meu, ca și cum m-ar fi născut a doua oară, reapare. Aud din nou profeția ei: destinul meu nu era să fiu vânător. Dar din ce motiv premoniția ei se manifesta abia acum?

— *Bine țintit, a căzut din prima!* mă laudă călăuza.

Însă adevărul e că, pentru prima oară, am tras fără nerv, fără suflet: focul a sfâșiat tăcerea fără ca eu să-mi dau seama că am apăsat pe trăgaci.

Când mă aplec peste pradă, văd că într-adevăr are un os în gură. Nu e ușor să-l scot dintre fălcile puternice. Nu încape îndoială: e

vorba de un femur de om. Animalul îl dezgropase scurmând în nisipurile funeste.

— *Știți ce înseamnă asta?* întreabă Genito. *Înseamnă că leii au mai omorât pe cineva.*

Când ajungem în Kulumani, o mulțime de oameni se îmbulzea în fața administrației. Auziseră focul de armă și așteptau vești bune. Rămân de îndată dezamăgiți când văd încărcătura din portbagajul mașinii.

— *Hiena asta e a cuiva*, îmi suflă la ureche orbul în haină militară.

Un consens se instalează fără întârziere: animalul acela nu îşi urmase instinctul. Ci îndeplinise o muncă la comandă. Nimeni, nici măcar un animal, nu umblă să adulmece pe tărâmul interzis din Kuva Vila. Se știa că acolo, din timpuri imemoriale, nu se îngropa nimic altceva în afară de resturile nemuritoare ale războinicilor de demult. Din luptele epice care se adunaseră în timp: războaiele împotriva *nguni*-lor, războaiele cu nemţii, războiul împotriva armatei portugheze, războiul civil și alte războaie locale care n-au meritat nici un nume.

*

* *

Se hotărăște ca osul fatidic să fie dus la o bătrână vrăjitoare pe nume Apia Nwapa. Un os nu apare de nicăieri. Cu atât mai grav cu cât, în cazul de faţă, osul apare tocmai de nicăieri. Refuz să consult spirite. N-am timp pentru asemenea distracții. Dar scriitorul insistă că vizita e vitală și că nu pot să mă sustrag de la însoțirea participanţilor la ceremonie. Așa puteam să obțin alte binecuvântări ca să-mi meargă bine misiunea.

*

* *

— *Voi cere îngăduinţa râului.*

Vrăjitoarea își trage pălăria peste chip și, în clipa aceea, ea însăși se transformă în umbră. Apia Nwapa plesnește de mândrie: oameni străini (inclusiv un reprezentant de-al administratorului însuși) se așază în ograda ei.

Femeia se lasă anevoie pe trunchiul baobabului. Cu picioarele întinse unul lângă altul, se instalează ca și cum acolo ar fi fost biserica ei privată. Se uită lung la scriitor, la mine și la Maliqueto Próprio. Apoi anunță din nou:

— *Ca să vă dau dreptul de a vâna, mai întâi trebuie să cer îngăduinţa râului.*

— *Râului?* întreb nerăbdător.

— *Râul are poruncile lui. În Lideia sălășluiește cel mai mare* ngwena*. Îl cunoașteți bine pe crocodilul ăla…*

— *Îl cunosc?*

— *E crocodilul pe care l-ați omorât cu mult timp în urmă.*

Nu pot să nu zâmbesc. *Ngwena*, crocodilul? Eu am deja permis de portarmă, sunt autorizat să omor lei ucigași. Acum trebuia să mai aștept sentința unui crocodil imaginar? Asta și întreb, oscilând între timiditate și scepticism. Vocea vrăjitoarei Apia e reținută, dar de data asta nu-și mai alege cuvintele:

— *Imaginar? Te îndoieşti de crocodil? Ce african mai ești și dumneata?*

— *Să lăsăm deoparte cazul meu. Noi am venit aici ca să identificați un os găsit în gura hienei.*

I se așază osul la picioare. Ea rămâne nemișcată, se mărgineşte să privească rămășița de schelet de la distanță. Închide ochii și inspiră adânc, ca și cum ar fi vrut să identifice cu mirosul.

— Osul ăsta e cât se poate de viu încă. A fost o moarte comandată.

Oasele sunt singura noastră eternitate. Corpul se duce, amintirile se şterg. Oasele rămân pentru totdeauna. Astea sunt argumentele Apiei Nwapa: ce vedeam acolo nu era un simplu femur. Dimpotrivă, era dovada vie a vieții cuiva.

— Bine, dar a cui?

— Gura mea nu numeşte pe nimeni. Știți voi al cui e.

— Am venit aici ca s-auzim doar atât? întreb sfidător.

— Atunci o să vă mai dau un indiciu, sunteți vânător, o să descoperiți ce se află dincolo de cuvintele mele – face o pauză și, cu ochii închiși, adaugă: *O femeie aruncată la pământ a căzut mai adânc decât praful. La urmă, cineva o să rămână gravidă cu un schelet.*

Mesajul pare indescifrabil, dar Maliqueto pare că-i înțelege clar sensul. Odată ce ne-am îndepărtat de casa vrăjitoarei, ne cheamă la marginea drumului și ne lămurește:

— E osul lui Tandi, menajera administratorului, cea care a fost violată…

*

* *

Țipetele din sat reiau jalea: s-a răspândit deja vestea despre noua victimă a leilor ucigaşi. Că fusese Tandi, nu era de mirare pentru nimeni. După ce fusese violată, tânăra devenise *vashilo*, una dintre acele ființe somnambule care cutreieră nopțile. Astfel, expusă și solitară, ea se dăruise voracității leilor. Tandi se sinucisese.

Când mă duc să mă culc, încă se aud pe străzi plânsetele femeilor. O plâng pe cea care a murit. Mai mult decât pentru moartea

ei, se lamentează pentru viața lor scurtă, plumburie și neajunsă. Ultimele vorbe ale vrăjitoarei îmi răsună în minte:

— *Ține minte, vânătorule, nu dumneata apeși pe trăgaci: focul se întâmplă prin voința altuia care, în clipa aceea, îți stăpânește ființa.*

Pentru mine, a fost singura dată când Apia Nwapa a spus adevărul.

*

* *

A doua zi dimineața mă duc să-i fac o vizită lui Genito Mpepe. Bat din palme la intrarea în curte. Apare la ușă nevastă-sa, Hanifa. Călăuza, spune ea, e mahmură.

— *Soțul meu e un* kwambalwa, zice. *Aș fi putut să spun că e beat. Dar cum e omul ăsta poate fi spus doar pe limba mea: un* kwambalwa*.*

— *Astea care se văd împrăștiate prin curte sunt sticle de alcool…*

— *Să nu vă mire, domnul meu: eu îi pregătesc sticlele, eu îi dau să bea.*

Pentru femeile din Kulumani, mai bine un bețiv decât un soț. În cazul ei, însă, alegerea e între scuipatul șarpelui și suflarea demonului. Violența lui Genito, când e treaz, doare până la urmă mai tare decât cruzimea lui din momentele de beție.

— *Veniți*, mă roagă, îndrumându-mă pe scurtături, *veniți să vedeți cum doarme încă omul ăsta.*

Genito zace chircit pe o rogojină lângă puț.

— *Parcă e un animal,* comentează Hanifa. *Câteodată îl rog pe Dumnezeu să nu se mai trezească niciodată*, mi se confesează.

Zâmbesc, stingherit. Clatin din cap ca și cum aș vrea să-i mai atenuez gravitatea declarațiilor. Cu toate astea, gazda spune din

nou, cu amărăciune sporită:

— Dacă nu s-ar mai trezi, n-ar mai trebui să-l omor.

— Ce vrei să spui, Hanifa?

— Omul ăsta mi-a dat patru fiice, dar mi le-a luat pe toate.

— Mi-ați spus că cea mare a fost omorâtă de lei.

— Genito a omorât-o.

În zorii acelei zile fatidice, Silência tocmai fugea din Kulumani ca să scape de regimul despotic al lui Genito Mpepe.

— Veniți cu mine să-i vedeți mormântul. E chiar aici, la câțiva pași.

Mergem pe un câmp până aproape de o pădure. Mormântul e marcat cu o cruce de lemn și o piatră mare de granit. Pe lespedea improvizată au fost puse flori din pădure. Unele sunt încă proaspete.

— Frumoase flori. Voi i le aduceți?

— Noi? Dumneavoastră îi aduceți florile.

— Eu?

— În fiecare dimineață îngenuncheați aici și stați de vorbă cu răposata.

*

* *

Hanifa mă conduce înapoi spre casa ei, o nedumerire îmi sâcâie cugetul: cum a putut să inventeze că aduc flori pentru Silência? Femeia e nebună, îmi spun.

În curte, aud pe cineva tușind în spatele gardului de trestie. Când dau să mă uit, Hanifa mă trage de braț și mă pune să stau jos pe singurul scaun disponibil.

— Nu e nimeni, doar câinii. Cei pe care încă nu i-au mâncat leii.

Gazda aduce din bucătărie o oală cu cartofi dulci fierți și îi pune într-o farfurie de lut. Nu mi-e foame, dar nu pot s-o refuz. În tăcere, împărțim mâncarea.

— Eu zic că pe Genito l-aș omorî, dar de fapt aș vrea să elimin Kulumani cu totul.

— Ce-i cu furia asta, Hanifa?

— Noi doi stăm aici și mâncăm împreună. În Kulumani asta e interzis. Un bărbat să mănânce împreună cu o femeie? Doar dacă i s-au făcut farmece bărbatului.

— Cine știe, poate chiar mi s-au făcut farmece.

În acel moment aud căzând vasele puse la uscat pe acoperiș. Și văd o siluetă de femeie alergând să se ascundă în spatele casei.

— Cine e?

— Nu e nimeni.

— Ba da, am văzut eu o femeie care s-a ascuns.

— Asta și spuneam: o femeie, aici, nu e nimeni…

Se ridică și, fără alte formalităţi, mă conduce spre curtea din față. E un fel de a-mi zice că timpul de vizită s-a scurs. Vrea să-mi ofere niște manioc. O refuz politicos. Înainte de a pleca, îmi ia mâinile într-ale ei și mă întreabă:

— Văd o tristețe atât de adâncă înăuntrul dumneavoastră. Ce se întâmplă?

— Nimic. Nu se întâmplă nimic. De ce mă întrebați?

— De ce vă pierdeți timpul stând de vorbă cu o bătrână neagră și singură ca mine?

Versiunea lui Mariamar
(6)

Un râu fără ocean

Înțelept e licuriciul care folosește întunericul ca să se aprindă.

Proverb din Kulumani

În noaptea în care a venit Arcanjo am visat că eram o găină lâncezind prin cotețul lui Genito Mpepe. Celelalte găini erau surorile mele. Trăiam cotidianul fără istorie al păsărilor văduvite de zbor. În acest răstimp, la urechile noastre ajungeau vești cum că în alte cotețe găinile se transformaseră în vulturi. Și ne-am rugat să ni se întâmple și nouă aceeași metamorfoză. Ca vulturi, puteam să ne înălțăm la libertatea cerurilor și la ametitoarele zboruri din văzduh. Miracolul însă întârzia.

Într-o zi, în timp ce ne dădea porumb, bunicul Adjiru ne-a explicat: nu gratiile cotețului ne despărțeau de libertate. Secretul supunerii noastre era altul și sălășluia în noi: în fiecare dimineață, Genito Mpepe ne hipnotiza. Era de ajuns un deget, legănându-se ca o pendulă în fața ciocului, ca să ne cufundăm în nemișcare, străine de lume. Și când una dintre noi părea să se trezească la viață, stăpânul nostru îi punea capul sub aripă și, de îndată, ea revenea la eterna letargie.

*

* *

Visul s-a repetat în toate nopțile care au urmat. Era ca și cum visele voiau să mă avertizeze în legătură cu ceva. Acest ceva, acum știu, este frica. Și totul devine clar: nu din simplă neobrăzare m-a abandonat Arcanjo. Dispariția lui se explică prin frică. El suferea de fapt de groaza străveche că, sub suprafața lacului, se ascund

monștri. Bănuiala că, sub înfăţişarea mea dulce, locuia fiara care avea să-l devoreze. Asta era teama lui Arcanjo.

Adevărul e că Arcanjo nu fusese făcut ca să-și împartă viața. Măreția vânătorului stă în singurătate. Panicile, lașitățile lui nu au martori. Numai victima îi știe slăbiciunile. De aici și urgența vânătorului de a scăpa de pradă.

*

* *

Acum șaisprezece ani, când Arcanjo Baleiro m-a privit dansând la sărbătoarea din sat, nesiguranța sălăşluia deja înăuntrul lui. Vânătorului îi era frică de ce spunea corpul meu, îi era frică de cine vorbea prin corpul meu în timp ce tobele băteau. Pentru el, care nu cunoștea limba aceea, nu puteau fi decât forțe obscure. Demonii vorbesc astfel, fără cuvinte, spunând totul prin voluptatea corpurilor. Asta era frica lui. Dar nu demonii îmi făceau corpul să tresară. Erau zeii care înăuntrul nostru, al femeilor, vorbesc și ascultă. Teama lui Arcanjo era aceeași ca a tuturor bărbaților. Că vor reveni vremurile în care noi, femeile, am fost cândva divinități. Legându-se de mine cu gingășia unei brize, Arcanjo voia protecția și harul acelor entități. Zeii noștri însă nu erau aceiași. Ai lui dormeau în cărți. Ai mei se trezeau în muzică. Asta n-a înțeles vânătorul. Eu nu dansam. Eu altceva făceam: eu anulam timpul și greutatea, precum cobra care se dezbracă de vechea ei piele.

*

* *

Ce mi se întâmpla acum, în izolarea asta impusă, mi se mai întâmplase și înainte. Cu șaisprezece ani în urmă, când Arcanjo Baleiro a plecat din sat, am rămas în pridvor privind înșiruirea zilelor. Se înfăptuia aceeași claustrare care li se petrece fluturilor. Eu migram către un cocon, înfășurată în timp și așteptând ca o altă ființă să apară din mine. Văzându-mă învinsă și frământată pe veranda casei noastre, toți credeau că m-am întors la vechile mele paralizii. Dar eu eram golită doar în aparență. Pentru că știam că iubirea lui Arcanjo Baleiro, deși efemeră, dăduse rod. Am așteptat să mi se rotunjească burta și, fix în ziua în care împlineam șaisprezece ani, m-am dus la mama, în triumfală înfruntare:

— *Credeai că eu nu sunt femeie? Pune mâna aici, simte ce port înăuntrul meu.*

Moale în mâna mea, brațul ei s-a tras chiar înainte să-mi atingă pântecul.

— *Ai auzit tunete și ai crezut că plouă, Mariamar? Mai sunt destule noduri pe sfoara timpului.*

— *Nu înțeleg, mama.*

Mințeam. Știam la ce se referea. Femeile din Kulumani, pentru fiecare lună de sarcină, fac un nod pe o sfoară care e lăsată din generație în generație.

— *Noi suntem femei*, a spus ea. *Am fost făcute să trecem peste suferință.*

Apoi nici un cuvânt în plus: doar un zâmbet enigmatic, aproape vecin cu disprețul. Fără să spună nimic, mama râcâia vechea rană: eu eram stearpă, uscăciunea mea n-avea leac.

— *Nu te uita așa la mine, fata mea. Știi bine a cui e vina.*

Nu încăpea îndoială: eu nu puteam fi mamă din cauza bătăilor pe care le primisem de la tatăl meu. Până și infirmierul confirmase gravele sechele ale șuturilor.

— *Unii copii se nasc și mor în noi*, a declarat Hanifa, punând punct dialogului.

Vorbe scrise în soartă. Fiindcă în aceeași noapte, un coșmar m-a alungat din somn: înăuntrul meu, o fiară carnivoră îmi devora copilul. Bebelușul meu mulatru, copilul meu impur, provenit de pe drum, se stingea ca un vis în întuneric. M-am trezit buimacă, cu așternutul ud: sângele mă năpădise, înroșindu-mi coapsele. Am țipat, insultând-o pe mama, strigând că nasc. Sângele de pe pat era el însuși o ființă, un cheag viu, un sânge-om.

— *Ăsta e copilul meu, ăsta e nepotul tău*, am strigat, mâinile deschise picurând un roșu dens în pragul odăii Hanifei Assulua.

*

* *

Acum știu: povestea copilăriei mele nu e decât o jumătate de adevăr. Ca să dezminți o jumătate de adevăr e nevoie de mult mai mult decât de întregul adevăr. Adevărul ăsta uriaș, atât de vast, încât îmi scăpa, era doar unul: nu pedepsele fizice m-au lăsat sterilă. Asta era versiunea îndulcită inventată de mama. Crima a fost alta: vreme de ani de zile, tatăl meu, Genito Mpepe, a abuzat de fiicele lui. Mai întâi s-a întâmplat cu Silência. Sora mea a suferit în tăcere, fără să împărtășească secretul îngrozitor. De cum mi-au crescut sânii, am fost eu victima. La sfârșitul zilei, Genito ieșea din el însuși ajutat de rachiul de palmier, *lipa*. După ce bea zdravăn, intra în camera noastră și coșmarul începea. De necrezut era însă că, în momentul violului, eu mă exilam din mine însămi, incapabilă de a fi cea care era acolo, sub corpul asudat al tatălui meu. Un proces straniu mă făcea să uit, în clipa următoare, ceea ce tocmai se întâmplase. Subita amnezie avea un scop: evitam să rămân orfană. Toate

acelea, de fapt, se petreceau fără să se întâmple niciodată: Genito Mpepe dezerta către o altă existență, iar eu mă transformam într-o altă creatură, inaccesibilă, inexistentă.

Hanifa Assulua, mama mea, s-a prefăcut întotdeauna că nu știe nimic. Că era invenția vecinilor, delirul celor care voiau să-și ascundă propriile răni. Când dovezile au încolțit-o, m-a chemat, cu vocea tremurătoare, ca să mă întrebe:

— *E adevărat?*

N-am răspuns, cu ochii-n pământ. Tăcerea mea a fost, pentru ea, confirmarea.

— *Nenorocito!*

Fără nici o reacție, am privit-o fix în timp ce s-a aruncat asupra mea, lovindu-mă cu pumnii și picioarele, insultându-mă în limba ei maternă. Spunea ea, printre bale și scuipături, că vina e a mea. Numai şi numai a mea. Deși o avertizase Silência: eu îl stârneam pe bărbatul ei. Nu îi spunea lui Genito „tatăl meu“. Acum, el era „bărbatul ei“.

— *Să ieși afară din casa asta. Nu vreau să te mai văd niciodată aici.*

*

* *

N-am apucat să plec. Dimpotrivă, m-am închis între pereți și niciodată cineva nu s-a întemniţat în felul ăsta într-o casă. Hanifa Assulua a chemat un vrăjitor și acest *uwavi* m-a pus să beau o poțiune amară. O zi întreagă am sorbit dintr-o ulcică de lut. A doua zi veninul își făcuse efectul. Fusesem convertită într-un trup fără suflet. Sevă veninoasă în loc de sânge: era tot ce îmi rămăsese în vene.

Mama se răzbuna: înainte transferase boala mea copacului din curte. Acum făcea *takatuka* invers: lua viața din mine pentru copacul mort. În scurt timp tamarinul a renăscut, verde și semeț. Iar eu, în schimb, am devenit o ființă neînsuflețită. Îmi rămânea un singur simț: auzul. În rest, un vechi și înnăscut întuneric mă înconjura.

Hanifa Assulua voia să mă elimine mai mult decât fizic. Să mor era prea puțin. Trebuia să-mi șteargă nașterea. Morții nu sunt absenți: rămân vii, ne vorbesc în vise, ne apasă conștiința. Pedeapsa pe care mi-o destinase era exilarea absolută. Nu din Kulumani, ci exilarea din rațiune și din limbaj. Am fost declarată nebună. Nebunia e singura absență perfectă. În sminteală eram vizibilă, dar închisă; bolnavă, dar fără rană; lovită, dar fără durere.

A încercat bunicul Adjiru să mă salveze, a ticluit propriile lui *mintela*. La nimic n-au folosit. L-au convocat pe părintele Amoroso. De data asta, însă, sacerdotul portughez nici n-a încercat vreun miracol. *Duceți-o imediat la spital*, a fost singurul lucru pe care l-a spus. M-au dus la Palma și infirmierul mi-a pus diagnosticul fără să clipească: astea sunt lucruri fără cauză.

— *Dacă aveți noroc, o să meargă din nou cândva.*

Am fost internată un timp la infirmerie fără vreun semn de ameliorare. Medicina a renunțat la mine, dar nu din cauza asta m-au adus înapoi la Kulumani. În Spitalul din Palma am rămas cu mai puțină viață și încă și mai puțină companie. Doar mai târziu am înțeles de ce mi-au amânat întoarcerea. Bunicul Adjiru a murit în zilele acelea. N-au vrut să fiu de faţă. Nu ca să mă scutească de despărțire. Ci pentru ca despărțirea să dureze apoi toată viața.

*

* *

La prima comemorare a morții bunicului, m-au dus să-i vizitez mormântul. Răposatul își exprimase clar dorința de a mă vedea prezentă la ceremonie. Eu venisem deja acasă, dar situaţia mea nu se schimbase. Nimeni n-a vrut să mă transporte în starea mea pe drum în jos. Puteam contamina mașinile. Au ales să mă ducă într-o ambarcațiune, pe râu, până la pădurea sacră unde odihneau Adjiru și străbunicul Muarimi.

Cu forța brațelor, m-au pus pe puntea ambarcațiunii. În acel moment corpul meu s-a rostogolit și am căzut, neajutorată, în apele râului Lideia. Se spune că am dispărut în apa adâncă și am stat scufundată un timp nesfârșit. Când m-au scos, în cele din urmă, aveam în privire uimirea nou-născutului. Încet-încet, am revenit pe lume. Am făcut câțiva pași împleticiți prin jur, am scuturat din umeri, de parcă m-aș fi eliberat de o povară invizibilă. Nu încăpea îndoială, o dovedeau, în cor, și vocile rudelor:

— *Mariamar s-a întors! Mariamar s-a întors!*

Uluite, privirile se adunau asupra mea. Eram centrul universului. S-a făcut liniște, rudele așteptând încordate ce avea să urmeze.

— *Unde sunt surorile mele?* au fost primele mele cuvinte.

Au adus-o pe Silência, sora mea mai mare, și pe micile gemene, Uminha și Igualita. Am sărutat-o în tăcere pe Silência și am îngenuncheat ca să le privesc pe surorile mai mici. Trecuseră doar câteva luni. Cu toate astea, fetițele erau jalnic de îmbătrânite. Întotdeauna m-am întrebat dacă în Kulumani există copii. Poți să numești copil pe cineva care sapă pământul, taie lemne, cară apă și, la sfârșitul zilei, nu mai are suflet să se joace?

Deodată, tatăl meu a rupt tăcerea, a oprit îmbrățișările și a declarat:

— *Hai să vedem oceanul.*

— *Oceanul?* s-a mirat mama.

— *Toată familia merge*, a exclamat, categoric, Genito Mpepe. *Așa i-am promis bunicului.*

Nu la ocean aș fi vrut eu să mă ducă. Nu-mi doream decât să mă întorc în brațele mamei și ea să mă legene și eu să fiu din nou fetiță. Ăsta era singurul ocean pe care-l voiam. Am înțeles atunci motivul pentru care părintele Amoroso tot vorbea despre potopul final. Asta năzuiam: o inundație care să măture lumea asta. Lumea asta care o obliga pe o femeie ca Hanifa Assulua să aibă copii, dar care nu o lăsa să fie mamă; care o obliga să aibă un soț, dar nu-i îngăduia să cunoască iubirea.

*

* *

Toată familia s-a extaziat în fața întinderii oceanului, a infinitului viu, a acelui orizont fără contur care părea că se naște din noi. Surorile mele, înlemnite de uimire, au rămas fără grai, îmbătate în fața acelei imensități. Am fost singura care s-a dus înspre valuri. Ce m-a fascinat n-a fost acea absență a limitelor. Ce m-a fermecat a fost spuma, zdrențele de spumă care se desprindeau de pe creasta valurilor. Ca păsări albe, fără corp și fără aripi, firicelele se desprindeau într-un zbor orb ca să se dizolve în aer. Pe buzele mele, am înfășurat și am desprins de mii de ori cuvântul „spumă“. Dacă într-o zi aș avea o fată, așa aș numi-o: Spuma.

Numele pe care l-am ales pentru acel copil imposibil este, până la urmă, nimerit. Pentru că descendența mea se va face cu aceeași materie care se desprinde din valuri și plutește până nu mai e altceva decât absență. Nu voi avea niciodată copii, nu va exista nimeni căruia să-i pot da un nume.

Și cu toate astea, de fiecare dată când e lună nouă, mă asaltează spasmele și, în singurătatea așternutului meu, dau viață. Zeci de copii, am avut deja zeci de copii, nici o femeie nu a născut de atâtea ori. S-au născut nenumărați bebeluși și toți s-au stins în clipa următoare, ca stelele căzătoare brăzdând cerul. Copiii mei imposibili au dispărut, dar durerile adevărate ale acelor nașteri imaginare mă vor urmări toată viața.

Mama mea, Hanifa Assulua, care îmi știe suferința, m-a prevenit: durerile trec, dar nu dispar. Migrează înăuntrul nostru, se adăpostesc undeva în ființa noastră, scufundate pe fundul unui lac.

Jurnalul vânătorului
(6)

Reîntâlnirea

Sunt fericit doar înainte de a trăi. Am amintiri doar din ce visez. De aceea scriu.

Fragment furat
din caietele scriitorului

Tandi a fost îngropată dimineața devreme. La înmormântare e lume puțină. Mai ales femei. Apare și administratorul, împreună cu soția. La urma urmei, decedata a fost angajata lui. Absența patronului ar părea suspectă în ochii satului. Spre deosebire de soțul ei, Naftalinda e dărâmată. La un moment dat vrea să ia cuvântul. Dar plânsul o împiedică să vorbească. Se recompune, îşi șterge lacrimile și, încet-încet, ia postura glorioasă a exaltării:

— *Leii au încercuit satul și bărbații trimit în continuare femeile să aibă grijă de plantații, trimit în continuare fiicele și soțiile să adune lemne și s-aducă apă în zori. Când o să spunem nu? Când n-o să mai rămână nici una dintre noi?*

Spera ca femeile celelalte să dea curs chemării la revoltă. Dar ele ridică din umeri și se îndepărtează, una câte una. Prima-doamnă e ultima femeie care părăsește ceremonia. Pe dinăuntru, se simte cea din urmă dintre femei. Aşa cum eu mă simt ultimul dintre vânători.

*

* *

La finalul slujbei Florindo se apropie de mine ca să mă anunțe că puștile vor ajunge în ziua următoare.

— *Veți primi întăriri.*

— *N-am nevoie. N-am nevoie decât de mine. Păstrați-vă armele pentru altceva. De exemplu, să combateți braconierii.*

— Maliqueto și Genito o să primească arme și o să rămână sub comanda dumneavoastră.

— Nu comand pe nimeni. Dacă vreți să faceți o altă echipă, foarte bine. Dar ce am eu de făcut fac singur.

Discuția se aprinde. Cei prezenți se îndepărtează în semn de dezaprobare. Nu e, cu siguranță, nici locul, nici momentul potrivit. Dar administratorul e prea exaltat.

— Știți cât risc eu politic? Eu, care mă bazam atât de mult pe vânătoarea asta ca să fiu promovat? Ce vreți, să mă implic în metode din alelalte?

Scriitorul ne trage departe de biserică. Tot el reia dialogul:

— Nu înțeleg, dragă Makwala. Ce vreți să spuneți prin „metode din alelalte“?

— Sincer să fiu, răspunde omul guvernului*, încep să mă îndoiesc că leii sunt adevărați. Pentru că intră în sat chiar și ziua, cu intenție aproape omenească…*

Scriitorul râde, dar Florindo nu se lasă: animalele astea caută pe cineva, amuşină pe la uși, sunt autorii unor morți comandate. Nu pot fi decât lei fabricați: altfel, de ce nu mănâncă din carnea otrăvită care a fost lăsată ca momeală? Și de ce sfâșie hainele întinse la uscat?

— Puteți fi sigur: nici un leu adevărat nu se comportă așa, conchide, apăsat, administratorul.

*

* *

Întorși acasă, m-apuc să pregătesc prânzul. Scriitorul e în camera de zi, lucrează. Văd că trage cu ochiul în continuare prin hârtiile mele haotice. Nu mă mai deranjează. Și eu îi citesc lui caietele și chiar îi mai fur câte-o frază. Încep, în schimb, să prind

tardiv gustul pentru scris. Ceva din scris îmi inspiră plăcerea vânătorii: în golul paginii se ascund infinite tresăriri și surprize.

Îi pun în farfurie lui Gustavo, îi umplu paharul. Scriitorul începe să se simtă jenat de atâtea politețuri. În timpul mesei, nici unul din noi nu spune nimic. Când terminăm, mă duc până în cameră și mă întorc aruncându-i brusc pușca în brațe.

— *Ce-i asta, Arcanjo?*

— *E a ta. Pușca e numai a ta.*

— *Te rog, Arcanjo, de ce naiba aș vrea eu porcăria asta de armă?*

Ridic mâna ca să-i dau de înțeles să mă asculte fără întreruperi.

— *Îți amintești ce s-a întâmplat în noaptea în care ne-a chemat Hanifa? Mai ții minte că am întârziat să trag?*

Cu mii de precauţii, scriitorul pune arma jos de parcă ar mânui o încărcătură explozivă. Aștept să termine delicata operațiune și continui:

— *Acum câteva zile voiai să afli cu ce mână trag. Ei bine, nici cu dreapta, nici cu stânga. Nu mai trag deloc.*

— *Nu înțeleg.*

— *Degetele mele nu mă mai ascultă, degetele mele au murit. Adevărul e că eu nu mai pot vâna.*

Ridic brațele sus de tot, arătându-i degetele arcuite ca niște cârlige vechi. Scriitorul nu știe ce să spună. Mă înfățișez atât de sincer, atât de învins, încât îi e greu să distrugă imaginea pe care și-a construit-o până acum despre mine.

— *Nu mai am mâini*, conchid, învins.

Îmi examinez mâinile ca și cum nu le-aș fi văzut niciodată, ca și cum mi-ar fi cu totul străine. Exact la fel cum, la spital, fratele meu Rolando își privește inutilitatea corpului.

— *Să nu spui la nimeni*, îi cer în șoaptă.

— *N-o să știe nimeni*, mă liniștește Gustavo. Apoi întreabă: *Scuză-mă, dar n-ar fi mai bine să accepți oferta administratorului și să vânezi cu ajutorul lui Genito și-al lui Maliqueto?*

— *Niciodată.*

— *Nu înțeleg. Până la urmă, cum o să omori leii?*

— *Tu.*

— *Cum?*

— *O să-i omori tu.*

— *Ești nebun!*

— *Eu controlez totul, stai liniștit. În momentul respectiv, tu trebuie doar să apeși pe trăgaci.*

Mă așteptam ca omul să fie mai vehement, să refuze categoric. Cu toate astea, Gustavo Regalo pare să stea în cumpănă. Poate scriitorul începe să cedeze unei voințe reprimate. Ridică din nou arma, o cântărește și o îndreaptă spre o țintă imaginară.

— *Crezi că eu aș nimeri animalul?* întreabă.

Un sentiment nou se înfiripă în sufletul scriitorului. E un entuziasm aproape pueril care se naşte înăuntrul lui. Și mă gândesc: tot ceea ce, vreme de secole, construim cu atâta grijă ca să ne îndepărtăm de animalitatea noastră, tot ceea ce limbajul a căptușit cu metafore și eufemisme (îmbrățișare, chip, talie) se transformă într-o clipă în substanța nudă și crudă: carne, sânge, os. Leul nu devorează doar oamenii. Ne devorează însăși umanitatea.

— *Și dacă ratez?* vrea să știe Gustavo.

— *Stai liniștit, scriitorule. Nu-ți dau pușca neapărat ca să omori leul. Ci ca să mă aperi pe mine.*

*

* *

Sper că scriitorul o să mă apere. Se pare că deja s-a apucat să apere pe cineva: a trimis un raport guvernului central denunțând inerția lui Florindo în cazul violului lui Tandi.

— *Ai vorbit cu Naftalinda?* întreb.

— *Ea m-a rugat să denunț crima. Și Hanifa, menajera, m-a abordat și ea: a declarat că soțul ei, Genito Mpepe, a comandat grupul de violatori.*

— *Ai încredere în ce zice Hanifa, după episodul din noaptea aia?*

— *Chiar Genito Mpepe a mărturisit că se afla la* mvera *în fruntea posedaţilor.*

Îmi amintesc de visul cu leii în biserică. Și-mi amintesc și strania prorocire a părintelui Amoroso: „*N-ai venit să omori nici un leu. Tu ai venit să omori un om!*“.

*

* *

Înmormântarea lui Tandi, așa de simplă şi părăsită de toţi, m-a tulburat mai mult decât îmi imaginam. Nu m-au lăsat să iau parte la înmormântările mamei și tatălui meu. N-aveam vârsta potrivită. Nu știu dacă există vreo vârstă potrivită ca să priveşti moartea. Dispariția lui Tandi m-a afectat de parcă mi-ar fi smuls o parte din mine. Am avut în mâini un os al acelei femei. Cum o s-adorm fără să mă bântuie năluci?

Tavanul devine din ce în ce mai greu și alunec într-o neobișnuită și dulce somnolență. La granița dintre veghe și somn, iată că-mi apare în cameră cumnata mea, blândă ca o umbră. Visez, nu vreau să ies din vis. Luzilia se iveşte ca dintr-o pâclă, Luzilia se insinuează în casă, Luzilia se prelinge spre camera mea. Frumoasă, parfumată, seducătoare. Apucă pușca și începe să danseze cu ea. Mângâie

arma ca și cum de la ea și-ar căpăta viață. Stând acolo, nemișcat, îi urmăresc insinuările sinuoase. Femeia își freacă țeava puștii de obraz în timp ce se uită fix la mine, măsurându-mi privirea.

— *Ai grijă, e încărcată!* o atenționez.

— *Știu, de asta și dansez cu ea.*

— *Nu există dans care să nu fie așa, periculos, aproape fatal*, adaugă infirmiera. *Începem în brațele vieții, sfârșim dansând cu moartea.*

Buzele ei sărută trăgaciul și apoi încep să sugă lasciv țeava. Ochii ei sunt pironiţi într-ai mei. Cu toate astea, rămân rece și distant. Se știe: e un timp pentru iubire, e un timp pentru vânătoare. Nu se amestecă niciodată. Dacă aș ceda, aș trăda o veche tradiție: în timpul vânătorii nu se poate face sex.

— *Nu vezi, Arcanjo? Eu sunt șarpele șchiop…*

Atunci înțeleg: femeia voia să pună mâna pe sufletul meu. Spre uimirea mea, Luzilia începe să se dezbrace, corpul dezvăluindu-se în prelungă voluptate. Lumina care o atinge îi conferă o irealitate selenară. Se apropie, se întoarce cu spatele și se lipeşte de mine, desenându-mi curbele corpului ei. Înăuntrul pieptului meu gheața devine efervescentă: mă deșir, pătruns de dorință până în măduvă, vocea deja inutilizabilă, o flacără pârjolitoare.

— *Nu spui nimic, Arcanjo, dragule?* întreabă ea.

Ce-mi cere ea e o treabă prea grea: tentația m-a sechestrat, când vreau să vorbesc, mă lasă vocea, când vreau s-o ating, mă lasă degetele. Exact ca la vânătoare, nici la iubire nu mai sunt stăpânul corpului meu. Îmi scapă doar un susur nearticulat:

— *Ce-ai vrea să zic eu?*

Deodată, mă înfruntă. Gura, dinții, limba, toate se unesc ca să-mi smulgă sufletul. Și eu mor aproape de tot, prăbușit în prăpastia somnului.

*

* *

Mă trezesc buimac și ies pe coridor când afară se anunță primele pete ale dimineții. Dau peste scriitor care îmi spune la ureche:

— Tocmai a fost pe-aici o femeie.

— O femeie? Ce femeie?

— Nu știu, n-o cunosc. A venit din Maputo, te căuta. Spune că o cheamă Luzilia.

— Luzilia?

Pe dinafară impasibil, pe dinăuntru un vulcan: sunt luat prin surprindere ca un animal prins în ambuscadă. În aparență neclintit, dar pe dinăuntru gonind năvalnic, adolescent, cedând tentației. Și simțeam deja corpul Luziliei lipit de al meu, mă aduceau deja la extaz gemete și suspine. Nu căutam doar să consum un vis, ci să-mi cicatrizez rana respingerii.

După o oră, Luzilia se întoarce. Mă salută sărutându-mă pe obraz, aproape atingându-mi buzele. Își şterge de pe chip atingerea aspră a obrazului meu neras. Îi simt sânii atingându-mi pieptul și rămânem așa o clipă.

— Știam că o să vii.

— Nu cred. Nici măcar eu nu știam.

— Ce face fratele meu?

— Din cauza lui am venit. Fratele tău… nu știu cum să-ți spun…

— A murit?

— Nu, încă nu.

— Încă nu?

— Rolando vrea să te întorci la Maputo cât de repede poți. Vrea să-ți spună ceva înainte să moară.

— Mai am nevoie de o zi. După care plecăm împreună.

— Atunci eu mă duc înapoi la Palma, stau la o pensiune acolo. Și vii tu mâine.

— Nu pleca imediat, Luzilia. Vreau să-ți arăt râul. Te duc după aia cu mașina la Palma.

*

* *

De pe malul cel mai înalt al Lideiei privim valea în tăcere deplină. Abia după ce ne așezăm pe niște stânci de granit, infirmiera aduce vorba:

— Sunt nişte lucruri pe care trebuie să ți le spun. Mai întâi, despre mama ta, despre moartea ei.

— Știu ce s-a întâmplat. Era bolnavă.

— Mama ta a murit de kusungabanga.

— E un nume de boală?

— Să zicem. O boală care-i omoară pe ceilalți, pe cei care nu sunt bolnavi.

Pe moment n-am înțeles. Dar apoi Luzilia îmi explică: în limba din Manica, termenul *Kusungabanga* înseamnă „a închide cu cuțitul“. Înainte să emigreze la muncă, unii bărbați cos vaginul nevestelor cu ac și ață. Multe femei fac infecţie. În cazul Martinei Baleiro, infecția i-a fost fatală.

— Rolando știa. De-asta l-a omorât pe tatăl vostru. N-a fost un accident. El a răzbunat moartea mamei.

*

* *

Furia îmi inundă pieptul: fratele meu îl omorâse pe tatăl meu! Și îmi repet în sinea mea, „tatăl meu“, ca și cum ar fi fost mai mult al meu decât al lui Rolando. Acuzația începe să cedeze în fața unui sentiment asemănător invidiei.

— *Spune-mi, Luzilia: fratele meu reușește să doarmă?*

Rolando dormea, îmi confirmă soția. Cum aș fi putut să rămân indiferent? Fratelui meu îi reușise exilul total, pe care eu îl țintisem dintotdeauna. Îi invidiam nebunia și somnul lui Rolando. Îi invidiam femeia, iubirea împărtășită de care eu n-am avut parte niciodată.

Mă îndepărtez de Luzilia, mă apropii de marginea malului înalt ca să privesc mai bine valea. De când am ajuns în Kulumani, apele râului au crescut. În munții îndepărtați de unde se naşte izvorul probabil plouă. Râul nu doarme niciodată. Seamănă cu mine.

— *Aici, lângă râul ăsta, i-am făcut ochi dulci unei fete…*

Mânuiesc amintirea palidă ca pe o armă, împins de o dorință absurdă s-o rănesc pe Luzilia. Și continui:

— *Da, erau două surori, nu-mi amintesc numele lor, nici fețele. Am apucat să o sărut pe una din ele. Dar nu mi-o mai amintesc pe nici una. Poate doar dacă le-aș revedea…*

— *Bărbații ăştia! Unei femei nu i s-ar întâmpla niciodată să uite așa. Pun pariu că ele își amintesc de tine.*

— *Mărturisesc că, pe vremea aia, beam mult și ajunsesem să beau chiar și rachiurile care se fac pe-aici.*

— *Și ce căutai aici, în capătul ăsta de lume?*

— *Venisem să omor un crocodil periculos.*

— *Și ai reușit?*

— *Te îndoiești de talentele mele de vânător?*

— *N-ai vânat întotdeauna ce voiai.*

Mă prefac că n-aud. Urmez exemplul felinelor care se prefac că își abat atenția înainte de a se repezi la pradă. Nu știu cum să mă

mai port cu Luzilia altfel decât ca un vânător.

— E ceva ce nu pricep. E adevărat că tu înțelegi ce spune Rolando în limbajul ăla al lui?

Dintr-odată, simt lângă mine neîncrederea tatălui meu față de fidelitatea scrisorilor mamei. Doamne, ce semăn cu Henrique Baleiro! Luzilia e departe de gândurile mele când îmi răspunde:

— Nu uita că sunt infirmieră. Și apoi, îl îngrijesc de atâta timp! Eu îl ascult pe fratele tău așa cum alții citesc în palmă.

Iar eu să nu uit că Rolando știa să recurgă și la scris. Fusese întotdeauna arma lui, refugiul lui. Din buzunarul pantalonilor, Luzilia scoate două bucăți de hârtie. O alege pe cea mai mototolită și mi-o înmânează. E o scrisoare de la Rolando, îi recunosc caligrafia de băiat cuminte. Nu-mi place să citesc cu voce tare. Mă simt fragil, ridicol, dezbrăcat. Așa că citesc în surdină.

Dragul meu frate: îmi imaginez că te doare starea mea. Vreau să-ți spun că nu sufăr. Dimpotrivă, sunt fericit pentru că nu voi mai putea fi niciodată un Baleiro. M-am lepădat de numele moștenit cu aceeași plăcere cu care unele văduve dau foc hainelor soțului care le-a tiranizat. După împușcătură nu mi-a mai fost frică, nu mi-a mai fost frică de cine eram. Altă crimă nu mă mai aşteaptă de acum încolo. Sunt golit, așa cum numai un sfânt poate fi. Îți amintești cum ne spunea mama? Îngerii mei, așa ne zicea. Aici, în azilul în care stau, nu e nevoie nici de demoni, nici de îngeri. Ne suntem de ajuns noi înșine. Da, eu l-am omorât pe tatăl nostru. L-am omorât și l-aș mai omorî ori de câte ori s-ar mai naște. Eu mă supun ordinelor. Ordine care mi-au fost date fără cuvinte. A fost de-ajuns privirea tristă a mamei mele. Să nu-ți fie milă de mine, frate. Nebunia a fost la început alibiul meu. Apoi a devenit mântuirea mea. Mama noastră ne-a avertizat mereu: glonțul omoară în ambele direcții. Când l-am

omorât pe bătrânul Baleiro, și eu m-am sinucis. La un moment dat, după ce-a murit mama noastră, tu ai spus: ce n-aș da să mor. Pot să-ți spun eu acum. Nu moartea îți dăruiește absența. Mortul e încă prezent: tot trecutul îi aparține. Singurul mod în care putem să nu mai existăm e nebunia. Numai nebunul rămâne absent.

Aceste rânduri îmi confirmau o veche bănuială: fratele meu doar se prefăcea nebun. Singura ființă bolnavă eram eu, cu nopțile mele chinuite, cu amintirile crude ale unui trecut prost trăit.

— *Pot să-ți mai pun o întrebare? Tu și cu fratele meu ați făcut vreodată dragoste?*

Luzilia nu răspunde. Doar zâmbește, tristă. Despătureşte încet a doua hârtie și mi-o flutură prin fața ochilor.

— *O recunoști?*

E vechea mea scrisoare, mesajul nenorocos în care, cu mulți ani în urmă, i-am destăinuit că sunt îndrăgostit. Fără să mai zică nimic, Luzilia se apropie de mine, zâmbetul trist capătă acum un aer misterios. Mă sărută.

— *Hai să mergem în Kulumani, hai în camera ta.*

— *Nu putem. Scriitorul împarte spațiul cu mine.*

— *Hai să mergem în Palma, acolo nu ne deranjează nimeni.*

Ne urcăm în mașină. Mâna ei îmi întârzie gestul cu care pornesc motorul. Îmi șoptește la ureche:

— *Aveai dreptate, asta e ultima ta vânătoare. Pentru că eu am venit după tine…*

Pornim în liniște, mâna Luziliei tot timpul pe brațul meu.

— *Noaptea asta…* și lasă fraza în aer, căutând cuvintele.

— *Da?*

— *Noaptea asta mă face să mă tem de mine.*

Privesc drumul de nisip care se deschide înaintea noastră, mai mult şerpuitor decât lung, și mă gândesc: viața e așteptarea a ce se poate trăi.

Versiunea lui Mariamar
(7)

Ambuscada

Ai grijă la lei. Dar să ai și mai mare grijă la capra care trăiește în vizuina leilor.

Proverb african

De când a venit vânătorul, zilele au trecut îndesate, dar goale ca norii de iarnă. În tot acest timp, am rămas întemniţată în propria mea casă, trăgând cu ochiul la pregătirile eşuate pentru expedițiile de vânătoare. Simțeam pașii tatălui meu scurgându-se în zori și zgomotul jeepului mă arunca la fereastră să mă uit după Arcanjo Baleiro.

Puțin câte puțin însă, interesul pentru omul iubit s-a risipit. De ce nu-mi trimitea un semn că ar vrea să mă revadă? Adevărul e unul singur: eu murisem pentru el. Nu mai aveam ce iluzie să prelungesc. Dezamăgirea asta profundă m-a făcut să renunț. Nu mai voiam să mai scap din casă, mă lipseam de reîntâlnirea cu vânătorul. Renunțam la râu, la călătorie și la vis.

*

* *

Nu doar pe mine mă dezamăgea Arcanjo Baleiro. Bătrânii satului, nerăbdători, au început să se adune în *shitala* și o atmosferă de uneltire a pus stăpânire peste Kulumani. Florindo Makwala, administratorul, a început să fie văzut la întâlnirile bătrânilor. Prezența lui era ceva neobișnuit în sat. Makwala evitase întotdeauna acea lume pe care o numea „tradițională“, întotdeauna se ținuse departe de cei ce-aveau de-a face cu lucruri invizibile. Așa că era de mirare apropierea asta bruscă.

*

* *

În după-amiaza asta se petrece ceva neașteptat. Administratorul Florindo Makwala vine la noi acasă. Prin tradiție, șefii nu se deplasează de la reședința lor ca să rezolve probleme de guvernare. De data asta însă, Makwala venea să ceară o favoare. Închiși în cameră, el și tata negociază o vreme. Încep să mă tem că motivul negocierii aș fi eu. Teama mi se confirmă când, mai târziu, sunt chemată ca să primesc tulburătorul ordin:

— *În seara asta te duci cu administratorul!* poruncește Genito Mpepe.

— *Dar nu sunt pedepsită?* întreb.

— *O să dormi acolo, la el acasă*, afirmă tatăl meu, nu foarte în largul lui.

În prezența musafirului, mă abțin, năruită pe dinăuntru. De îndată ce Florindo se retrage însă, implorarea mea erupe:

— *Tată, te rog, nu-mi face una ca asta. Pentru numele lui Dumnezeu, nu vreau…*

— *Nu trebuie să vrei tu.*

— *Dar,* ntwangu*, te rog, gândește-te bine*, spune mama, intervenind neașteptat în apărarea mea. *Omul ăla, Florindo, viermele ăla mârșav…*

Mpepe nu permite alte discuții. Să tăcem din gură. Știam noi ce se uneltea, în tăcerea nopții, împotriva lui? Înțelegeam noi cât de izolat și fragil era el? Să facă o favoare administratorului era ocazia lui supremă ca să-și recâștige protecția și respectul.

Fără o vorbă, mama îmi pregătește baia, mă îmbracă și mă piaptănă. Apusul se lasă în timp ce ea mă însoțește la reședința lui Florindo Makwala. Rămâne pe drum, nemișcată, uitându-se după mine cum intru în curte, și mă mai strigă o dată:

— *Baticul, fata mea…*

Și îmi trece mâna peste chip, prefăcându-se că îmi aranjează părul. Stă așa o clipă, captivă în propriu-i gest. Mă privește îndelung înainte să spună:

— *Nu-ți face griji, draga mea, ești foarte frumoasă.*

Și pleacă înapoi acasă. Rămân singură, nehotărâtă, la intrarea a ceea ce administratorul a insistat mereu să nu fie o „casă“, ci o „reședință“. Ezitarea mea nu durează mult: administratorul îmi iese în întâmpinare și mă invită să intru în biroul lui. Are o canapea mare, pe care se și așază, în timp ce eu îmi plimb privirea pe pereți, pe care iese în evidență un calendar enorm cu o chinezoaică întinsă lasciv pe capota unei mașini.

— *Lipsește fotografia Excelenței Sale; Hanifa, mama ta, o curăța și i-a spart geamul. Aștept să-mi trimită fonduri pentru o ramă nouă…*

Rămân în picioare, în timp ce el se cufundă din ce în ce mai mult în el însuși, capul aplecat peste genunchi.

— *Sunt atât de disperat, Mariamar!*

Nu mai e mult, îmi spun, până o să izbucnească în plâns. Dintr-un impuls matern, mă așez lângă el, dar apoi rămân nemișcată, cum e de așteptat din partea cuiva de statutul meu.

— *Dă-mi mâna*, îmi cere Florindo.

Stângace și năucă, întind brațul și îmi răsfir degetele. Rămân așa o vreme fără ca el să răspundă gestului meu.

— *Știi de ce ești aici?*

Mint, scuturând din cap într-o tăgăduire timidă. Un miros înțepător îmi fură aerul. Florindo Makwala mă ia de mână și mă conduce de-a lungul încăperii așa cum fac cuplurile de bătrâni când se retrag în dormitor. Străbate un coridor întunecat și, în fața ușii din

capăt, își apropie chipul de al meu. Mă feresc instantaneu, dar el insistă și îmi șoptește la ureche:

— *Am o problemă cu soția mea, Naftalinda.*

În sfârșit, îmi explică. Motivul prezenței mele era, până la urmă, foarte departe de ce bănuisem eu. Soția se oferise drept momeală pentru lei. Soțul încercase s-o facă să se răzgândească. În zadar. Prima-doamnă insista că o să doarmă goală, sub cerul liber, nopți la rând, până când leii vor fi ademeniți și o vor devora. Asta era intenția ei declarată. Doar dacă el, Florindo, nu se hotăra să fie bărbat până la capăt și să-și asume o poziție fermă în ce privește cazul lui Tandi și în multe altele.

— *Soția mea, atât de unica mea soție…*

Naftalinda nu voia nici să-l vadă, nici să-l audă. Administratorul intrase în panică. Trebuia neapărat s-o distrag pe Naftalinda de la intenția ei sinucigașă. Prima-doamnă n-ar asculta decât pe cineva ca mine, pe cineva care a trăit în aceeași singurătate, care vorbește același limbaj.

— *Sunteți sigur că eu sunt omul potrivit, domnule administrator? Acasă îmi zic că nici om nu sunt…*

Administratorul e mai mult decât convins. Eu și Naftalinda aveam atâtea lucruri în comun: ne născuserăm în același an, studiaserăm amândouă la Misiune, amândouă eram condamnate să nu avem copii și, astfel, condamnate să nu fim niciodată femei.

— *Intră în camera asta și vorbește cu ea. Încă ceva, să nu cumva să-i spui pe numele ei de dinainte. Acum nu-i mai place.*

În Kulumani, căpătăm nume în funcție de timpuri și de vârste. Oceanita a fost numele inițial al Naftalindei pe când încă nu învățase să meargă, din cauza plânsetelor șiroaie. Când plângea, venea mareea înaltă. Fiecare lacrimă era un ou de apă care cădea cu zgomot pe podea.

Fata a ajuns adolescentă și corpul ei şi-a mărit de mai multe ori volumul. Familia, speriată, a dat-o în grija părintelui Amoroso: pentru atâta corp, avea nevoie de multe suflete. La Misiune ne-am întâlnit noi două. Scopul meu era să mă vindec de paralizie. Al ei era să-și dobândească ușurinţa. Eu am început să merg din nou. Ea n-a mai pierdut din greutate. Deși și-a schimbat numele, fata n-a încetat niciodată să fie grasă. Când ne-am despărțit la poarta Misiunii, i-am observat pentru prima oară o amărăciune în ochi și o asprime în voce:

— *Să nu-mi mai spui niciodată Oceanita. Acum sunt Naftalinda.*

Au trimis-o la oraș și n-am mai aflat nimic despre ea până acum câteva zile, când s-a întors la Kulumani, însoțindu-și bărbatul și pe vânătorul meu de lei. Din ziua aceea, eu n-am mai văzut-o decât de departe, când a invadat triumfătoare *shitala* bărbaților. Pentru mine, ea era tot Oceanita. Dar pentru toți ceilalți, n-avea nevoie de nici un fel de nume. Era doar o nevastă, o nevastă foarte aparte. Era prima-doamnă a unui sat fără doamne.

*

* *

Acum voluminoasa nevastă a șefului nu mai voia decât să moară. Îmi trece prin cap că poate voința ei sinucigașă vine, de fapt, din cea mai pură generozitate. Era atât de cărnoasă, încât animalele s-ar fi săturat și ar fi lăsat satul în pace timp de multe luni. Sau, cine știe, poate vânătorii profitau de ocazie și puteau prinde în ambuscadă bestiile malefice…?

Administratorul deschide ușa cu mii de precauţii și îmi face semn să intru singură. Înaintez în semiîntuneric, ghidându-mă după

zgomotul unei respirații gâfâite. Aerul expirat pare că țâșnește obosit din pieptul ei amplu, păsări rănite căzând de pe faleze.

Pas cu pas, descifrez umbrele una câte una până detectez, în sfârșit, prezența primei-doamne. Şade într-un fotoliu vechi, cu totul budificată, cu degetele scufundate în două castroane cu oțet.

— *Îmi înmoi unghiile*, mă anunță fără să mă salute.

Vocea ascuțită pare o unghie pe geam. Fiorul meu trece neobservat. Privirea ei nu se dezlipește de propriile-i mâini.

— *Îmi iubesc unghiile*, afirmă suflând peste degete. Și adaugă: *Sunt singura parte slabă din corpul meu.*

Mirosul de oțet îmi înteţeşte o teamă absurdă care m-a cuprins de când am intrat în casă. E o capcană, mă gândesc cutremurându-mă. Nu pe leu vrea să-l prindă, ci pe mine. Într-un sfârșit, privirea inchizitorială a gazdei se oprește asupra mea.

— *Te-am iertat deja, dragă prietenă.*

Se confesa acum, după atâția ani: întotdeauna mă invidiase, îmi invidiase silueta zveltă, ochii mei migdalați. Invidia devenea insuportabilă de fiecare dată când mă urcam în spinările băieților și ei alergau cu mine și cădeau cu mine într-un singur corp și râdeau cu mine într-un singur hohot.

— *Cât te uram, Mariamar! De-atâtea ori i-am cerut Domnului să te ia.*

Mai obișnuită cu lumina, o privesc cu aceeași grijă cu care hamalul își inspectează încărcătura. Privirea mea e pipăitul unui orb. O fixez pe Oceanita fără să o pot vedea întru totul. Coatele invizibile, gropițele ca niște luni, cutele și straturile: femeia e o plantație de cărnuri. Atunci înțeleg: o enervează să mă uit la ea. Când încearcă să se ridice, pare un astru dezlipindu-se de univers.

— *Te ajut eu*, mă ofer.

— *Nu e nevoie*, refuză ea energic.

Dar imediat cade la loc, ca și cum n-ar fi ținut-o genunchii. Și se sprijină de mine, ca o navă care se izbește de chei. Pare că îi face plăcere reazemul prelung. O îndepărtez cu grijă, fac câțiva pași în spate ca să o observ din nou. Când am zărit-o de la depărtare cu câteva zile în urmă, nu i-am sesizat mărimea. Acum înțeleg: Naftalinda e atât de grasă, încât, chiar și când stă în picioare, pare tot culcată.

Deodată, femeia își ridică fusta, își arată părțile interzise, iar eu îmi întorc repede privirea. Prima-doamnă însă rămâne neclintită ca o statuie, expunându-se fără pudoare.

— Uită-te bine la mine! Uită-te fără frică, suntem femei amândouă. Cum poate să mă dorească pe mine un bărbat? Cum pot să-l seduc pe Florindo, zi-mi?

— Nu-mi face asta, o implor.

— Ce ți-a zis Florindo? Ți-a spus că m-am oferit de mâncare leului? Păi n-a înțeles. Eu vreau să fiu mâncată, dar vreau să fiu mâncată în sens sexual. Vreau să rămân gravidă cu un leu.

Un leu ar fi săpat ca un miner până să ajungă la părțile ei intime. Ăsta era planul ei secret. Mă uit la ea. Chipul ei e frumos, ochii adânci, visători.

— Știi, Mariamar? Mi-e dor de noi, acolo la Misiune. Misiunea nu era doar o casă religioasă: era o țară. Înțelegi? Noi două am trăit în străinătate. Suntem mai albe decât omul ăla, Arcanjo.

O ajut să se instaleze din nou în fotoliu și o anunț că o să stau cu ea peste noapte, împărțind camera așa cum făceam la Misiune.

— Naftalinda?

— Spune-mi Oceanita…

— Pot să mă culc în colțul ăsta?

— Unde vrei tu, dar mai întâi ajută-mă să ies, vreau să-mi împlinesc visul.

— Nu pot. Am promis că n-o să te las să ieși.

— Ies și intru imediat.

— Bine, dar doar puțin. Și doar aici, lângă casă.

Mă ia de mână și mă conduce în curtea din fața administrației. În sat toată lumea doarme, în junglă se aude doar piuitul trist al păsărilor de noapte. Naftalinda privește casa mare și întunecată și se plânge:

— Mi-e milă de Florindo. E o paiață. Crede că oamenii îl venerează. Nimeni nu-l respectă, nimeni nu-l iubește.

Face câțiva pași înspre arbuștii care străjuiesc curtea, alege un buștean vechi, se așază pe el și rămâne așa, ca și cum s-ar ruga. Naftalinda adoarme în timp ce eu rămân vigilentă, la distanță. Încet-încet cedez și eu somnului până când, într-o secundă, se petrece totul, o învălmășeală confuză și fulgerătoare: un foșnet în iarbă, un mârâit înfundat, o umbră proiectată ca o minge de foc asupra Naftalindei. Într-o străfulgerare, văd o leoaică încolăcindu-se pe trupul ei măreț și amândouă, aproape nedeslușite, se îmbrățișează într-un dans fatal.

— Ajutor, leoaica! Săriți!

Urlând, alerg în ajutorul femeii. Leoaica e nedumerită de atacul meu. Cu un avânt pe care nu l-aș fi bănuit niciodată în mine până atunci, cresc în forță și statură și oblig leoaica să dea înapoi. Ar fi momentul potrivit ca Naftalinda să fugă. Dar ea îmi respinge ajutorul și aleargă din nou să se dăruiască agresoarei. Într-o clipă, se amestecă unghii și gheare, bale și suspine, răgete și țipete. Furia îmi dublează corpul: mușc, sfâșii, lovesc cu picioarele. Surprinsă, leoaica cedează în cele din urmă. Învinsă, se retrage cu demnitatea unei regine detronate. Și dispare în întuneric, dincolo de drum.

Pentru câteva secunde, rămân întinsă peste Naftalinda când, deodată, pe spatele meu se prăbușește firmamentul. Durerea e

imensă, țip disperată, mă rostogolesc și, cu coada ochiului, îl văd pe Florindo cu o bâtă ridicată deasupra capului, gata să dezlănțuie lovitura finală.

— *Sunt eu! Sunt eu, Mariamar!*

Un cor de voci izbucnește: *omoar-o, Florindo! Femeia asta e leoaica!* În jurul nostru se adună întreg satul, cerând dreptate. Lângă mine, Naftalinda e plină de sânge. Se ridică în genunchi, îşi desface brațele ca să-mi apere corpul și proclamă cu o voce ascuțită:

— *Nu se atinge nimeni de femeia asta! Nimeni!*

Cu bâta încă în mână, Florindo Makwala, confuz, ordonă mulțimii să se îndepărteze. Îngenunchează lângă mine să vadă ce fac. Și vocea lui e îngenuncheată când șoptește:

— *Iartă-mă, Mariamar, pe întuneric n-am văzut că erai tu.*

La început, oamenii se dau înapoi. Dar după aceea, într-un glas, îşi reiau exaltarea inițială și cer execuția mea imediată. Și năvala înnebunită se recompune. Sunt atacată de vechiul meu vis, o să mor cum am visat întotdeauna, căzută pe întinderea plajei, siluete suspendate ca niște vulturi gata să-mi devoreze sufletul. Și deja nu mă mai dor pumnii, picioarele, deja nu mai disting ocările și nici nu-mi dau seama că mulțimea, precum un val de-al mării, se risipește. Cel care face hoarda halucinată să dispară e Florindo Makwala, gigantic la trup și la vorbă. Așa cum îl văd de pe jos, pare un munte și porunca lui e cea a unei divinități înfuriate:

— *Înapoi! Înapoi sau vă omor cu mâinile mele.*

Uluită, Naftalinda îl privește pe soțul ei ca și cum nu l-ar recunoaște. Apoi suspină:

— *Bărbatul meu, bărbatul meu s-a întors!*

Administratorul rămâne ca o statuie amenințătoare până când, dintr-odată, se aud focuri de armă. Mai întâi, în depărtare. Preț de câteva clipe lungi, rămân toți nemișcați, între așteptare și teamă.

Apoi alte două focuri, de data asta mai aproape. Curioșii aleargă înspre drum. În scurt timp o larmă se răspândește, vibrantă, dar de neînțeles. E Arcanjo care a ajuns, îmi spun. Vânătorul a venit să mă salveze, în sfârșit a ajuns la sleita mea inimă. Țipetele acum se aud clar:

— *Au omorât leii! Au omorât leii!*

Mă ridic cu greu și, clătinându-mă, mă îndrept și eu spre drum. Și acolo e el, salvatorul meu! Cu arma pe umăr, se decupează din întuneric și vine spre mine. Treptat însă figura lui devine mai deslușită și-mi dau seama că nu e Arcanjo Baleiro. E Maliqueto, polițistul. Înconjurat de mulțime, care îl primește în glorie, ridică în mâna dreaptă urechea sângerândă a leului doborât.

— *Am omorât leul ăsta în junglă.*

— *Dar noi am auzit focurile aici, aproape…*

— *Cealaltă, leoaica, a fost omorâtă chiar aici, la drum.*

Urale euforice îl salută. Nimeni nu bagă de seamă că Florindo o sprijină singur pe soția lui rănită înapoi înspre casă. Numai eu nu am o casă la care să mă întorc. Numai eu plâng pe pământul negru din Kulumani.

Jurnalul vânătorului
(7)

Demonul sfânt

Din oase și Soare, nu din viață se face Timpul. Pentru că Viața e făcută împotriva Timpului. Nemăsurată, țesută din infime infinituri.

Fragment furat
din caietele scriitorului

Aud împușcături în mijlocul nopții. Îmi vine să plec din Palma, să ies la drum și să aflu de unde vin focurile, care par să răsune dinspre Kulumani. Dar sunt captiv, ancorat de locul în care am iubit cum nu am mai iubit niciodată. Lângă mine doarme singura femeie din univers. Pe jumătate dezbrăcată, pe pat, Luzilia se odihnește, ca și cum pensiunea mucedă ar fi palatul ei.

*

* *

— *Ce dor îmi era să mă trezesc!*

Luzilia se întinde de parcă tocmai s-ar naște. De câteva ore mă uit la ea în penumbra camerei de pensiune din Palma.

— *Mă privești de mult?*

— *Dintotdeauna.*

— *Iar eu m-am trezit de parcă aș fi dormit dintotdeauna. Și tu?*

— *Tocmai am auzit împușcături. Veneau dinspre Kulumani. Trebuie să plec.*

Luzilia pare că nu m-a auzit. Se îmbracă cu lentoarea pe care numai fericirea o oferă. Apoi se întinde din nou și spune, cu perna în brațe.

— *Am visat o nebună pe care am cunoscut-o, era internată la mine în spital. Știi ce făcea?*

Femeia prindea fluturi, le rădea aripile și îi punea într-o sticluță. Ce făcea ea cu polenul ăla? Își umplea perna. Spunea că așa zbura

în timp ce dormea.

— Perna asta cred că e plină de polen.

Cheia de la mașină se leagănă în mâna mea. Luzilia înțelege mesajul. Și îmi propune să mă duc înapoi la Kulumani și după aceea să vin s-o iau. Vrea să mai doarmă, să mai rămână fluture în căutarea unor noi aripi.

*

* *

Palma e un oraș mic. E imposibil ca două mașini să nu se întâlnească pe drum. Aproape că mă ciocnesc de mașina care îl transportă pe Florindo Makwala. Coboară geamul și, fără să se dea jos din jeep, vrea să știe ce caut acolo, departe de sat.

— Am vânat prin părțile astea. Dar am auzit împușcături în sat.

— Au omorât leii. Oamenii mei au omorât leii.

— Și administratorul din Kulumani ce caută pe-aici? N-ar trebui să sărbătorească cu oamenii lui, cu poporul său fidel?

— Naftalinda a fost rănită, am adus-o la spital. Nimic grav, dar a rămas internată.

— A mai fost rănit și altcineva?

— Genito a fost omorât.

Genito a omorât leoaica, Maliqueto a omorât leul. Mie, ultimului vânător din lume, nu-mi mai rămânea decât să constat succesul unor ucigași infami. Mie, Arcanjo Baleiro, care mă pricepeam la gloanțe, nu la scris, nu-mi rămânea decât să întocmesc raportul celor petrecute.

Administratorul însă nu vrea să plec imediat în sat. Mă roagă să mai stau câteva minute la punctul sanitar. Naftalinda s-ar bucura foarte mult să mă vadă. Apoi ne întoarcem împreună în Kulumani.

*

* *

Prima-doamnă ocupă o cameră individuală. Cearșafurile îi acoperă cu multă parcimonie vastul ei corp. Umărul Naftalindei e înfășurat într-un bandaj mare, care pe ea pare o zdreanță minusculă. Femeia îmi ia mâna și mă privește mămos:

— Vreau să vă rog ceva. Luați-o pe Mariamar cu dumneavoastră la Maputo.

— Mariamar?

— E fata cea mică a Hanifei. Săptămâna viitoare ajung și eu și o să am grijă de ea.

— Stați liniștită, așa o să fac.

— Sunteți un om bun, îmi amintiți de Raimundo, orbul din sat. Aveți ceva asemănător voi doi, ceva ciudat…

— Ciudat?

— Orbul ăla umblă te miri pe unde noaptea, doarme sub cerul liber și de fiecare dată a fost cruțat de lei. Știți de ce pe el nu l-au atacat niciodată?

— Să nu-mi spuneți că e unul dintre aceia, leii-oameni?

— Dimpotrivă. Pentru că el e, dintre toți din sat, singurul care e pe de-a-ntregul om, pe de-a-ntregul uman. La fel ca dumneata, vânătorul nostru…

— Și acum și ca mine, o întrerupe Makwala.

— Da, și ca tine. Tu ești din nou bărbatul meu, Florindo al meu. Apoi iarăşi către mine: *Dacă l-ați fi văzut azi-noapte…*

— Trebuie să plec, dona Naftalinda, mă grăbesc eu politicos.

— Lasă-mă să te văd. Pari așa de fericit, așa de tânăr.

— Noaptea asta am dormit într-o companie plăcută.

— Și eu la fel. Noaptea asta, după atâta timp, am fost fericită. Chiar și cu durerile, am iubit bine, am dormit bine și am visat bine.

Visase Naftalinda că mama o legăna, din nou, s-adoarmă în brațele ei. Dar îi cânta în portugheză, ceea ce nu se întâmplase niciodată în viața reală. Toate cântecele de adormit copiii s-au întâmplat în *shimakonde.*

— *Până ieri*, spune ea, *visele mele nu știau să vorbească cu amintirile mele. În noaptea asta, da. Noaptea asta am fost legănată de timp.*

*

* *

Pe drumul de întoarcere, Florindo îmi mărturisește că o să demisioneze din funcție. O să se facă din nou profesor. Nu e o alegere, e o renunțare.

— *De plăcut, îmi place mai mult politica. Dar cu Naftalinda nu merge*. După o pauză, adaugă: *Dumneata o să faci raportul despre vânătoare, eu o să-i denunț pe cei care au violat-o pe Tandi.*

— *Spuneți-mi ce s-a întâmplat cu Genito.*

Povestea era simplă, dar misterioasă, ca tot ce se întâmplă în Kulumani. Bărbatul murise când a omorât leoaica, la marginea drumului. Aceeași leoaică le atacase pe Naftalinda și pe Mariamar.

— *Genito a fost luat prin surprindere?*

Administratorul nu știa detaliile. Știa însă că leoaica și călăuza muriseră îmbrățișați, ca și cum amândoi s-ar fi recunoscut, nişte rude apropiate.

— *A trebuit să desprindem corpurile, n-a fost deloc ușor. Părea o naștere pe dos. Am auzit că scriitorul a și plâns. Nici n-a putut să facă poze.*

*

* *

Mi-l imaginez pe scriitor și lacrimile lui. Cu siguranță lacrimi inventate, la fel ca vorbele de el create. Și îmi spun că, până la urmă, călătoria i-a fost de folos. Gustavo Regalo știe acum ce înseamnă un leu. Și știe și mai bine ce înseamnă un bărbat. N-o să mai întrebe niciodată care e rațiunea vânătorii. Pentru că nu există răspuns. Vânătoarea se întâmplă pe la spatele rațiunii: e o pasiune, o amețeală halucinantă.

— *Ești trist că n-ai omorât tu leii?* mă întreabă Gustavo în aparte.

— *Trist, eu?*

— *Știu ce-o să-mi spui. Că tu nu omori, tu vânezi.*

Mi-am petrecut noaptea asta cu femeia visurilor mele. Cum aș putea să fiu trist? Poate că acum mi-aș dori…, da, toate nopțile care există în timp. Vânătorul e un om viciat în miracole. Vânătorul e demonul sfânt.

Versiunea lui Mariamar
(8)

Sânge de fiară, lacrimă de femeie

Când pânzele de păianjen se adună, pot lega un leu.
Proverb african

Confesiunea de acum ar fi trebuit s-o fac încă de la început: eu nu m-am născut niciodată. Sau, de fapt: m-am născut moartă. Până în ziua de azi, mama așteaptă primul meu plânset. Numai femeile știu cât se moare și cât se naște la venirea pe lume. Fiindcă nu sunt două corpuri care se despart: e trunchierea unui singur corp, a unui corp care ar vrea să păstreze două vieți. Nu durerea fizică afectează cel mai mult femeia în acel moment. Ci o altă durere. E o parte din ea care se desprinde, sfâșierea unui drum care, puțin câte puțin, ne devorează copiii, unul câte unul.

De aceea nu există suferință mai mare decât să aduci pe lume un corp fără viață. Au pus în brațele mamei mele ființa neînsuflețită și s-au retras toți din cameră. Se zice că ea mi-a cântat un cântec de leagăn, torcând aceeași cântare cu care sărbătorise și celelalte nașteri. Câteva ore mai târziu, tata mi-a luat în brațe corpul lipsit de greutate și a zis:

— *Hai să o ducem la marginea râului.*

La malul apei sunt îngropați cei care nu au nume. Acolo m-au lăsat, ca să-mi amintesc întotdeauna că nu m-am născut niciodată. Pământul umed m-a îmbrățișat cu dragostea pe care mi-o dăruise și mama, în brațele ei sfârșite. De ocrotirea aceea întunecată încă îmi amintesc și, mărturisesc, îmi e la fel de dor ca de o bunică de demult.

A doua zi însă au văzut că pământul mișca în proaspătul meu mormânt. Vreun animal subteran care se îngrijea de resturile mele? Tata s-a înarmat cu o macetă, să se apere de creatura care dădea

să se ivească din pământ. N-a apucat să-și folosească arma. Un picior mic s-a ridicat din țărână și s-a rotit ca un catarg orb. Apoi au apărut coastele, umerii, capul. Mă năsteam. Același tremur convulsiv, același țipăt neajutorat al nou-născuților. Tocmai ieșeam din pântecul din care se nasc pietrele, munții și râurile.

Se spune că mama, în acel moment, a îmbătrânit cât putea ea îmbătrâni. Să fii bătrân înseamnă să aștepți boli. În clipa aceea, Hanifa Assulua era ea cu totul o boală. Tata a privit chipul grav al mamei și a întrebat-o:

— *Sunt tată de cârtiță, eu?*

Atunci o lumină stranie s-a așternut pe micul meu chip. Și s-a văzut în acea clipă cât de adânci erau ochii mei, la fel de adânci ca meandrul apelor de râu. Cei care erau de față îmi vedeau chipul și nu puteau suporta incendiul privirii mele. Tatăl meu, temător, bâiguia:

— *Ochii ei, ochii ăștia…*

O bănuială s-a strecurat printre ei: eu eram o persoană neomenească. Nimeni n-a îndrăznit să spună nimic. N-a durat mult, însă, până când mama să-și dea seama: în ochii mei deschiși era străvezimea unui alt, îndepărtat suflet. Și se întreba, în tânguiri singuratice, de ce ochii mei erau atât de galbeni, aproape solari. Se mai văzuseră vreodată asemenea ochi la un om negru? Poate ochii mei deveniseră luminoși de la atâta căutat în subteranul întunecos.

Umbrele, se spune, sunt regatul morților. Nu e adevărat. La fel ca lumina, întunericul există doar pentru cei vii. Morții locuiesc la crepuscul, în crăpătura dintre zi și noapte, unde timpul se înfășoară în el însuși.

Cine trăiește în întuneric inventează lumini. Luminile sunt oameni, voci mai vechi decât timpul. Lumina mea a avut întotdeauna un nume: Adjiru Kapitamoro. Bunicul meu m-a învățat să nu mă tem de umbre. În ele îmi puteam descoperi sufletul meu nocturn. De fapt,

întunericul mi-a dezvăluit ce am fost dintotdeauna: o leoaică. Asta sunt: o leoaică în trup de om. Forma mea era de om, dar viața mea avea să fie o lentă metamorfoză: piciorul prefăcându-se în labă, unghia în gheară, părul în coamă, bărbia în mandibulă. Transformarea asta a durat atâta timp. Ar fi putut să fie mai grabnică. Dar eu eram legată de începuturile mele. Și am avut o mamă care a cântat doar pentru mine. Legănarea ei mi-a ținut umbră în copilărie și a făcut să întârzie animalul care era în mine.

Încet-încet, ceva în casa noastră s-a schimbat. La fel cum fac și leoaicele, am fost lăsată în voia mea. Încet-încet, Hanifa Assulua m-a abandonat, fără vină, fără vorbă de mângâiere. Ca și cum ar fi înțeles că doar întâmplător i-aș fi ocupat pântecele și aș fi locuit în viața ei.

*

* *

Mă întorc acasă după lupta cu leoaica, spatele mă doare, brațele-mi sunt sfâşiate. Nu mă duc la mama. N-o să-mi dea atenție. Singura alinare care îmi rămâne e înăuntrul meu. Fac ca animalele rănite, mă ghemuiesc ca un făt. Când plutesc deja între somn și veghe, bunicul Adjiru apare în fața mea. Nu e o viziune. E el, bunicul meu. E pe veranda casei, așezat pe o rogojină. Era tronul lui de demult.

— *Nu vrei să vii înăuntru?* întreb.

— *Aici se așteaptă, pe verandă*, răspunde.

Vreau să-i iau mâna, el refuză. Că acum îl sprijină alte mâini, îmi explică. Îmi cere atunci să-l ascult. Că eu încă nu știam unele adevăruri despre existența mea. Inspiră adânc, ca și cum ar fi știut

că n-are decât o clipă, și apoi vorbește dintr-o suflare. Iată ce spune Adjiru Kapitamoro:

Poate că tu crezi, nepoată, că nu ești om. Te asaltează viziuni, te vor urmări mereu deliruri. Dar să nu crezi în vocile acelea. Viața te-a făcut neom: atât de mult te-au tratat ca pe un animal, încât chiar ai crezut că ești un animal. Dar tu ești femeie, Mariamar. O femeie cu suflet și trup. Și mai mult decât atât: tu, Mariamar, poți să fii mamă. Eu am inventat că ai fi o femeie seacă, neroditoare. Am inventat minciuna asta ca nici un bărbat din Kulumani să nu umble după tine. Așa puteai să rămâi singură, liberă să pleci și să-ți crești rădăcini noi, departe de aici, liberă să ai copii cu cineva care să te trateze ca pe o femeie. L-ai întâlnit deja pe bărbatul ăsta. Bărbatul ăsta s-a întors. Chiar eu l-am chemat înapoi în Kulumani. Cum l-am chemat? Păi cum se cheamă un vânător? Am fabricat lei și faima leilor s-a răspândit în toată națiunea. Ăsta e secretul meu: nu sunt un sculptor de măști, așa cum credeați. Sunt un fabricant de lei. Nu pentru că aș fi vrăjitor, ci pentru că, de când am murit, sunt un zeu. Așa știu despre minciunile trecutului și iluziile viitorului. În curând tu, nepoată, o să fii din nou Mariamar Mpepe a mea. Departe de Kulumani, departe de trecut, departe de frică. Departe de tine însăți.

Cu ochii închiși, ascult lunga istorisire a lui Adjiru și îi înțeleg intenția. Nu vrea să mă piardă de lângă el. Singurul zeu care mi-a rămas are mai multă nevoie de mine decât am eu de el. Așa că insistă că totul a fost în regulă dintotdeauna în viața mea. Eu eram umană, fiică a oamenilor. Devenisem așa, singuratică și ascunsă, îndoindu-mă de felul meu de a fi, din pricina modului în care am fost tratată în copilărie.

Redeschid ochii doar ca să mă asigur că Adjiru nu mai e acolo. Inspir adânc și ascult în mine o altă voce. Și vocea aceea îmi umple din nou capul: nu există Adjiru, nu există lei fabricați, nu există zei care să corecteze trecutul. Adevărul este cu totul altul: nu viața m-a denaturat. Fusesem negată ca femeie încă de la naștere. Am vizitat lumea bărbaților doar ca să-i pot vâna mai bine. Nu din întâmplare mi-au paralizat picioarele. Animalul din mine cerea o altă poziție, în patru labe, mai aproape de pământ, mai aproape de mirosuri. Nu e o întâmplare nici că sunt neroditoare. Pântecul meu e făcut din altfel de carne, eu sunt alcătuită din suflete schimbate între ele.

*

* *

Apariția lui Adjiru e deja departe de mine când, de dimineață, mă duc să văd leoaica moartă. Lângă drumul spre Palma, la marginea nisipului roșu, leoaica zace de parcă pur și simplu s-ar odihni. E aceeași care a atacat-o pe Naftalinda, aceeași cu care m-am luptat. Dacă n-ar fi avut pata de sânge pe greabăn, nimeni n-ar fi zis că e moartă. L-au lăsat pe polițistul Maliqueto să păzească trofeul. Ca să nu vină vrăjitorii să-i fure carnea. Vrăjitorii, hienele și vulturii sunt singurii care mănâncă carne de leu. Toți curioșii au obosit și numai Maliqueto a mai rămas de veghe lângă leș.

Ignorând prezența polițistului, mă așez în fața felinei. Îi privesc ochii deschiși, limba atârnând, ca și cum ar fi doar însetată și obosită. Îmi scot hainele și, complet dezbrăcată, mă întind lângă leoaică, punându-mi capul pe corpul ei imobil. Cine știe, poate se mai aude încă bătaia inimii? Prea târziu: nu-mi aud decât propriul piept.

Maliqueto se uită la mine cu un amestec de teamă și uimire. Îşi lasă din nou privirea în pământ și spune:

— *Au dus de aici corpul tatălui tău puțin mai înainte.*

— *Al tatălui meu?*

— *Da. Genito Mpepe a murit. L-a omorât leoaica. Nu știai?*

Nu răspund. Nu știu să măsor ce simt. Poate că nu simt nimic. Sau poate că moartea aceea se întâmplase de mult înăuntrul meu.

— *A fost foarte ciudat*, a continuat polițistul. *Tatăl tău parcă nu și-ar fi dat seama de pericol. S-a dus spre leoaică, fără armă, ziceau că și vorbea cu ea.*

Genito vorbea cu leoaica? Ceva suna fals în povestea lui. Oricum, renunțasem de mult să mai caut vreun adevăr pe lumea asta. Dau să spun ceva. O voce cavernoasă și neinteligibilă îmi iese din gâtlej. Maliqueto întreabă, îngrozit:

— *Ce-ai zis?*

Nu spusesem nimic. Când încerc să repet, mai clar, constat că îmi pierdusem din nou capacitatea de a vorbi. De data asta însă e diferit: de acum înainte nu vor mai exista cuvinte. Aceasta e cea din urmă voce a mea, acestea sunt ultimele hârtii. Și las aici scris cu sânge de animal și lacrimi de femeie: eu am fost cea care a omorât femeile, una câte una. Eu sunt leoaica răzbunătoare. Năpasta mea nu va cunoaște răgaz, nici osteneală: voi elimina toate femeile care au mai rămas până când, pe lumea asta obosită, vor rămâne doar bărbații, un pustiu de masculi singuratici. Fără femei, fără copii, așa se va sfârși rasa omenească.

Un chibrit devorat de foc, așa văd viitorul. Cerul va urma exemplul umanității: se va deșira la fel de neroditor ca mine. Și nici un râu nu va primi pe malurile lui defunctele trupuri de copii. Pentru că nu va mai fi nimeni care să se nască. Până ce zeii nu vor fi din nou femei, nimeni nu se va mai naște sub lumina Soarelui.

În noaptea asta o să plec cu leii. Începând de azi, satele se vor cutremura de plânsul meu răgușit și bufnițele, de frică, se vor transforma în păsări de zi.

Profeția asta nu va fi pentru cei din Kulumani decât o confirmare a stării mele de nebunie. Că am ajuns așa pentru că m-am îndepărtat atât de mult de zeii mei, cei care aduc nori și îi fac să se verse în ploi. Că mi-a fugit judecata pentru că am întors spatele tradițiilor și strămoșilor care păzesc liniștea satului nostru. Dar eu nu mă supun decât destinului: mă voi alătura celuilalt suflet al meu. Și niciodată de acum înainte nu mă va mai apăsa vina, cum s-a întâmplat prima dată când am omorât pe cineva. Pe atunci eram încă prea om. Sufeream de boala omenească numită conștiință. Acum nu mai există remușcare. Pentru că, dacă mă gândesc mai bine, nu am omorât de fapt pe nimeni. Toate femeile acelea erau deja moarte. Nu vorbeau, nu gândeau, nu iubeau, nu visau. La ce le folosea să trăiască dacă nu puteau fi fericite?

Din același motiv, cu ani înainte, le-am omorât pe surorile mele mai mici. Eu le-am înecat pe gemene. Toată lumea crede că a fost un accident cu barca, dar eu am sabotat barca și i-am dat drumul să plutească pe valuri spre ocean. A fost mai bine ca fetele să nu crească niciodată. Pentru că ele s-ar fi simțit vii doar în durere, în sânge, în lacrimi. Până când, într-o zi, în genunchi, ar fi cerut iertare propriilor lor călăi. Cum am făcut eu, în toți acești ani, cu Genito Mpepe.

Eu am condus-o pe Silência în gura morții, în acea dimineață fatală. Ea era sora mea, prietena mea. Mai mult, era celălalt eu. Dar la ea gelozia era un obstacol adânc. Silência și-a dorit întotdeauna să fie eu, să trăiască ce trăiam eu, să iubească pe cine iubeam eu. Sora mea și-a însușit întotdeauna visele mele. Așa a fost și cu vânătorul Arcanjo Baleiro. M-am căit de îndată ce i-am povestit

întâlnirile mele cu vizitatorul. Pentru că ea m-a acuzat că am inversat situația, ca și cum povestea ar fi fost de fapt a ei. În fond, gelozia o tortura. Pentru că nu avea suflet în ea ca să-și inventeze o altă viață. Era moartă de frică. Așa că, atunci când și-a încheiat viața, nu a mai avut loc nici o moarte.

*

* *

Ajung la sfârșit. Orice sfârșit e un început, spunea Adjiru Kapitamoro. Dar nu și acest sfârșit. Acesta este deznodământul absolut, prăbușirea ultimului cer. O singură dorință nu mi-am îndeplinit: să văd din nou oceanul. Poate din cauza asta, simțind cum adorm, în ultimul meu somn omenesc, mă invadează același vis. Oceanul întâlnindu-se cu plaja, păsări de spumă încrucișându-se în aer și Arcanjo Baleiro, de data asta înviat din somnul celor înecați și conducându-mă departe de Kulumani, spre locul acela în care sălăşluiesc închipuiri și se nasc călătorii.

Jurnalul vânătorului
(8)

Flori pentru cei vii

Am umblat prin adăposturi vaste. Dar n-am găsit umbră decât în cuvinte.

Caietele scriitorului

Florindo Makwala mă conduce la leul mort ca și cum ar fi o excursie la propriul meu eșec. N-am vânat nici unul din lei. Fratele meu Rolando poate să stea liniștit: n-a fost ultima mea vânătoare. Asta n-a fost nici măcar o vânătoare. Iar mama mea, oriunde s-ar afla, poate să fie mândră de prorocirea ei: eu și vânătoarea am luat-o pe drumuri separate.

*

* *

Pe drum, trecem să-l luăm pe Gustavo Regalo. Îl găsesc cufundat între hârtiile lui obișnuite.

— *Lasă-ţi munca, hai să vedem leul omorât.*

— *Nu e munca mea, îți revizuiam jurnalul.*

— *Merită?*

— *Ascultă, eu sunt scriitor, știu să evaluez: cine scrie așa nu mai are nevoie să vâneze.*

Mi se pune un nod în gât. Gustavo nici nu-și imaginează valoarea acelei recompense. Un scurt mesaj a început povestea mea cu Luzilia. Scrisorile îl făceau pe tata să îngenuncheze în fața prea puțin iubitei lui soții. Invidia o simțeam pentru Rolando când el rămânea în casă, stând ca un suveran în compania cărților. Eu am fost întotdeauna al drumului, al pădurii. Ce-mi dădea acum Gustavo era o casă. Poate de aceea îi dăruiesc acum vechea mea pușcă. Gustavo mă refuză. Iar eu întreb:

— *Până la urmă, nu facem schimb? Tu vânezi și eu scriu?*

— *Tu mi-ai dat ceva ce, la vânătoare, vine înaintea puștii.*

*

* *

Și plecăm să vedem leul, trofeul unui război atât de dificil. Mașina parcurge încet o scurtă distanță și se oprește lângă o colină. Fără să zicem nimic, ne dăm jos din jeep și mergem pe o cărare pe lângă râu. E dimineață devreme, roua încă strălucește în perle prin iarbă și pe pânzele de păianjen. Cu aparatul de fotografiat legănându-i-se pe piept, scriitorul vine în urma mea. Spinii îmi zgârie picioarele și brațele. O urmă de sânge e moștenirea mea. Sunt un vânător care sângerează mai mult decât victima.

— *Cine a omorât leul ăsta?* vrea să afle Gustavo.

— *Maliqueto*, răspunde Florindo Makwala, care merge în față. *Genito Mpepe a omorât leoaica, cea care a atacat-o pe Naftalinda*.

Leoaica fusese omorâtă în apropierea drumului. La ora asta fusese deja dusă în sat, unde urma să fie expusă ca o dovadă de izbândă a vânătorii. Mai rămăsese masculul, care arăta impunător. Fapt pentru care administratorul a cerut să fie fotografiat leul, nu leoaica: astfel, imaginea o să ajungă mai repede în buletinele de știri ale națiunii.

*

* *

Mai în față, lângă o tufă de arbuști, iată și animalul. Lungit cum numai o felină se poate întinde. Își pierduse demnitatea regească. Cel mai impresionant e când vezi căpușele sugându-i botul. Când

încep să simtă mirosul amar al morții, se lasă în picaj, ca niște căzătoare ierburi cenușii. Am venit să văd leul, regele junglei, și sunt absorbit de nişte paraziți neînsemnați. Îmi imaginez cum una dintre căpușe o să se tot umfle și o să explodeze ca o grenadă de sânge, mânjind în roșu întreaga scenă.

— *Pozează-mă pe mine lângă trofeu*, insistă administratorul, stând drept, mândru, cu un picior pe animal. Iluzie pe care nu o împrăştii: acolo nu mai era un leu. Era un leș gol. Nu era decât o coajă aruncată, o piele umplută cu nimic.

*

* *

Mă duc s-o vizitez pe Hanifa Assulua. N-o să rămân la înmormântarea lui Genito. Vreau măcar să-i prezint condoleanțe. În afară de asta, am misiunea s-o iau cu mine pe fata ei, singura care a supraviețuit.

Înainte să intru în curte, culeg câteva flori din pădure. Nu vreau să mă duc cu mâna goală. În genunchi, căutând printre ierburi, mă sperie vocea Hanifei:

— *Iarăși cu florile?*

Vreau să-i explic că e un gest destinat lui Genito. Dar văduva pornește în fața mea cu pas grăbit, fără să stea să mă asculte. Ajunși la umbra din curte, îmi oferă un scaun și se așază pe rogojină. În tăcere, se lasă înconjurată de vecine îmbrăcate în negru. Nu există cuvinte ca să vorbești despre cel ce a murit. Așa că, în tăcere, îi dau florile cu explicația cuvenită.

— *Sunt pentru Genito. Flori pentru când nu avem cuvinte.*

— *Ce să-i faci? Trăim fără să cerem și murim fără să avem voie.*

— *Îmi pare rău că s-a terminat așa.*

— *Nu văduvia mă îndurerează. Eu eram văduvă de mult*, dă ea la o parte dramatismul imediat ce ne salutăm.

O îngrijora fiica ei, Mariamar. Era bolnavă și în Kulumani nu putea s-o trateze nimeni.

— *Am hârtiile de la spital care confirmă că trebuie internată. Fata mea a înnebunit*.

— *Am vorbit cu administratorul. O iau cu mine. Dar o să rămâneți singură aici?*

— *Am morminte de îngrijit.*

— *O să mai vină fata în vizită.*

— *Mariamar nu se poate întoarce. Niciodată. Ar fi omorâtă de cei vii, urmărită de cei morți.*

*

* *

Hanifa intră în casă și se întoarce după câteva minute cu o tânără de mână.

— *Ea e fata mea.*

Tânăra e înfășurată într-o *capulana* care-i acoperă o parte din chip. Merge cu pași descurajați, ca și cum ar fi o sperietoare. Din mână îi atârnă un caiet pe coperta căruia se poate citi *Jurnalul lui Mariamar*. Când privirea ei o întâlnește pe a mea, o amețeală mă străfulgeră. Dintr-odată, ochii aceia de miere mă poartă către un trecut care-mi părea dispărut. Îmi întorc chipul, sunt vânător, știu să fug de capcane. Ochii aceia, atât de luminoşi, întunecă lumea. Dar e un întuneric bun, o toropeală gingașă din copilărie. Atât de limpezi, ochii lui Mariamar îmi înapoiau ceva ce, fără să știu, pierdusem de mult. Acum îi vorbesc ca și cum aș relua o conversație întreruptă și vocea mă trădează când întreb:

— *Îți iei doar caietul ăla, nu iei nici o valiză cu haine?*

— *Nu vorbește*, intervine mama. *De ieri nu mai vorbește.*

Mariamar gesticulează arătând spre caiet. Bâlbâiala ei îmi amintește de Rolando, sărmanul meu frate, toată viața atât de apropiat de cuvinte și acum fără acces la termenii cei mai elementari. Tânăra cu ochi de miere își agită brațele, *capulana* se deschide în aripi și mama traduce:

— *Spune că singurele ei haine sunt caietul ăsta.*

*

* *

Le dau un răgaz, mă trag mai în spate pentru ca ele două, Hanifa și Mariamar, să-și ia rămas-bun. Dar nu e o despărțire. Mâna care mai zăbovește o clipă în altă mână: e singura vorbă dintre mamă și fiică. Clipa aceea are un scop care era cât pe-aci să-mi scape: mama pune discret în mâna fiicei un soi de colier.

— *Și mie îmi place să ofer coliere*, spun.

— *Nu e un colier*, mă corectează Hanifa. *I-am dat lui Mariamar vechea sfoară a timpului. Toate femeile din familie au numărat lunile de sarcină pe sfoara asta lungă.*

Cadoul a emoționat-o pe Mariamar. O umbră i-a înnorat privirea, iar ea lasă să-i cadă caietul. Aşa cum e întredeschis pe jos, se vede ce scrie pe prima pagină. Scrie: „Dumnezeu a fost cândva femeie…“. Zâmbesc. În clipa aceea sunt înconjurat de dumnezeițe. De-o parte și de alta a despărțirii, în acea sfâșiere de lumi, femeile sunt cele care îmi cârpesc povestea mea sfâșiată. Privesc norii, care trec cu pas greu și strâmb ca de gravidă. În curând o să plouă. În Palma mă așteaptă femeia pe care am așteptat-o toată viața.

*

* *

Instalat în mașină, cu Mariamar lângă mine, îmi iau rămas-bun cu stângăcie.

— *Adio, Hanifa.*

— *Ați numărat leii?*

— *Știam din prima zi câți sunt.*

— *Știți câți sunt. Dar nu știți cine sunt.*

— *Așa e. Arta asta n-o s-o învăț niciodată.*

— *Știți foarte bine: leii erau trei. Mai e unul.*

Mă uit împrejur ca și cum aș cerceta peisajul. E ultima oară când văd Kulumani. Va fi ultima oară când o aud pe femeia asta. Cu respectul lucrurilor de pe urmă, Hanifa Assulua șoptește:

— *Eu sunt leoaica rămasă. E un secret pe care-l știi numai dumneata, Arcanjo Baleiro.*

— *De ce-mi spuneți astea, dona Hanifa?*

— *Asta e confesiunea mea. Asta e sfoara timpului pe care o las în mâinile dumitale.*